

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut Politologických studií

Katedra mezinárodních vztahů

Bezpečnostní studia

**Vztah Spolkové republiky Německa k intervenci
v Libyi**

Diplomová práce

Autor práce: Bc. Karolína Janatková, MPA

Studijní program: Bezpečnostní studia

Vedoucí práce: Mgr. et Mgr. Tomáš Kučera, Ph.D.

Rok obhajoby: 2018

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracovala samostatně a použila jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze, dne ...

.....

Karolína Janatková

Bibliografický záznam

JANATKOVÁ, Karolína. *Vztah Spolkové republiky Německa k intervenci v Libyi*. Praha, 2018. 138 s. Diplomová práce (Mgr.) Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut politologických studií. Katedra mezinárodních vztahů. Vedoucí diplomové práce Mgr. et Mgr. Tomáš Kučera, Ph.D.

Rozsah práce: 205 955 znaků

Abstrakt

Diplomová práce se zabývá vztahem Spolkové republiky Německa k intervenci v Libyi. Cílem této diplomové práce je přinést odpověď na otázku: „Proč Německo nepodpořilo intervenci v Libyi?“. Německo bylo poté, co se zdrželo hlasování o rezoluci č. 1973, kritizováno za nepokračování v trendu ochrany lidských práv. Odmítnutím intervence SRN opět potvrdila, že je stále velmi skeptická vůči zapojení svých vojenských prostředků v zahraničí. Hlasování Rady bezpečnosti bylo milníkem nejen v dějinách Německa, ale také v dějinách mezinárodního společenství, neboť to bylo poprvé, kdy dala Rada bezpečnosti OSN souhlas k použití vojenské síly proti fungujícímu státu s výslovným cílem chránit civilní obyvatelstvo. Tato diplomová práce je zpracována formou jednopřípadové studie, prostřednictvím které autorka zkoumá velmi specifickou situaci, kdy se Německo v roce 2011 rozhodlo zdržet se hlasování o intervenci do Libye. Teoretická část práce vychází z konstruktivistické teorie mezinárodních vztahů, dále je věnována pozornost pojmům: civilní mocnost, multilateralismus, kultura zdrženlivosti a důraz na ochranu lidských práv. Tyto pojmy jsou charakteristickými znaky německé zahraniční a bezpečnostní politiky. Teoretická část práce se rovněž zabývá definicí konceptu Responsibility to Protect. Cílem této práce je identifikovat hlavní důvody, které mohly hrát roli během německého rozhodování, zda podpořit, nepodpořit nebo se zdržet hlasování o intervenci v Libyi. Pro zdůvodnění německého rozhodnutí můžeme nalézt celkem čtyři důvody. Mezi důvody, které ovlivnily německé rozhodování patří podpora multilateralismu, kultura zdrženlivosti, vnitropolitické a ekonomické důvody. Práce se rovněž pokusí identifikovat, jaké faktory hrály při tomto rozhodování nejdůležitější roli.

Abstract

The topic of this master thesis is the Relationship of the Federal Republic of Germany to the intervention in Libya. The aim of this master thesis is to answer the research question: "Why did not Germany support the intervention in Libya?". After the abstention on the United Nations Security Council Resolution 1973, Germany was for not continuing human rights protection. The decision, to reject the intervention, has confirmed that Germany is still very skeptical regarding the involvement of its military personnel and assets abroad. The decision of the Security Council is not only a milestone in German history, but also a milestone for the international community. For the first time has the United Nations Security Council agreed to use military forces against a functioning state with the aim of protecting civilian population. This master thesis is a single case study; through which the author examines a very specific situation when Germany decided not to participate in the voting process regarding the intervention in Libya. The theoretical part of the thesis is based on the constructivist theory, furthermore the thesis focuses also on the concepts of civilian power, multilateralism, culture of restraint, and the protection of human rights. All these terms have significant influence on German foreign and security policies. The theoretical part also deals with the concept Responsibility to Protect. The aim of this thesis is to identify the main reasons which could have played a role during the German decision process; whether to support, not to support or to abstain in the vote. There are four main reasons to be taken into account. Among the reasons that influenced Germany, was that Germany tried to behave as a civilian power supporting multilateral measures. Furthermore, culture of restraint, internal political and economic reasons played their role as well. The thesis also attempts to identify which factors have played the most important role in the decision.

Klíčová slova

Německo, Libye, konstruktivismus, civilní mocnost, multilateralismus, kultura zdrženlivosti, lidská práva, odpovědnost chránit

Keywords

Germany, Libya, constructivism, civilian power, multilateralism, culture of restraint, human rights, responsibility to protect (R2P)

Title

The relationship of the Federal Republic of Germany to the intervention in Libya

Poděkování

Na tomto místě bych velmi ráda poděkovala vedoucímu diplomové práce, Mgr. et Mgr. Tomáši Kučerovi, Ph.D. za to, že mi věnoval svůj čas a poskytoval mi cenné rady a připomínky.

Obsah

Seznam použitých zkratk	3
Seznam tabulek	4
Úvod	5
1. Konstruktivismus jako teoretické východisko práce	10
1.1 Strategická kultura	13
1.1.1 Koncept civilní mocnosti	14
1.1.1.1 Multilateralismus	22
1.1.1.2 Kultura zdrženlivosti	29
1.1.1.2.1 Odklon od kultury zdrženlivosti	31
1.1.1.2.1.1 Kosovo	32
1.1.1.2.1.2 Afghánistán	35
1.1.1.2.2 Návrat ke kultuře zdrženlivosti	38
1.1.1.2.2.1 Vyčerpanost z války v Afghánistánu	39
1.1.1.3 Důraz na dodržování lidských práv	40
1.1.1.3.1 Koncept Responsibility to Protect	42
1.1.1.3.1.1 Definice Responsibility to Protect	43
1.1.1.3.1.2 Tři pilíře Responsibility to Protect	45
1.1.1.3.1.3 Vztah Německa k Responsibility to Protect	47
3. Vývoj situace v Libyi	51
3.1 První rezoluce	53
3.2 Sankce vůči Libyi a jejich dopad	55
3.3 Druhá rezoluce	56
3.4 Intervence	58
4. Německý postoj k intervenci v Libyi	60
4.1 Vnitřní civilizování	61
4.1.1 Nadcházející volby	61
4.1.2 Vliv domácího veřejného mínění	62
4.1.3 Rozhodnutí Bundestagu	64
4.2 Vnější civilizování	74
4.2.1 Německý multilateralismus na případu Libye	74

4.2.2 Kultura zdrženlivosti	80
4.2.3 Aktivní bilateralismus na případu Libye	82
4.2.3.1 Ekonomické zájmy v Libyi.....	83
4.2.3.2 Ekonomické zájmy v zemích BRIC	86
Závěr	89
Summary	93
Použité zdroje.....	94
I. Dokumenty.....	94
II. Literatura	98
III. Elektronické zdroje.....	108
Teze diplomové práce.....	117

Seznam použitých zkratek

BRIC – Brazílie, Rusko, Indie a Čína

CDU/CSU – Christlich Demokratische Union Deutschlands/Christlich-Soziale Union

EU – Evropská unie

FDP – Freie Demokratische Partei

ICISS – International Commission on Intervention and State Sovereignty

– Mezinárodní komise o intervenci a státní suverenitě

ISAF – International Security Assistance Force

– Mezinárodní bezpečnostní podpůrné síly

MV – Mezinárodní vztahy

NATO – Severoatlantická aliance

OAF – Operation Allied Force

– Operace spojenecká síla

OEF – Operation Enduring Freedom

– Operace trvalá svoboda

OSN – Organizace spojených národů

RB OSN – Rada bezpečnosti OSN

SPD – Sozialdemokratische Partei Deutschlands

SRN – Spolková republika Německo

R2P – Responsibility to Protect

USA – Spojené státy americké

ZP – Zahraniční politika

Seznam tabulek

Tabulka č. 1: Názor německé veřejnosti na situaci v Libyi.....63

Tabulka č. 2: Jaké prostředky by měly být použity proti Kaddáfího režimu?.....64

Úvod

Téma předkládané diplomové práce je Vztah Spolkové republiky Německa k intervenci v Libyi. Rozhodnutí Německa nepodpořit rezoluci OSN číslo 1973 se považuje za jedno z nejvíce kontroverzních rozhodnutí německé zahraniční politiky (dále ZP) za poslední desetiletí. Tomuto tématu se bohužel v českém prostředí mnoho odborníků na mezinárodní bezpečnost nevěnovalo, a proto ho autorka považuje za stále velice aktuální.

Cílem této diplomové práce je přinést odpověď na otázku: „Proč Německo nepodpořilo intervenci v Libyi?“. Tato diplomová práce bude zpracována formou jednopřípadové studie neboli metodou komplexního pohledu. Práce se pokusí co nejefektivněji zodpovědět výzkumnou otázku a podrobně prozkoumat jasně definovanou a ohraničenou problematiku, kterou je vztah Spolkové republiky Německa (dále SRN) k intervenci v Libyi.

Jedná se o analýzu německé zahraniční politiky na rozhodnutí zdržet se hlasování o intervenci v Libyi. Zahraniční politika je nástroj, prostřednictvím kterého se stát vymezuje vůči svému okolí, a proto můžeme zahraniční politiku vnímat také jako jeden z prvků národní identity. Součástí identity Spolkové republiky Německa je od jejího sjednocení koncept civilní mocnosti, který je silně zakořeněn v německé společnosti a ovlivňuje rozhodování politiků. Jelikož identita a koncept civilní mocnosti vychází z konstruktivistické teorie mezinárodních vztahů (dále MV), prostupuje tato teorie celou diplomovou prací.

Německo bylo poté, co se zdrželo hlasování o rezoluci č. 1973, kritizováno za nepokračování v trendu ochrany lidských práv, neboť ostatní velmoci podporovaly zásah v Libyi zejména za účelem ochrany civilního obyvatelstva. Odmítnutím intervence Německo potvrdilo, že je stále velmi skeptické vůči zapojení svých vojenských prostředků a že jejich nasazení chápe až jako poslední možnost poté, co byly využity prostředky diplomatické.

V Německu a jeho občanech zůstává nadále silně zakořeněná kultura zdrženlivosti. Na případu Libye se částečně jedná také o odklon od principu multilateralismu, neboť se Německo odmítlo podílet na této intervenci spolu s mezinárodním společenstvím. SRN měla také obavy, že by intervence v Libyi na základě Responsibility to Protect (dále R2P) vytvořila precedens pro další africké státy. Určitou roli hrály také faktory vnitropolitické a faktory ekonomické.

Tato diplomová práce je zpracována formou jednopřípadové studie, prostřednictvím které autorka zkoumá zahraniční politiku Spolkové republiky Německa na intervenci v Libyi. Případová studie je jednou ze základních a nejrozšířenějších metod kvalitativního výzkumu. Můžeme ji definovat jako intenzivní studium, při kterém se snažíme popsat a pochopit složitost a zákonitosti jednoho konkrétního případu. Případovou studií můžeme zkoumat nestandardní situaci, kterou bychom nemohli podrobit experimentu či měření. Rozlišujeme dva druhy případových studií, a to jedinečnou případovou studii a instrumentální případovou studii.¹

Tato diplomová práce je jedinečnou případovou studií, neboť se jedná o detailní prozkoumání jednoho konkrétního případu. Vzhledem k tomu, že autorka zkoumá chování Německa na vztahu k intervenci v Libyi má tato případová studie explanační funkci. Prostřednictvím případové studie zkoumá autorka speciální situaci, kdy se SRN rozhodla nepodpořit intervenci do Libye. Případ je zkoumán právě pro svoji jedinečnost a jeho zkoumání nemá za cíl dospět k obecnému fenoménu či vývoji abstraktní teorie jako je tomu u instrumentální případové studie.²

K analýze zahraniční politiky SRN využije autorka oficiální dokumenty a prohlášení politiků. Omezením empirické části práce je nedostatek primárních zdrojů k této problematice. Vzhledem k tomu, že se jedná o citlivé téma německé zahraniční a bezpečnostní politiky, jsou dokumenty zařazeny do utajovaného režimu a německá vláda je s největší pravděpodobností zpřístupní až za několik desítek let. Německé rozhodnutí zdržet se hlasování o intervenci v Libyi je analyzováno na základě oficiálních prohlášení kancléřky Angely Merklové, německého ministra zahraničních věcí Guida Westerwelleho a ministra obrany Thomase de Maizière, který 3. března 2011 na postu vystřídal Karla-Theodora zu Guttenberga.

Dále na projevech poslanců vystupujících v Bundestagu v rámci debaty, která se uskutečnila před hlasováním, zda Německo podpoří vytvoření bezletové zóny nad Libyí a umožní vyslání německých vojáků. Práce analyzuje také obsah rezolucí Rady bezpečnosti OSN (dále RB OSN) vztahující se k problematice Libye. K analýze různých důvodů pro německé rozhodnutí nepodpořit intervenci v Libyi využije autorka nejen akademické články ale také články z denního tisku.

---

¹ DRULÁK, Petr. *Jak zkoumat politiku: kvalitativní metodologie v politologii a mezinárodních vztazích*. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-385-7, s. 34-35.

² HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*. Praha: Portál, 2005. ISBN 80-7367-040-2, s. 104.

Teoretická část této diplomové práce se zabývá vymezením základních myšlenek a pojmů konstruktivismu. Dále autorka věnuje pozornost pojmům: civilní mocnost, multilateralismus, kultura zdrženlivosti a důraz na ochranu lidských práv. Teoretická část práce se rovněž zabývá konceptem Responsibility to Protect. Tento koncept má za úkol zabránit čtyřem typům velmi závažných zločinů. Převratnost tohoto konceptu spočívá v tom, že došlo k dohodě mezinárodního společenství a k vyjádření jednoznačné vůle a přesvědčení učinit vše proto, aby se do budoucna zabránilo páchaní těchto zločinů. Pochopení těchto pojmů je důležité pro následnou analýzu německého rozhodnutí nepodpořit intervenci v Libyi. Libye je totiž prvním případem, kdy byl koncept R2P aplikován v praxi.

Empirická část práce analyzuje vývoj situace v Libyi v roce 2011 a reakci mezinárodního společenství na vypuknutí občanské války. Pro pochopení důvodů, proč Německo nepodpořilo intervenci v Libyi je nejprve nutné detailně analyzovat a pochopit vývoj situace v Libyi. Na jednu stranu klade SRN velký důraz na dodržování lidských práv a podporu multilateralismu, avšak přestože v Libyi docházelo k útokům na civilisty se Německo rozhodlo zdržet hlasování v Radě bezpečnosti. Otázkou pro tuto diplomovou práci bude tedy i to, jaké důvody převážily a vedly k tomu, že se SRN zdržela hlasování v Radě bezpečnosti, když ostatní velmoci podporovaly zásah v Libyi právě z důvodu ochrany civilního obyvatelstva.

V závěru se diplomová práce pokusí identifikovat, jaké faktory hrály při rozhodování Německa nejdůležitější roli. Německo se během svého rozhodování snažilo zachovat jako klasická civilní mocnost, jejíž rozhodování bylo ovlivněno dvěma rovinami, a to rovinami vnitřního a vnějšího civilizování. V rovině vnitřního civilizování můžeme nalézt tři vnitropolitické faktory, které měly vliv na německé rozhodnutí. Těmito faktory byly nadcházející volby, vliv veřejného mínění a závažné rozhodnutí Bundestagu.

V rovině vnějšího civilizování pak můžeme nalézt faktory tři. Německo se situaci v Libyi snažilo civilizovat prostřednictvím multilaterálních struktur a jako typická civilní mocnost se SRN snažila upřednostnit diplomatické prostředky před prostředky vojenskými. Vzhledem k tomu, že je kultura zdrženlivosti v Němcích silně zakořeněná považuje ji autorka za jeden z faktorů, proč SRN intervenci v Libyi nepodpořila. Posledním faktorem vnějšího civilizování jsou německé ekonomické zájmy, kterých se Německo nechtělo vzdát.

Vezmeme-li v potaz projekt diplomové práce, k větším odchylkám při vypracování této diplomové práce nedošlo. Pro lepší pochopení německého přístupu ke konceptu Responsibility to Protect byla přidána samostatná podkapitola s názvem Vztah Německa k Responsibility to Protect. Dále byla pro lepší porozumění, proč Německo odmítlo intervenci podpořit, přidána podkapitola o samotném průběhu této intervence, neboť právě na intervenci lze velmi dobře ukázat čemu se Německo snažilo vyhnout.

Velký přínos v oblasti německé zahraniční a bezpečnostní politiky představují knihy německého politologa Hannse W. Maulla, jehož výzkum se primárně věnuje konceptu civilní mocnosti.³ Z českého akademického prostředí musíme zmínit knihy Vladimíra Handla⁴ a Zdeňka Kříže⁵, kteří se rovněž významně podílejí na studiu německé zahraniční a bezpečnostní politiky. K problematice kultury zdrženlivosti vyšla celá řada odborných článků zabývajících se německým působením v Kosovu a Afghánistánu. Za zmínku stojí například profesor politologie Adrian Hyde-Price, který se zabýval otázkou Kosova⁶ nebo Markus Kaim, který se naopak zabýval otázkou Afghánistánu.⁷

O konceptu Responsibility to Protect bylo v rámci jeho příprav publikováno velké množství dokumentů a odborných prací. Za zmínění stojí především knihy Garetha Evanse⁸ a Rameshe Thakura⁹, kteří byli hlavními architekty tohoto konceptu. Konceptem Responsibility to Protect se zabývají i knihy profesora Alexe Bellamyho¹⁰, který je spoluautorem akademického časopisu *Global Responsibility to Protect*. Vzhledem k tomu, že se o prosazení konceptu R2P nejvíc zasadila Kanada s Austrálií je

---

³ MAULL, Hanns W. Deutschland als Zivilmacht. Handbuch zur deutschen Außenpolitik [online]. Wiesbaden: VS Verlag für Sozialwissenschaften, 2007, s. 73-84 [cit. 2017-02-09]. DOI: 10.1007/978-3-531-90250-0_4. ISBN 978-3-531-13652-3. Dostupné z: http://link.springer.com/10.1007/978-3-531-90250-0_4.

⁴ HANDL, Vladimír, ed. Německo v čele Evropy?: SRN jako civilní mocnost a hegemon eurozóny. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2011. ISBN 978-80-87558-03-4.

⁵ KŘÍŽ, Zdeněk a Jana URBANOVSKÁ. Deutschlands Außen- und Sicherheitspolitik nach der Vereinigung: Zivilmacht, Handelsstaat oder Mittelmacht?. Brno: Masarykova univerzita, 2014. ISBN 978-80-210-7061-5.

⁶ HYDE-PRICE, Adrian. Germany and the Kosovo War: Still a Civilian Power?. *German Politics* [online]. 2001, 10(1), 19-34 [cit. 2018-03-10]. ISSN 09644008.

⁷ KAIM, Markus. Germany, Afghanistan, and the Future of NATO. *International Journal*, Summer, 2008, vol. 63, no. 3. pp. 607-623 ProQuest Central. ISSN 00207020.

⁸ EVANS, Gareth J. a Mohamed. SAHNOUN. *The responsibility to protect: report of the International Commission on Intervention and State Sovereignty*. Ottawa: International Development Research Centre, 2001. ISBN 0-88936-960-7

⁹ THAKUR, Ramesh Chandra. *The people vs. the state [electronic resource]: reflections on UN authority, US power and the responsibility to protect / Ramesh Thakur*. 2011. ISBN 9789280812077.

¹⁰ BELLAMY, Alex. The responsibility to protect: A wide or narrow conception?. *Responsibility to protect (R2P): A new paradigm of international law?*. Boston: Brill Nijhoff, 2015, s. 38-59. ISBN 9789004229990.

pochopitelné, že většina uznávaných autorů zabývajících se výzkumem R2P pochází právě z těchto dvou zemí.

O arabském jaru a situaci v Libyi pojednává rovněž mnoho knih od nejrůznějších autorů, od historiků až po odborníky na problematiku regionu Severní Afriky. Za zmínění stojí knihy Eduarda Gombára¹¹, Dirka Vandewalla¹² či Ondřeje Beránka.¹³ Detailní zpracování německé zahraniční politiky na případu Libye do literatury přináší Sarah Brockemier, která se věnuje německé zahraniční politice a konceptu Responsibility to Protect.¹⁴ K pochopení této problematiky slouží rovněž rezoluce Rady bezpečnosti OSN, vyjádření a projevy předních politických představitelů Libye, Německa a Spojených států.

---

¹¹ GOMBÁR, Eduard. *Dramatický půlměsíc: Sýrie, Libye a Írán v procesu transformace*. Praha: Karolinum, 2001. ISBN 80-246-0370-5.

¹² VANDEWALLE, Dirk J. *A history of modern Libya*. 2nd ed. New York: Cambridge University Press, 2012. ISBN 978-1-107-01939-3.

¹³ BERÁNEK, O. *Arabské revoluce: demokratické výzvy, politický islám a geopolitické dopady*. Vyd. 1. Praha: Academia, 2013. 301 s. ISBN 9788020022981.

¹⁴ BROCKMEIER, Sarah. The future of Germany's support to the Responsibility to Protect. *Global Public Policy Institute* [online]. 21 November 2016 [cit. 2018-03-12]. Dostupné z: http://www.gppi.net/fileadmin/user_upload/media/pub/2016/Brockmeier_2016_Future_of_German_Support_to_R2P.pdf.

1. Konstruktivismus jako teoretické východisko práce

V době probíhajícího německého sjednocení se objevovaly obavy z Německa jako silného aktéra nebo velmoci prosazující své vlastní zájmy na úkor dosud uplatňovaného multilateralismu.¹⁵ Německo ale odmítlo jít cestou silného hráče prosazující své národní zájmy a raději se rozhodlo budovat evropskou identitu a pevné transatlantické struktury. Od znovusjednocení Německa, ke kterému došlo 3. října 1990, se vedou mezi bezpečnostními experty, politiky, ale i laickou veřejností rozsáhlé diskuze jakou roli by měla SRN hrát v dnešním světě.¹⁶ V rámci této diskuze je role Německa zkoumána a popisována různými teoretickými koncepty.

Německou zahraniční a bezpečnostní politiku lze analyzovat třemi zcela odlišnými pohledy. První pohled na německou zahraniční politiku vychází z realistické teorie MV. Realisté zaměřují svou pozornost především na moc a tvrdí, že se Německo v rámci euroatlantických struktur snaží posílit své postavení a maximalizovat svou moc. Druhým pohledem na německou ZP je pohled institucionalistů, kteří sledují „integrovanost“ Německa do mezinárodních struktur. Institucionalisté předpokládali, že se Německo postupně změní v normálního politického aktéra a že se bude domáhat srovnatelného postavení jaké mají Francie či Velká Británie. Poslední pohled vychází z konstruktivistického přístupu, který se zaměřuje na analýzu subjektivních faktorů jako jsou národní identita, formulování zájmů a hodnotových principů Německa.¹⁷

Důležitými faktory, které utvářejí německou zahraniční a bezpečnostní politiku, jsou koncept strategické kultury a koncept civilní mocnosti, jelikož oba tyto koncepty spadají do problematiky konstruktivistické teorie MV, vychází tato diplomová práce právě z této teorie. Vymezením základních myšlenek a pojmů, na kterých je konstruktivismus založen, se zabývá první kapitola této práce, avšak konstruktivismus jako teoretický koncept prostupuje celou touto diplomovou prací.

---

¹⁵ HANDL, Vladimír. German Multilateralism and Relations among the Visegrad group countries. *Mezinárodní vztahy [International Relations]*. 2003, vol. 38, no. 1, p. 5-27. Dostupné z: <https://mv.iir.cz/article/view/63>. ISSN 0323-1844.

¹⁶ KŘÍŽ, Zdeněk. Teoretický koncept civilní mocnosti a použití vojenské síly. *Mezinárodní vztahy*, Praha: ÚMV, 2007, roč. 2007, č. 2, s. 60-76. ISSN 0323-1844, s. 60.

¹⁷ HANDL, Vladimír. German Multilateralism and Relations among the Visegrad group countries. *Mezinárodní vztahy [International Relations]*. 2003, vol. 38, no. 1, p. 5-27. Dostupné z: <https://mv.iir.cz/article/view/63>. ISSN 0323-1844.

Konstruktivismus je chápán jako třetí cesta mezi kritickými a pozitivistickými teoriemi mezinárodních vztahů.¹⁸ Konstruktivistická teorie se dotýká jedné z debat v rámci moderní sociologie, která se věnuje vztahu mezi aktérem a strukturou. Tato teorie vychází z předpokladu, že realita MV je sociální konstrukcí, která je vytvářena a udržována prostřednictvím diskurzu a praxe aktérů MV. Otázkou je, zda považujeme strukturu nebo aktéry za primární. Vytváří struktura (mezinárodní systém) aktéry (státy) nebo aktéři (státy) vytvářejí strukturu (mezinárodní systém).¹⁹

Nejprve se zaměříme na aktéry a následně na strukturu. Konstruktivisté za aktéry MV považují státy, které svoji bezpečnost neupevňují egoisticky, nýbrž na základě logiky vhodnosti. Struktury dávají státům a bezpečnostním společenstvím možnost zmírňovat mezinárodní napětí a rozšiřovat prostor pro neagresivní chování. Struktura je dle konstruktivistů ovlivňována nejen materiálními faktory, ale také faktory sociálními. Konstruktivisté tvrdí, že MV jsou závislé na interpretaci aktéru a jsou tedy sociálně konstruovány. Struktury jsou v konstruktivistickém pojetí velmi proměnlivé a za určitých podmínek mohou vést k vytvoření společných zájmů, hodnot a identit jednotlivých aktérů. Konstruktivisté považují strukturu i aktéry za rovnocenné a zdůrazňují jejich vzájemnou propojenost a spjatost.²⁰

V konstruktivistickém myšlení hrají důležitou roli sociální identity aktérů. Identity nejsou chápány jako exogenní ale jako endogenní. Sociální identitu nemají jen jednotliví aktéři, ale mají je i státy. V případě států hovoříme o kolektivních identitách, které následně rozhodují o jejich národních zájmech, nikoliv naopak.²¹ Tyto kolektivní identity a národní zájmy mají vliv na formulování ZP států. Koncept národní identity se v MV prosadil v souvislosti se čtvrtou velkou debatou a národní identita se pomalu dostala do popředí zájmu výzkumu MV.

Nemůžeme však tvrdit, že by se identitou dříve v MV nikdo nezabýval. Studium národní identity se zabývali již klasičtí autoři jako byli Thukydides, Hobbes, Machiavelli nebo Grotius. Ačkoliv s identitou pracovali, použití tohoto pojmu se vyhýbali. Dle Yosefa Lapida a Friedricha V. Kratochwila se u konstruktivistů nejedná o „revoluční

---

¹⁸ DRULÁK, Petr. *Teorie mezinárodních vztahů*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2003, 220 s. ISBN 80-717-8725-6, s. 123-124.

¹⁹ EICHLER, Jan. *Mezinárodní bezpečnost v době globalizace*. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-540-0, s. 21.

²⁰ DRULÁK, Petr. *Teorie mezinárodních vztahů*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2003, 220 s. ISBN 80-717-8725-6, s. 123-124.

²¹ BLAŽEK, Tomáš, PŠEJA, Pavel, ed. *Přehled teorií mezinárodních vztahů*. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2005. ISBN 80-210-3837-3, s. 140.

krok“, nýbrž o „návrat“ k používání pojmů identita a kultura v MV. K rozvoji zkoumání národní identity došlo v 90. letech minulého století v souvislosti s proniknutím sociálního konstruktivismu do teorie MV.²²

Ačkoliv je identita jedním ze základních pojmů konstruktivistické teorie, nemohli se autoři na jejím vymezení dlouhou dobu shodnout. Některými autory byla identita označována za vágní nebo za příliš složitý koncept, který je těžko uchopitelný, a proto zůstává výzkum národní identity dodnes značně rozptýlený.²³ Hlavní spory se vedou o ontologickou povahu identity, její epistemologický status a o vztah k jinakosti.²⁴

Dnes je však národní identita chápána jako prvek, prostřednictvím kterého se společnost nebo daný stát vymezuje vůči okolnímu světu. Identita je konstruktivisty chápána jako výsledek sociálního procesu, nikoliv jako něco přirozeného, co je jednou pro vždy dané.²⁵ Identitu můžeme definovat jako soubor norem a přesvědčení aktéra o sobě samém a o pozici, kterou ve světě zaujímá. Dle konstruktivismu je pro pochopení zájmů státu nutné znát jeho identitu. Na základě identity můžeme následně zkoumat, jak jsou definovány zájmy států a jak identita ovlivňuje zahraniční politiku státu. Zahraniční a bezpečnostní politika státu je ovlivňována sociálně konstruovanými normami a hodnotami. Dále vnímáním sebe sama, reflexí svých kulturních zvláštností, historickou zkušeností a schopností poučit se z vlastních chyb. Rovněž vnímáním vnějšího světa a vytvořením jeho vlastního obrazu.²⁶

Konstruktivisté na bezpečnostní politiky států nahlíží skrze strategickou kulturu, kterou označují za soubor hodnot, norem, a praktických opatření pro činnost v oblasti bezpečnosti.²⁷

---

²² KOLMAŠ, Michal. Národní identita v mezinárodních vztazích: Mezi konstruktivismem a poststrukturalismem. *Mezinárodní vztahy*. 2017, 52(1). ISSN 2570-9429, s. 54.

²³ Tamtéž.

²⁴ KRATOCHVÍL, Petr a Petr DRULÁK, ed. *Encyklopedie mezinárodních vztahů*. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-469-4, s. 99.

²⁵ Tamtéž, s. 97.

²⁶ KŘÍŽ, Zdeněk. Teoretický koncept civilní moci a použití vojenské síly. *Mezinárodní vztahy*, Praha: ÚMV, 2007, roč. 2007, č. 2, s. 60-76. ISSN 0323-1844, s. 62.

²⁷ EICHLER, Jan. *Mezinárodní bezpečnost v době globalizace*. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-540-0, s. 21.

1.1 Strategická kultura

Konstruktivisté strategickou kulturu chápou jako výsledek socializace a současně jako nezbytnou podmínku úspěchu politiky každého státu v mezinárodních vztazích. Pojem strategické kultury se v MV rozšířil zejména po skončení studené války. Strategickou kulturou se zabývala celá řada autorů jako například Jack Snyder, Robert McNamara, Brian VanDeMark, Ken Booth a mnoho dalších.

Jako první použil pojem strategická kultura Jack Snyder v roce 1977. Snyder vymezil strategickou kulturu jako souhrn myšlenek, podmíněných emocionální reakcí a ustálených způsobů chování typických pro národní strategické komunity, které jsou získány vzděláním nebo napodobováním.²⁸ Na něj navázala celá řada dalších autorů a každý přišel se svou vlastní definicí strategické kultury. Collin Gray dodává, že do strategické kultury každého státu se promítá i jeho historická zkušenost a politická předurčenost.²⁹ Další autoři při definování tohoto pojmu poukazují na národní identitu. Nicméně většina autorů se shoduje, že můžeme strategickou kulturu státu vysvětlit na základě toho, jaké má instrumentální preference neboli zda stát upřednostňuje v zahraniční politice multilateralismus či unilateralismus.³⁰

Německý profesor mezinárodních vztahů Peter Katzenstein stejně jako další klasičtí konstruktivisté věřili, že změna státní identity vychází z „otřesů“ mezinárodního systému nebo z postupné změny státních kultur. Někteří vnímají kulturalismus jako samostatnou disciplínu, která se od konstruktivismu liší hladinou analýzy. Zatímco konstruktivisté zkoumají hladinu analýzy mezinárodního systému, kulturalisté se věnují analýze aktérů uvnitř státu a následně analyzují i chování jednotlivých států. Změna národní kultury může být ovlivněna jak změnou uvnitř společnosti, tak změnou vnější. Za vnější změnu můžeme považovat například přijetí nové mezinárodní normy a její následné vtažení do vnitřního právního řádu.³¹ Katzenstein se dále zabývá kulturní

---

²⁸ SNYDER, Jack L. *The Soviet strategic culture: Implications for Limited Nuclear Operations: a Project Air Force report prepared for the United States Air Force*. Santa Monica.: Rand, 1977, s. 9.

²⁹ GRAY, Colin S. *Modern strategy*. Oxford: Oxford University Press, 1999. ISBN 978-0-19-878251-3, s. 132.

³⁰ EICHLER, Jan a Lukáš TICHÝ. *USA a Ruská federace: komparace z pohledu bezpečnostní a strategické kultury*. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2013. ISBN 978-80-87558-16-4, s. 33.

³¹ KOLMAŠ, Michal. Národní identita v mezinárodních vztazích: Mezi konstruktivismem a poststrukturalismem. *Mezinárodní vztahy*. 2017, **52**(1). ISSN 2570-9429, s. 61.

konstrukcí státních zájmů Německa a Japonska. Dle Katzensteina byla změna německé a japonské státní identity vyvolána druhou světovou válkou.³²

Šok z totální porážky vedl v Německu ke změně německé politické kultury a zahájení procesu poučení se z vlastních chyb minulosti. Katzenstein ve své knize *Tamed power: Germany in Europe* označil Německo za tzv. „*tamed power*“ neboli zkrocenou velmoc. Katzenstein zkoumá historii Evropy a následně analyzuje faktory, které měly dopad na utváření německé politiky před i po znovusjednocení. Katzenstein hledá odpověď na otázku, „Proč se SRN, nejmocnější stát Evropy, jeví, jako by se své nově nabyté moci chtělo vzdát?“³³ Německo se po druhé světové válce dle Katzensteina rozhodlo pojem moc zcela vypustit ze svého politického slovníku a nahradit jej pojmem „*political responsibility*“ neboli politickou odpovědností.³⁴

Dalším konceptem, který spadá do problematiky konstruktivistické teorie mezinárodních vztahů je „*Zivilmacht*konzept“ neboli koncept civilní mocnosti. Koncept civilní mocnosti se dostal do popředí zejména v Německu a v menší míře také v Japonsku po druhé světové válce. Konstruktivisté tvrdí, že jak německá, tak japonská politika si od druhé světové války udržují výjimečný charakter zahraniční politiky. O Německu jako o civilní mocnosti hovoří Hanns W. Maull, který formuloval tezi, že se Německo chová a nadále bude chovat jako „civilní mocnost“.³⁵ Maullovým chápáním tohoto konceptu se zabývá následující podkapitola této diplomové práce.

1.1.1 Koncept civilní mocnosti

Od znovusjednocení Německa se vedou mezi bezpečnostními experty, politiky, ale i laickou veřejností rozsáhlé diskuze jakou roli by měla Spolková republika Německo hrát v dnešním světě.³⁶ Odborníci na postavení Německa v MV vytvořili celou řadu teorií

---

³² HANDL, Vladimír. German Multilateralism and Relations among the Visegrad group countries. *Mezinárodní vztahy [International Relations]*. 2003, vol. 38, no. 1, p. 5-27. Dostupné z: <https://mv.iir.cz/article/view/63>. ISSN 0323-1844.

³³ KATZENSTEIN, Peter J. *Tamed power: Germany in Europe*. Ithaca, N.Y.: Cornell University Press, 1997. ISBN 978-080-1484-490, s. 2.

³⁴ Tamtéž.

³⁵ HANDL, Vladimír. German Multilateralism and Relations among the Visegrad group countries. *Mezinárodní vztahy [International Relations]*. 2003, vol. 38, no. 1, p. 5-27. Dostupné z: <https://mv.iir.cz/article/view/63>. ISSN 0323-1844, s. 5.

³⁶ KŘÍŽ, Zdeněk. Teoretický koncept civilní mocnosti a použití vojenské síly. *Mezinárodní vztahy*, Praha: ÚMV, 2007, roč. 2007, č. 2, s. 60-76. ISSN 0323-1844, s. 60.

a konceptů, jak můžeme roli SRN chápat. Wilfried von Bredow chápe SRN jako mocnost středního řádu. Arnulf Baring chápe Německo jen jako regionální mocnost, Hans-Peter Schwarz vidí Německo jako evropskou ústřední mocnost. Helga Haftendorn vidí Německo jako vedoucí mocnost, Caroline Thomas a Klaus-Peter Wiener jako hegemonní mocnost, Peter Schlotter jako velmoc a Christian Hacke vnímá Německo dokonce jako světovou velmoc. Naopak Reinhard Rode chápe Německo jen jako evropského hegemona. Jiní autoři se věnovali spíše ekonomické oblasti, například Norbert Kloten vidí SRN jako světovou hospodářskou mocnost a Volker Rittberger hovoří o Německu jako o obchodním státě. Již zmiňovaný Hanns W. Maull hovoří o Německu jako o civilní mocnosti.³⁷

Následující část práce se věnuje již samotnému konceptu civilní mocnosti, který vychází z konstruktivistické teorie. Pochopení konceptu civilní mocnosti je důležité pro následnou analýzu rozhodnutí SRN nepodpořit intervenci v Libyi, neboť tento koncept je silně zakořeněn v německé společnosti a má tak vliv na rozhodování německých politiků. S ohledem na traumatizaci svou vlastní historií se Německo i po více než 70 letech od ukončení druhé světové války stále drží principu civilní mocnosti konceptu kultury zdrženlivosti, a i nadále se SRN velmi ofenzivně staví za multilateralismus.³⁸ Od druhé světové války je pro Německo rovněž charakteristický důraz na ochranu lidských práv.

Ačkoliv koncept civilní mocnosti spadá do problematiky konstruktivistické teorie MV, původně se tímto konceptem zabývala sociologie, v rámci které tento koncept vznikl. První, kdo se tímto konceptem zabýval, byl ve 30. letech 20. století německý sociolog Norbert Elias. Další autoři, kteří se zabývali konceptem civilní mocnosti byli Dieter Senghaas, Knut Kirste, Hanns W. Maull nebo Francois Duchêne.

Elias zkoumal na evropské feudální společnosti historické civilizační procesy v době středověku a raného novověku. Ve svém díle *O procesu civilizace* popisuje proces, ve kterém si panovník buduje monopol moci. V rámci výzkumu Elias zjistil, že násilné formy konfliktu ve společnosti ubývají v souvislosti s tím, že dochází k postupnému přetváření chování jedinců. Stát pozvolna získává monopol na užití síly a postupně

---

³⁷ KŘÍŽ, Zdeněk a Jana URBANOVSKÁ. Deutschlands Außen- und Sicherheitspolitik nach der Vereinigung: Zivilmacht, Handelsstaat oder Mittelmacht?. Brno: Masarykova univerzita, 2014. ISBN 978-80-210-7061-5, s. 9-10.

³⁸ PRÁŠIL, Jan. Zahraniční politika Německa na začátku 21. století. Praha: Asociace pro mezinárodní otázky, 2011. ISBN 978-80-87092-15-6, p. 19.

potlačuje a reguluje pudy jednotlivých aktérů. Budováním tohoto monopolu odstraňuje panovník konflikt mezi autoritou a vazaly. Konflikty ubývají také vznikem moderních společností a postupnou institucionalizací. Snížení násilí umožnilo rozvoj společenské dělby práce, která se opírá o předvídatelnost a nenásilí ve společenských vztazích. Civilizace jako taková vzniká dle Eliase prostřednictvím procesu civilizování společnosti.³⁹

Eliasovy úvahy ovlivnily Dietera Senghaase k vytvoření civilizačního konceptu s názvem „civilizační hexagon“. Senghaasův přístup k civilizování MV je na rozdíl od pojetí dalších autorů koncipován daleko obecněji. Civilizační hexagon se skládá z šesti stavebních bloků, které jsou navzájem propojeny a všechny stavební kameny jsou na sobě vzájemně závislé. Základním stavebním kamenem je monopol na použití síly, což znamená, že ve společnosti dojde k de-privatizaci síly neboli k odzbrojení občanů za jejich souhlasu. Dalším stavebním kamenem je kontrola monopolu státní moci a vznik právního státu. Neexistence kontroly nad státní mocí by totiž jinak vedla k vytvoření diktatury. Třetím stavebním kamenem je zapojení občanů ve volbách a účast na dalších rozhodovacích procesech.⁴⁰

Dle Senghaase musí mít občané také rovná práva. K jejich zaručení dochází mimo jiné díky stavebnímu kameni sociální spravedlnosti, která je v případě porušení znovu zajištěna nezávislými soudy. Dalším stavebním kamenem je schopnost tolerance v multikulturní společnosti a ochota kompromisu orientovaná na řešení konfliktu. Posledním stavebním kamenem civilizačního šestiúhelníku je vzájemná závislost všech členů a ovládání emocí. Účelem tohoto stavebního bloku je vzájemná závislost mezi lidmi a jejich vzájemná kontrola v konfliktních situacích.⁴¹ Vznik „civilizačního hexagonu“ ovlivnil mimo jiné i vznik konceptu „pozitivního míru“ Johana Galtunga.⁴²

---

³⁹ MAULL, Hanns W. Deutschland als Zivilmacht. Handbuch zur deutschen Außenpolitik [online]. Wiesbaden: VS Verlag für Sozialwissenschaften, 2007, s. 73-84 [cit. 2017-02-09]. DOI: 10.1007/978-3-531-90250-0_4. ISBN 978-3-531-13652-3. Dostupné z: http://link.springer.com/10.1007/978-3-531-90250-0_4.

⁴⁰ MAULL, Hanns W. Europe and the New Balance of Global Order. *International Affairs (Royal Institute of International Affairs 1944-)*, vol. 81, no. 4, 2005, pp. 775–799. Dostupné z: www.jstor.org/stable/3569674.

⁴¹ Tamtéž.

⁴² MAULL, Hanns W. Deutschland als Zivilmacht. Handbuch zur deutschen Außenpolitik [online]. Wiesbaden: VS Verlag für Sozialwissenschaften, 2007, s. 73-84 [cit. 2017-02-09]. DOI: 10.1007/978-3-531-90250-0_4. ISBN 978-3-531-13652-3. Dostupné z: http://link.springer.com/10.1007/978-3-531-90250-0_4.

Další, kdo rozpracoval Eliasovu teorii civilizování společnosti, byl Hanns W. Maull. Maull se zabýval rozvojem postupů dělby práce a specializací práce. Dále krocením tendencí k organizovanému sociálnímu násilí a rozvojem monopolu na použití síly centrální instituce. Rovněž ustanovením a prosazením závazných principů a norem, aby došlo k regulaci společenských procesů. Maull se dále zabýval rozvojem demokratických struktur, které umožňují participaci na veřejném životě, omezením šíření konfliktů, snížením násilí a snahou vyrovnat hospodářské a sociální rozdíly uvnitř státu za pomoci principu solidarity. V zemích, kde je civilizační proces nejvíc rozvinutý, dochází poté k šíření tohoto procesu i přes jejich hranice do zahraničí.⁴³ Někteří autoři označují proces vnitřního civilizování za primární socializaci a proces civilizování mezinárodního prostředí za socializaci sekundární.

Na Eliasovu teorii navazuje dále také Knut Kirste, který se zabývá stanovením optimálního zahraničněpolitického chování civilní mocnosti. Kirste zmiňuje šest charakteristických prvků civilní mocnosti: omezování státem organizovaného násilí v národních a mezinárodních konfliktech, zdokonalování mezinárodněprávní regulace mezinárodních vztahů, posílení multilaterální kooperace a vytváření rozhodovacích procesů se širokou mezinárodní legitimitou. Na globální úrovni pak jedná o podpoře sociální rovnoprávnosti a spravedlnosti, o vzdání se části suverenity ve prospěch budování mezinárodních institucí a o urovnání konfliktů pomocí ustanovených postupů.⁴⁴

Dle obou těchto německých autorů Kirsteho a Maulla lze koncept civilní mocnosti chápat třemi různými způsoby. Za prvé civilní mocnost jako stát. Toto tvrzení lze chápat ve smyslu civilizační role státu. Stát se chová v souladu s rolí civilní mocnosti a skrze multilaterální struktury ovlivňuje a civilizuje mezinárodní vztahy. Za druhé civilní mocnost jako součást teorie rolí – jednak sebepojetí aktéra (jaké jsou jeho hodnoty a jak tyto hodnoty ovlivňují jeho zahraniční politiku), ale i role v procesu civilizování mezinárodní politiky. A konečně za třetí, civilní mocnost jako prostředek k dosažení daného cíle zahraniční politiky nebo také strategie, jak pomocí specifických nástrojů naplňovat své cíle.⁴⁵

---

⁴³ KŘÍŽ, Zdeněk. Teoretický koncept civilní mocnosti a použití vojenské síly. *Mezinárodní vztahy*, Praha: ÚMV, 2007, roč. 2007, č. 2, s. 60-76. ISSN 0323-1844, s. 66.

⁴⁴ Tamtéž.

⁴⁵ KIRSTE, Knut a Hanns W. MAULL. *Zivilmacht und Rollentheorie. Zeitschrift für Internationale Beziehungen*. 1996, 3(2). ISSN 0946-7165, s. 297.

Konceptu civilní mocnosti se dále věnoval na počátku 70. let Francois Duchêne. Duchêne byl anglo-švýcarský vědec, novinář a poradce Jeana Monneta. Duchêne aplikoval koncept civilní mocnosti na roli Evropských společenství ve světě.⁴⁶ Úvahy o EU jako o civilní mocnosti byly následně přepracovány a znovu oživeny v kontextu dalšího rozšiřování.⁴⁷

Koncept civilní mocnosti se dostal do popředí zejména v Německu a v menší míře také v Japonsku po druhé světové válce. Konstruktivisté tvrdí, že jak německá, tak japonská politika si od druhé světové války udržují výjimečný charakter ZP. Tato diplomová práce se dále zabývá teorií Hannse W. Maulla, která se zabývá právě konceptem civilní mocnosti na případu Německa. Maullova teorie je využita proto, protože je pro Německo charakteristická právě v oblasti zahraniční a bezpečnostní politiky, kterou se zabývá empirická část této diplomové práce.

Dle Hannse W. Maulla musí být nejprve civilizována politika uvnitř daného státu a teprve poté se mohou politici zaměřit na přetváření a civilizování mezinárodního prostředí. Základními předpoklady vnitřní civilizace jsou ekonomická prosperita a blahobyt, právní stát založený na demokratických hodnotách. Dále negativní historická zkušenost s použitím vojenského násilí, které vedlo k velkým obětem. Tato zkušenost vyvolává odpor k násilí nejen u politiků, ale i u široké veřejnosti a vede k podpoře myšlenky předat část své státní suverenity na mezinárodní instituce a organizace.

Pro definování státu jako civilní mocnosti se ukázaly tři zásady jako velmi zásadní. První zásadou je, že daný stát aktivně podporuje a ovlivňuje civilizování světa. Druhou zásadou států, které jsou označovány jako civilní mocnosti je, že se dobrovolně vzdávají části své suverenity ve prospěch mezinárodních institucí nebo organizací. V zájmu civilizování MV upřednostňují tyto státy multilaterální rozhodování a vyhýbají se unilaterálním a autonomním rozhodnutím. Další podkapitola této práce se proto zabývá definicí multilateralismu.

Předáním části státní suverenity na supranacionální úroveň dojde k prohloubení vzájemné závislosti států. Intenzivní propojení a závislost jednoho státu na druhém pak zamezuje vzniku ozbrojeného konfliktu mezi státy. Civilní mocnosti podporují také

---

⁴⁶ ORBIE, Jan. *Civilian Power Europe. Cooperation and Conflict* [online]. 2006, **41**(1), 123-128 [cit. 2017-02-09]. DOI: 10.1177/0010836706063503. ISSN 0010-8367. Dostupné z: <http://journals.sagepub.com/doi/10.1177/0010836706063503>.

⁴⁷ BACHMANN, Veit, and James D. SIDAWAY. "Zivilmacht Europa?: A Critical Geopolitics of the European Union as a Global Power." *Transactions of the Institute of British Geographers*, vol. 34, no. 1, 2009, pp. 94–109. New Series. Dostupné z: www.jstor.org/stable/30136816.

myšlenku kolektivní bezpečnosti.⁴⁸ Kvůli nedostatkům systému kolektivní bezpečnosti dávají civilní mocnosti přednost opatření v rámci systémů kooperativní bezpečnosti.⁴⁹ Třetí zásadou je podpora mezinárodního práva, univerzálních hodnot a partnerství.⁵⁰ Civilní mocnosti chápou jako jednu z nejdůležitějších hodnot lidská práva, kterými se autorka rovněž zabývá v této práci.

Hlavním cílem civilní mocnosti je přetvořit mezinárodní prostředí k obrazu svému. Civilní mocnosti se snaží odstranit násilí, budovat mezinárodní důvěru založenou na dodržování mezinárodního práva a univerzálních hodnot, a proto je také koncept civilní mocnosti zkoumán v rámci mírových studiích. Civilní mocnosti prosazují partnerství, mezinárodní vyjednání a kolektivní akce. Civilní mocnosti dále preferují diplomatické prostředky před prostředky vojenskými.

Dodržování zásad civilní mocnosti ale neznamená, že stát absolutně rezignuje na použití vojenské síly. Civilní mocnost neodmítá Clausewitzovo pojetí války jako prostředku zahraniční politiky. Vojenská síla může být za určitých podmínek využita. Civilní mocnosti jako Spolková republika Německo a Japonsko jsou po zkušenostech z druhé světové války k nasazení vojenských prostředků velmi skeptické a s nasazením svých armád dlouho vyčkávají. S nasazením vojenské síly vyčkávají zejména kvůli ochraně lidských práv a snaze minimalizovat ztráty na životech, a to nejen na své straně, ale i na straně vyzyvatele mezinárodního systému. Pokud ale stát dojde k závěru, že vyjednávání, ekonomické sankce či jiné formy diplomatického řešení nevedou ke zdárnému vyřešení konfliktu, pak mohou být vojenské prostředky použity i mimo území vlastního státu, za předpokladu, že nasazení vojenských nástrojů povede k civilizování mezinárodního prostředí. Vojenská síla je u civilní mocnosti chápána až jako poslední nástroj zahraniční a bezpečnostní politiky.

Civilní mocnost nikdy nebude při nasazení vojenské síly jednat unilaterálně jako mocnost tradiční, ale bude se vždy snažit o multilaterální řešení daného konfliktu. Nasazení vojenské síly musí proběhnout v souladu s mezinárodním právem, neboť

---

⁴⁸ HARNISCH, Sebastian. a Hanns W. MAULL. Germany as a civilian power?: the foreign policy of the Berlin Republic. New York: Distributed exclusively in the USA by Palgrave, 2001. ISBN 0719060427, s. 4.

⁴⁹ FRENKLER, Ulf, Hanns W. MAULL, Knut KIRSTE, Sebastian HARNISCH a Wolfram WALLRAF. *Deutsche, amerikanische und japanische Außenpolitikstrategien 1985–1995. Eine vergleichende Untersuchung zu Zivilisierungsprozessen in der Triade: Schlußbericht und Ergebnisse.* Universität Trier, 1997, s. 26.

⁵⁰ HARNISCH, Sebastian. a Hanns W. MAULL. Germany as a civilian power?: the foreign policy of the Berlin Republic. New York: Distributed exclusively in the USA by Palgrave, 2001. ISBN 0719060427, s. 4.

při vojenském řešení dochází k porušení suverenity autonomního státu. Vždy se bude snažit, aby byly vojenské operace v souladu s konceptem civilní mocnosti. Nasazení vojenských prostředků musí být samozřejmě také v souladu s mezinárodním právem konkrétně tedy s Chartou OSN. Válka je legální pouze tehdy, když Rada bezpečnosti OSN (dále jen RB OSN) schválí dvě rezoluce, jejichž smyslem je obnovit mezinárodní mír a bezpečnost. První rezoluce prohlašuje danou událost, organizaci nebo hnutí za hrozbu pro mezinárodní mír a bezpečnost. Druhá rezoluce zmocňuje mezinárodní prostředí (nejčastěji nějakou regionální organizaci nebo mezinárodní koalici států) k použití všech nezbytných prostředků k odstranění této hrozby.⁵¹ Civilní mocnost by se neměla účastnit na takových vojenských akcích, o jejichž mezinárodněprávní legitimitě se pochybuje.

*„Vojenskými operacemi konformními s politikou civilní mocnosti nejsou však pouze vojenské operace, prováděné na základě mandátu Rady bezpečnosti OSN“.*⁵² V potaz přicházejí i další případy jako je sebeobrana na základě článku 51 Charty OSN nebo pomoc napadenému státu, který požádá o pomoc. Civilní mocnost může použít vojenské prostředky i v případě nutné evakuace z místa konfliktu. Při evakuaci by stát měl vůči stranám konfliktu zachovat neutralitu, do konfliktu se nevměšovat a evakuovat pouze své, případně cizí státní příslušníky v bezprostřední oblasti konfliktu.

Německá armáda dává přednost mírovým misím, prevenci konfliktů a post-konfliktní rekonstrukci před čistě vojenskými intervencemi. Civilní mocnost má důležitou roli po ukončení konfliktu, a to při následném civilizačním procesu. Právě proto jsou vojenské prostředky civilních států vždy doplněny i o nevojenské kapacity. Ačkoliv se SRN postupně stala exportérem mezinárodní bezpečnosti, stále si zachovává status civilní mocnosti. Spolková republika Německo jako civilní mocnost nebude nikdy při nasazení vojenské síly jednat unilaterálně jako mocnost tradiční, ale bude se vždy snažit o multilaterální řešení daného konfliktu.

Otázkou ale zůstává, kdo stojí na počátku konceptu civilní mocnosti SRN. Někteří autoři tvrdí, že byl Německu koncept civilní mocnosti vnucen z vnější poměrně revolučním způsobem, a to spojeneckými mocnostmi na konci druhé světové války. Zmíněná revoluce byla vynucována zejména Spojenými státy, které Německu vnutily své

---

⁵¹ EICHLER, Jan. Legitimní a nelegitimní války po roce 1990 (Perský záliv, Afghánistán a Balkán), *Vojenské rozhledy*, 2012, roč. 21 (53), č. 4, s. 12–24, ISSN 1210-3292.

⁵² KŘÍŽ, Zdeněk. Teoretický koncept civilní mocnosti a použití vojenské síly. Mezinárodní vztahy, Praha: ÚMV, 2007, roč. 2007, č. 2, s. 60-76. ISSN 0323-1844, s. 71.

normy a vzorce chování.⁵³ Jiní naopak tvrdí, že se koncept civilní mocnosti v německé ZP objevil díky prvnímu kancléři Konradu Adenauerovi, vnitřnímu procesu poučení se z vlastních chyb a následné řadě vědomých rozhodnutí. Adenauer byl přesvědčen, že SRN musí být začleněna do multilaterálních euroatlantických struktur.⁵⁴

Koncept civilní mocnosti se dále rozvinul kolem roku 1989, kdy se konala na Trevírské univerzitě konference s názvem „Německo jako civilní mocnost“.⁵⁵ Tento koncept se ale rozvíjel už v průběhu studené války, avšak až sjednocení Německa v letech 1989-90 představuje jeho dovršení. Po znovusjednocení Německa došlo k vnitropolitické ale i mezinárodní diskuzi, jakou roli by SRN měla do budoucna v MV hrát. Realisté a neorealisté předpokládali, že po sjednocení dojde k nárůstu moci Německa. K tomu ale i kvůli neexistenci vnitropolitické shody nedošlo a Německo se v MV chovalo velmi nejistě, ale nadále si zachovávalo prvky civilní mocnosti. Sám Hanns W. Maull formuloval tezi, že se Německo chová a nadále bude chovat jako „civilní mocnost“.⁵⁶

Německá nejistota vedla k tomu, že SRN nechtěla nijak radikálně měnit svůj koncept zahraniční a bezpečnostní politiky a vnitropolitictí aktéři prosazovali pokračování v konceptu civilní mocnosti. Diskuze o zahraniční a bezpečnostní politice byla znovu otevřena v roce 1994 v souvislosti s rozhodnutím německého ústavního soudu povolit účast Bundeswehru na zahraničních vojenských operacích a Německo se postupně začalo přizpůsobovat nově vzniklému mezinárodnímu uspořádání. Někteří se po zkušenostech z druhé světové války oprávněně obávali, aby vojenské prostředky nezískaly znovu vliv na německou zahraniční a bezpečnostní politiku. U německé společnosti od konce druhé světové války převládá skepticismus k nasazení vojenských prostředků, který je někdy spojován až s pacifismem. Nicméně Němci si postupně na vysílání německých vojáků do zahraničních misí zvykli a dnes je to považováno za běžnou praxi.

---

⁵³ KŘÍŽ, Zdeněk. Teoretický koncept civilní mocnosti a použití vojenské síly. *Mezinárodní vztahy*, Praha: ÚMV, 2007, roč. 2007, č. 2, s. 60-76. ISSN 0323-1844, s. 68.

⁵⁴ HANDL, Vladimír. German Multilateralism and Relations among the Visegrad group countries. *Mezinárodní vztahy [International Relations]*. 2003, vol. 38, no. 1, p. 5-27. Dostupné z: <https://mv.iir.cz/article/view/63>. ISSN 0323-1844.

⁵⁵ HARNISCH, Sebastian. a Hanns W. MAULL. *Germany as a civilian power?: the foreign policy of the Berlin Republic*. New York: Distributed exclusively in the USA by Palgrave, 2001. ISBN 0719060427, s.VI.

⁵⁶ HANDL, Vladimír. German Multilateralism and Relations among the Visegrad group countries. *Mezinárodní vztahy [International Relations]*. 2003, vol. 38, no. 1, p. 5-27. Dostupné z: <https://mv.iir.cz/article/view/63>. ISSN 0323-1844, s. 5.

Sledujeme-li hodnotovou orientaci německé zahraniční a bezpečnostní politiky, zjistíme, že se Německo i nadále chová jako civilní mocnost, neboť koncept civilní mocnosti je v Německu předáván z generace na generaci v podstatě jako filozofický směr, a právě proto je koncept civilní mocnosti v německém obyvatelstvu tak silně zakořeněn a nemá jen přechodný charakter.⁵⁷

Německo se po válce orientovalo na hodnoty jako jsou lidská práva, svobody, respektování právního státu či demokracie. Dále multilateralismus, neboť SRN chce i do budoucna zůstat spolehlivým a zodpovědným partnerem, který aktivně přispívá k civilizování MV a postupně přebírá mezinárodní zodpovědnost. Tyto hodnoty jsou identickými znaky německé zahraniční a bezpečnostní politiky, ale i samotného konceptu civilní mocnosti.

1.1.1.1 Multilateralismus

Tato podkapitola se věnuje principu multilateralismu, na který je v rámci konceptu civilní mocnosti kladen specifický důraz. Multilateralismus je civilní mocností chápán jako prostředek k naplňování cílů ZP. Stejně jako na koncept civilní mocnosti je i na princip multilateralismu nahlíženo konstruktivistickou optikou. Konstruktivisté považují otázku institucionalizace mezinárodních vztahů za jednu z hlavních oblastí MV, a proto institucionalizaci věnují i značnou část svého výzkumu.⁵⁸

Dle konstruktivistů se některé státy rozhodnou pro cestu multilateralismu jen kvůli tomu, že si chtějí zachovat statut dobrého člena v očích ostatních a jednají tak v podstatě jen na základě logiky vhodnosti. Nevstoupení do určitého uspořádání by totiž mohlo vést ke ztrátě respektu či dokonce legitimacy daného státu. Ke spolupráci je dle konstruktivistů možné dojít komunikací, debatou či přesvědčováním, které vedou k výběru jedné preference nad jinou. Konstruktivisté přisuzují multilateralismu a institucím schopnost ovlivňovat preference států, z čehož následně vyplývá i vliv na státní zájmy a identity. Tento proces ale probíhá oboustranně, to znamená, že i státy mají schopnost ovlivnit a utvářet zájmy a identity mezinárodních institucí.⁵⁹

---

⁵⁷ EICHLER, Jan. *Bezpečnostní a strategická kultura USA, EU a ČR*. Praha: Karolinum, 2011. ISBN 978-80-246-1956-9, s. 42.

⁵⁸ KOLMAŠ, Michal. *Spolupráce napříč tradicemi: multilateralismus v západním a japonském kontextu*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, nakladatelství Karolinum, 2016. ISBN 978-80-246-3206-3, s. 50.

⁵⁹ Tamtéž.

Multilateralismus získal v mezinárodních vztazích a světové politice na významu na konci druhé světové války, což se projevilo nárůstem počtu mnohonárodnostních konferencí a snahou řešit nejrůznější otázky a témata na multilaterální úrovni. Ačkoliv je multilateralismus předmětem mnoha diskuzí a odborných článků, neexistuje jeho jednotná a ucelená definice. Multilateralismus je velmi složitý termín, který můžeme chápat různými způsoby. Původ multilateralismu můžeme dohledat v latině. Jedná se o kombinaci dvou latinských slov „multi“, což znamená mnoho a „lateris“, což znamená strana.⁶⁰ O definici multilateralismu se pokusilo mnoho teoretiků a odborníků na mezinárodní vztahy. Nejčastěji citovanými definicemi jsou definice Roberta O. Keohana, Johna Gerarda Ruggieho, Jamese A. Caporase a Roberta W. Coxe.

Za první definici multilateralismu je považována definice neoliberalního teoretika mezinárodních vztahů Roberta O. Keohana. Keohane definuje multilateralismus jako koordinaci národních politik ve skupinách tří nebo více států prostřednictvím ad hoc dohod nebo prostřednictvím organizací.⁶¹ U multilateralismu není důležitý počet stran, ale zejména to, že státy mezi sebou spolupracují, aby dosáhly společného cíle. Aktéry spolupráce jsou výlučně státy, které spolu spolupracují skrze multilaterální instituce, přičemž státy mají mezi sebou rovnocenný vztah. V Keohanově pojetí se multilaterální instituce podobají spíše mezinárodním režimům, které můžeme definovat jako soubor explicitních a implicitních principů, norem, pravidel a rozhodovacích procedur vytvořených státy pro naplnění svých cílů.⁶²

Na nedostatečnost této definice upozornil, americký teoretik a čelní představitel liberálního konstruktivismu, John Gerard Ruggie. Ruggie chápe multilateralismus také jako koordinaci tří nebo více států. Tato koordinace probíhá v souladu s určitými zásadami a pravidly, které následně určují vztahy a chování mezi státy.⁶³ Počet států zahrnutých do spolupráce není důležitý, neboť daleko důležitější jsou vztahy mezi nimi.⁶⁴

---

⁶⁰ KOLMAŠ, Michal. *Spolupráce napříč tradicemi: multilateralismus v západním a japonském kontextu*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, nakladatelství Karolinum, 2016. ISBN 978-80-246-3206-3, s. 23.

⁶¹ KOŘAN, Michal. *Česká zahraniční politika v zrcadle sociálně-vědního výzkumu*. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2009. ISBN 978-80-86506-81-4, s. 57-58.

⁶² KOLMAŠ, Michal. *Spolupráce napříč tradicemi: multilateralismus v západním a japonském kontextu*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, nakladatelství Karolinum, 2016. ISBN 978-80-246-3206-3, s. 23.

⁶³ RUGGIE, John Gerard. Multilateralism: the anatomy of an institution. *International Organization* [online]. 1992, 46(03), 561- [cit. 2018-03-09]. DOI: 10.1017/S0020818300027831. ISSN 0020-8183. Dostupné z: http://www.journals.cambridge.org/abstract_S0020818300027831, s. 568.

⁶⁴ BAUMANN, Rainer. The Transformation of German Multilateralism: Changes in Foreign Policy Discourse since Unification. *German Politics and Society* [online]. 2002, 20(4), 1-26 [cit. 2018-03-14]. DOI: 10.3167/104503002782385372. ISSN 1045-0300. Dostupné z: <http://berghahnjournals.com/view/journals/gps/20/4/gps200402.xml>.

Pro jasné oddělení multilateralismu od bilateralismu nebo imperialismu přišel Ruggie se třemi aspekty multilateralismu: obecný princip chování, nedělitelnost a rozptýlená reciprocita.⁶⁵

Obecný princip chování funguje na základě nalezení vhodného postupu pro skupinu států bez přihlídnutí ke specifickým zájmům jednoho ze států. Chování je řízeno obecnými normami chování. To samé platí pro nedělitelnost. Státy si mezi sebou nerozdělují ani zisky ani závazky. Nedělitelnost je chápána jako sociální konstrukce, vycházíme ze systému kolektivní bezpečnosti, v rámci kterého předpokládáme nedělitelnost světového míru a globální bezpečnosti. Posledním aspektem je rozptýlená reciprocita. Státy spolu navzájem spolupracují, protože ze spolupráce dlouhodobě očekávají určité výhody.⁶⁶ S dlouhodobostí souvisí samozřejmě také předvídatelnost, a proto se i velmoci mohou rozhodnout pro multilaterální spolupráci.

Na Johna Ruggieho navázal americký profesor James A. Caporaso. Dle Caporase vyjadřuje podstatné jméno ve formě „ismu“ spíše ideologii než přímý stav věcí. Multilateralismus je v podstatě ideologií, která byla navržena pro podporu mnohostranné spolupráce. Caporaso definuje multilateralismus jako méně formální a kodifikované zvyky, myšlenky a normy mezinárodního společenství. Dle Jamese Caporasa znamená multilateralismus vždy nějakou formu spolupráce.⁶⁷ Caporaso se dále věnuje odlišení principu multilateralismu od multilaterálních institucí. Multilaterální instituce se zaměřují na formální organizaci mezinárodního prostředí a jsou charakterizovány trvalými sídly s konkrétními poštovními adresami. Multilateralismus a bilateralismus jsou alternativami toho, jak může být svět organizován.⁶⁸

S dalším rozšířením definice multilateralismu Johna Ruggieho přišel Robert W. Cox, který počítá i s rolí nestátních aktérů. Cox tvrdí, že v dlouhodobém časovém horizontu musí multilateralismus zahrnovat všechny síly, které ovlivňují výstupy na globální i regionální úrovni.⁶⁹ Musíme si ale uvědomit, že nestátní aktéři mohou v mezinárodním prostředí působit obstrukce a tím zpomalení mezinárodní

---

⁶⁵ KOLMAŠ, Michal. *Spolupráce napříč tradicemi: multilateralismus v západním a japonském kontextu*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, nakladatelství Karolinum, 2016. ISBN 978-80-246-3206-3, s. 27-29.

⁶⁶ Tamtéž.

⁶⁷ CAPORASO, James A. International relations theory and multilateralism: the search for foundations. *International Organization* [online]. 1992, 46(03), 599- [cit. 2018-03-14]. DOI: 10.1017/S0020818300027843. ISSN 0020-8183. Dostupné z: http://www.journals.cambridge.org/abstract_S0020818300027843.

⁶⁸ Tamtéž.

⁶⁹ KOLMAŠ, Michal. *Spolupráce napříč tradicemi: multilateralismus v západním a japonském kontextu*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, nakladatelství Karolinum, 2016. ISBN 978-80-246-3206-3, s. 29.

spolupráce. Multilateralismus se proto rozděluje na dva typy: starý a nový. Starý multilateralismus považuje za aktéry mezinárodní spolupráce pouze státy. Nový multilateralismus bere v potaz i aktéry nestátní.

Někteří autoři definují multilateralismus jako opak unilateralismu. Unilateralismus znamená, že mocnosti jako například Spojené státy americké jednají v mezinárodních vztazích samostatně a řídí se pouze svými vlastními zájmy. „*Tento politický egocentrismus je spojován nejen s neochotou podřizovat se či se přizpůsobovat zájmům ostatních států, ale nenechat se ovládat ani mezinárodními institucemi – ať se jedná o organizace nebo mezinárodní právo.*“⁷⁰

Civilní mocnost na rozdíl od tradiční mocnosti nechápe multilateralismus jako nežádoucí omezení vlastní suverenity. Toto sebeomezení je dobrovolné a kooperace s partnery je uskutečňována za účelem civilizování MV. Princip multilateralismu podporuje potlačování vlastních národních zájmů ve prospěch zájmů mezinárodního společenství. Německo využívá multilateralismu a procesu „formování okolí“ (milieu shaping) k dosažení požadovaných výsledků a cílů.⁷¹

Multilateralismus je v současnosti jednou z nejdůležitějších forem strukturování mezinárodních vztahů. Multilateralismus zahrnuje nejen spolupráci mezi státy, ale i mezi institucemi a mezinárodními organizacemi. Zapojení Německa do mezinárodních organizací mělo původně zajistit, aby se již nikdy neopakovala situace z první a druhé světové války, na jejímž konci stálo Německo zcela osamoceno proti zbytku světa. Koordinací a spoluprací vznikají postupně mezi státy určitá dlouhotrvající pravidla, a to jak formální, tak neformální. Tato pravidla určují role chování, omezují nežádoucí činnosti a tvarují očekávání států. Multilateralismus začíná být institucionalizován v momentě, kdy se objeví pravidla trvalá.⁷²

Německý multilateralismus je vnímán jako ustálený a hluboce zažitý kulturní zvyk a tradice vycházející ze zkušenosti poválečné politiky. Právě kvůli německé historii je dnes multilateralismus chápán jako závazek.⁷³ Německo podporuje multilateralismus

---

⁷⁰ KREJČÍ, Oskar. *Zahraniční politika USA: ideje, doktríny, strategie*. Praha: Professional Publishing, 2009. ISBN 978-80-86946689, s. 257.

⁷¹ HANDL, Vladimír. *German Multilateralism and Relations among the Visegrad group countries*. *Mezinárodní vztahy [International Relations]*. 2003, vol. 38, no. 1, p. 5-27. Dostupné z: <https://mv.iir.cz/article/view/63>. ISSN 0323-1844, s. 6.

⁷² BOUCHARD, Caroline a John PETERSON. *Conceptualising Multilateralism: Can We All Just Get Along?* *MERCURY*. 2011, (1). ISSN 2079-9225.

⁷³ BAUMANN, Rainer. *The Transformation of German Multilateralism: Changes in Foreign Policy Discourse since Unification*. *German Politics and Society* [online]. 2002, 20(4), 1-26 [cit. 2018-03-14].

na základě imperativu „*nie allein*“ neboli nikdy osamocení. Německo multilateralismem prohlašuje, že nikdy nebude jednat unitárně a vždy se bude snažit o kooperaci a spolupráci se svými spojenci a partnery.⁷⁴ V poválečné době hovoří někteří autoři o německém multilateralismu jako o multilateralismu reflexivním nebo dokonce o multilateralismu přehnaném, neboť SRN absolutně odmítá unilaterální nasazení svých vojenských prostředků.⁷⁵

Hanns W. Maull uvádí, že tím, že se Německo rozhodlo přijmout roli civilní mocnosti, začalo považovat mnohostrannou integraci za nejvhodnější způsob vedení zahraniční politiky.⁷⁶ Hovoříme-li o integraci nemáme na mysli jen integraci politickou, ale také integraci ekonomickou. John Ruggie zmínil, že liberální a ekonomické uspořádání je ve své podstatě multilateralismem.⁷⁷

Multilateralismus se v ekonomické oblasti projevil nejprve navázáním spolupráce v oblasti mezinárodního obchodu. Tato spolupráce vedla postupně až k liberalizaci mezinárodního obchodu a nárůstů ekonomické výměny mezi státy. Vzájemné ekonomické vztahy mezi státy se staly kultivovanějšími díky mezinárodním ekonomickým režimům a vzniku celé řady mezinárodních ekonomických organizací jako je Světová obchodní organizace či Mezinárodní měnový fond a mnoho dalších.⁷⁸ Zastánci liberalismu a liberálního institucionalismu jsou přesvědčení, že intenzivní ekonomické propojení zamezuje vzniku ozbrojeného konfliktu mezi státy a Norman Angell dokonce tvrdí, že se válka v budoucnu díky ekonomickému propojení stane zcela nemyslitelnou a nemožnou.⁷⁹

DOI: 10.3167/104503002782385372. ISSN 1045-0300. Dostupné z: <http://berghahnjournals.com/view/journals/gps/20/4/gps200402.xml>.

⁷⁴ KRÍŽ, Zdeněk a Jana URBANOVSKÁ. *Deutschlands Außen- und Sicherheitspolitik nach der Vereinigung: Zivilmacht, Handelsstaat oder Mittelmacht?*. Brno: Masarykova univerzita, 2014. ISBN 978-80-210-7061-5, s. 84.

⁷⁵ HANDL, Vladimír, ed. *Německo v čele Evropy?: SRN jako civilní mocnost a hegemon eurozóny*. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2011. ISBN 978-80-87558-03-4, s. 31.

⁷⁶ BAUMANN, Rainer. The Transformation of German Multilateralism: Changes in Foreign Policy Discourse since Unification. *German Politics and Society* [online]. 2002, **20**(4), 1-26 [cit. 2018-03-14]. DOI: 10.3167/104503002782385372. ISSN 1045-0300. Dostupné z: <http://berghahnjournals.com/view/journals/gps/20/4/gps200402.xml>.

⁷⁷ KOLMAŠ, Michal. *Spolupráce napříč tradicemi: multilateralismus v západním a japonském kontextu*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, nakladatelství Karolinum, 2016. ISBN 978-80-246-3206-3, s. 15.

⁷⁸ DRULÁKOVÁ, Radka a Petr DRULÁK. *Tvorba a analýza zahraniční politiky*. Vyd. 3. Praha: Oeconomica, 2011. ISBN 978-80-245-1815-2, s. 49.

⁷⁹ TAN, Er-Win, Seung Jin KIM a Gi-Seung KIM. Norman Angell and the logic of economic interdependence revisited: 1914, 2014. *Asia Europe Journal* [online]. 2015, **13**(4), 479-500 [cit. 2018-03-14]. DOI: 10.1007/s10308-015-0428-8. ISSN 1610-2932. Dostupné z: <http://link.springer.com/10.1007/s10308-015-0428-8>.

Multilateralismus v ekonomické oblasti nemusí využívat jen pozitivní nástroje neboli ekonomické odměny, ale může využít i nástroje negativní neboli sankce.⁸⁰ Mezi pozitivní ekonomické nástroje, které Německo využívá, patří poskytování rozvojové pomoci a půjček či odstraňování obchodních bariér. Dále k těmto nástrojům patří uzavírání bilaterálních smluv, v rámci kterých je druhému státu poskytnuta nějaká výhoda či garance určitých podmínek. K pozitivním ekonomickým prostředkům patří ale samozřejmě také transfer technologie. Ekonomické sankce na druhou stranu představují určitou možnost nátlaku, aniž by došlo k použití vojenské síly, a i přes uvalení sankcí nedochází většinou k ukončení komunikace jako při nasazení vojenských prostředků. Státy uplatňující multilateralismus ve své zahraniční a bezpečnostní politice upřednostňují diplomatické a ekonomické prostředky a prostředky vojenské chápou opravdu až jako poslední možnost.

Jako proexportně orientovaná země podporuje Spolková republika Německo silně myšlenku vzájemné závislosti a ekonomické provázanosti mezi státy. Německý multilateralismus má vést k vytváření důvěry nejen mezi státy ve světě, ale především k vytváření důvěry mezi Německem a jeho sousedy. Jelikož Německo sousedí s celkem devíti státy, je celkem logické, že je jeho multilateralismus zaměřen především proevropsky. Spolková republika Německo rovněž usiluje o prohloubení spolupráce uvnitř multilaterálních institucí.

Ačkoliv je Německo považováno za typický multilaterální stát, čas od času se SRN chová jako stát nezúčastněný, což ale automaticky nevylučuje veškeré formy mezinárodní spolupráce. Spolupráce nejčastěji probíhá v oblasti ekonomické a technologické, zatímco v ostatních oblastech se Německo neangažuje.⁸¹ Je celkem logické, že se Německo jako 4. nejsilnější ekonomika světa a nejsilnější stát eurozóny jen tak nevzdá ekonomické a technologické spolupráce.⁸²

Zejména za Schröderovy vlády došlo k přeměně multilateralismu. Německý multilateralismus se stal více zájmově podmíněný a Německo začalo od multilaterální

---

⁸⁰ DREZNER, Daniel W. *The sanctions paradox: economic statecraft and international relations*. New York: Cambridge University Press, 1999. ISBN 978-0521644150, p. 248-252.

⁸¹ HANDL, Vladimír, ed. *Německo v čele Evropy?: SRN jako civilní mocnost a hegemon eurozóny*. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2011. ISBN 978-80-87558-03-4, s. 20.

⁸² Country Profile - Germany: Databank. *World Bank* [online]. [cit. 2018-04-13]. Dostupné z: http://databank.worldbank.org/data/views/reports/reportwidget.aspx?Report_Name=CountryProfile&Id=b450fd57&tbar=y&dd=y&inf=n&zm=n&country=DEU.

angažovanosti očekávat konkrétní výsledky.⁸³ Spolková republika Německo je rovněž v případě potřeby či nutnosti ochotná místo multilateralismu využít aktivní bilateralismus. Koncepční změna v přístupu k multilateralismu přišla s otevřenějším prosazováním německých preferencí.⁸⁴ V rámci koncepční změny bylo zdůrazněno, že se německá zahraniční politika musí naučit využít své šance a prosadit své cíle,⁸⁵ neboť německá ZP se „většinou drží při zemi místo, aby asertivně prosazovala svou ekonomickou sílu“.⁸⁶ Rostoucí sebevědomí Německa v zahraniční politice znamená, že se zaváže pouze k nadnárodním operacím, které jsou v jeho přímém národním zájmu.⁸⁷

Debatu o hospodářských zájmech v bezpečnostní politice Německa rozpoutal v roce 2006 výrok tehdejšího mluvčího CDU/CSU Andree Schockenhoffa. Schockenhoff podporoval aktivnější roli Německa v mezinárodních krizích, což se projevilo i v jeho projevu v Bundestagu před rozhodnutím, zda Spolková republika Německo podpoří vytvoření bezletové zóny nad Libyí a umožní vyslání německých vojáků. Schockenhoff v roce 2006 podporoval působení německých vojáků na misi v Kongu kvůli surovinám, které jsou pro Evropu důležité.⁸⁸ Další výrok o hospodářských zájmech pronesl v roce 2009 tehdejší ministr obrany Franz Josef Jung. Podle Junga totiž stabilita v oblastech bohatých na suroviny prospívá německému hospodářství.⁸⁹

V roce 2010 debatu o hospodářských zájmech Německa v zahraniční politice rozpoutal výrok německého presidenta Horsta Köhlera, ve kterém spojil působení německé armády v Afghánistánu se zajištěním volných obchodních cest. Tento výrok byl pro německou společnost na tolik pobuřující, že vedl až ke Köhlerově rezignaci.⁹⁰

---

⁸³ BAUMANN, Rainer. Der Wandel des deutschen Multilateralismus. ULBERT, Cornelia a Christoph WELLER, ed. *Konstruktivistische Analysen der internationalen Politik* [online]. Wiesbaden: VS Verlag für Sozialwissenschaften, 2005, 2005, s. 99-125 [cit. 2018-04-13]. DOI: 10.1007/978-3-663-10521-3_4. ISBN 978-3-531-13715-5. Dostupné z: http://link.springer.com/10.1007/978-3-663-10521-3_4

⁸⁴ HANDL, Vladimír, ed. *Německo v čele Evropy?: SRN jako civilní mocnost a hegemon eurozóny*. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2011. ISBN 978-80-87558-03-4, s. 31.

⁸⁵ PRÁŠIL, Jan. *Zahraněční politika Německa na začátku 21. století*. Praha: Asociace pro mezinárodní otázky, 2011. ISBN 978-80-87092-15-6, p. 17.

⁸⁶ EBERLE, Jakub. Německá zahraničně politická kultura jako normativní a ideový základ zahraniční politiky Spolkové republiky Německo. In: Handl, Vladimír (ed.). *Německo v čele Evropy? SRN jako civilní mocnost a hegemon eurozóny*, Praha: Ústav mezinárodních vztahů 2012, s. 76.

⁸⁷ MISKIMMON, Alister. German Foreign Policy and the Libya Crisis. *German Politics* [online]. 2012, 21(4), 392-410 [cit. 2018-04-16]. DOI: 10.1080/09644008.2012.739610. ISSN 09644008.

⁸⁸ CHAUVISTRE, Eric. *Wir Gutkrieger: warum die Bundeswehr im Ausland scheitern wird*. Frankfurt am Main: Campus, 2009. ISBN 3593387883, s. 132.

⁸⁹ VON RANDOW, Gero. Politik: Bundeswehr: Sterben fürs Öl?. *Zeit* [online]. 22. Dezember 2009 [cit. 2018-04-14]. Dostupné z: http://www.zeit.de/online/2006/20/Bundeswehr_Rohstoffversorgung/komplettansicht.

⁹⁰ FISCHER, Sebastian a Veit MEDICK. Bundeswehr in Afghanistan: Köhler entfacht neue Kriegsdebatte. *Spiegel Online* [online]. 27.05.2010 [cit. 2018-04-13].

V rámci vnitropolitické debaty se diskutovalo o tom, zda má či nemá německá armáda v zahraničí bojovat za hospodářské zájmy Spolkové republiky Německa. K výroku se vyjádřil i tehdejší ministr obrany Karl-Theodor zu Guttenberg, který se opakovaně nechal slyšet, že chce propojit německé hospodářské zájmy s bezpečnostní politikou. Guttenberg prohlásil, že Němci musí ještě udělat „něco pro to, aby mohli bez zábran vyslovit spojitost mezi hospodářskými zájmy a regionální bezpečností.“⁹¹

Proti těmto výrokům se silně ohradila opozice, která vydala prohlášení, že dle německého základního zákona nesmí nikdy dojít k tomu, že by ekonomické cíle byly prosazovány německou armádou. Opozice dále dodala, že ekonomické cíle mají být realizovány diplomatickými prostředky a že Guttenbergův výrok by mohl poškodit důvěru partnerů v operace Bundeswehru.⁹² Německá zahraniční a bezpečnostní politika a jejich kulturní základ zůstaly od té doby až do rozhodnutí zdržet se hlasování o intervenci v Libyi relativně stabilní.

1.1.1.2 Kultura zdrženlivosti

Civilní mocnosti jako Spolková republika Německo a Japonsko jsou po zkušenostech z druhé světové války k nasazení vojenských prostředků velmi skeptické a s nasazením svých armád dlouho vyčkávají. Německá strategická kultura bývá proto některými autory označována za strategickou kulturu civilní mocnosti. Jiní autoři označují tuto německou strategickou kulturu jako kulturu zdrženlivosti. Koncept strategické kultury je vhodným nástrojem pro analýzu německé zahraniční a bezpečnostní politiky.⁹³

Kultura zdrženlivosti (Kultur der Zurückhaltung nebo také Culture of Restraint) je jednou z důležitých zásad německé zahraniční a bezpečnostní politiky. Německá

Dostupné z: <http://www.spiegel.de/politik/deutschland/bundeswehr-in-afghanistan-koehler-entfaecht-neue-kriegsdebatte-a-696982.html>

⁹¹ Guttenberg: Wirtschafts-Interessen militärisch absichern. *Die Presse* [online]. 09.11.2010 [cit. 2018-04-13].

Dostupné z: [https://diepresse.com/home/politik/aussenpolitik/608953/Guttenberg_WirtschaftsInteressen-militaerisch-](https://diepresse.com/home/politik/aussenpolitik/608953/Guttenberg_WirtschaftsInteressen-militaerisch-absichern?direct=609284&_vl_backlink=/home/politik/aussenpolitik/609284/index.do&selChannel=)

[absichern?direct=609284&_vl_backlink=/home/politik/aussenpolitik/609284/index.do&selChannel=](https://diepresse.com/home/politik/aussenpolitik/609284/index.do&selChannel=absichern?direct=609284&_vl_backlink=/home/politik/aussenpolitik/609284/index.do&selChannel=)
⁹² Wirtschaft mit Militär: Merkel deckt Guttenberg. *Die Presse* [online]. 10.11.2010 [cit. 2018-04-13]. Dostupné z: https://diepresse.com/home/politik/aussenpolitik/609284/Wirtschaft-mit-Militaer_Merkel-deckt-Guttenberg.

⁹³ HANDL, Vladimír, ed. Německo v čele Evropy?: SRN jako civilní mocnost a hegemon eurozóny. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2011. ISBN 978-80-87558-03-4, 177.

kultura zdrženlivosti vychází z obav před vypuknutím dalších válek a obav z dominance Německa v MV. Je pochopitelné, že mají Němci dodnes odpor k použití vojenské síly. Mohou za to zejména zkušenosti z první a druhé světové války, díky kterým došlo v SRN k vytvoření stabilní anti-militaristické kultury neboli kultury zdrženlivosti.⁹⁴ Němci se nevyhýbají jen používání vojenské síly jako prostředku MV, ale odmítají také přijmout a převzít vůdcovské pozice a tím se nadále vyhýbají převzetí zodpovědnosti. Koncept kultury zdrženlivosti vypluje na povrch vždy, když se v mezinárodním prostředí objeví myšlenka vojenské intervence.

Myšlenka „*nie allein*“ neboli nikdy osamoceni stála na úplném počátku principu kultury zdrženlivosti. Po zkušenostech z první a druhé světové války došlo k nárůstu pacifismu a anti-militarismu. Němci se po druhé světové válce stali k nasazení svých vojenských prostředků velmi skeptičtí. Německá kultura zdrženlivosti je založená na čtyřech imperativech, které identifikoval Hanns W. Maull. Tyto imperativy jsou navzájem propojené a jsou klíčové pro určení, jaké chování v ZP je či není přípustné. Prvním imperativem je koncept „*nie wieder*“ neboli nikdy více, který stanovuje, že válka a násilí se již nikdy nesmí stát součástí německé politiky. Německo má místo násilí a válek využít diplomatických prostředků, kterými má dohlížet na dodržování mezinárodního práva. SRN se vždy bude snažit o mírové řešení konfliktů, které má vést k porozumění a svobodě.⁹⁵

S nasazením vojenské síly Němci vyčkávají zejména kvůli snaze minimalizovat ztráty na životech, a to nejen na svojí straně, ale i na straně agresora. Pod tento imperativ spadají i následující dvě myšlenky a to „*nie wieder Krieg*“ neboli nikdy více válku a „*nie wieder Auschwitz*“ neboli nikdy více Osvětim.⁹⁶ SRN se snaží být nejen vzorem demokracie ale i vzorem morálním. Německo se zavázalo, že v budoucnu již nikdy nedopustí vznik koncentračních táborů a že se bude zasazovat o podporu všeobecných

---

⁹⁴ BAUMANN, Rainer a Gunther HELLMANN. Germany and the use of military force: 'total war', the 'culture of restraint' and the quest for normality. *German Politics* [online]. 2010, **10**(1), 61-82 [cit. 2017-02-11]. DOI: 10.1080/09644000412331307394. ISSN 0964-4008. Dostupné z: <http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/09644000412331307394>.

⁹⁵ WEBBER, Douglas. New Europe, new Germany, old foreign policy?: German foreign policy since unification. Portland, OR: F. Cass, c2001. ISBN 0714681857, s. 52.

⁹⁶ BAUMANN, Rainer a Gunther HELLMAN. Germany and the Use of Military Force: 'Total War', the 'Culture of Restraint' and the Quest for Normality. *German Politics* [online]. 2001, **10**(1), 61-82 [cit. 2018-03-10]. ISSN 09644008, s.74.

lidských práv a svobod všude na světě. Pro zabránění zločinu genocidy jsou Němci ochotni nasadit i vojenské prostředky.⁹⁷

Druhým imperativem je dle Maulla myšlenka „*nie allein*“ neboli nikdy osamocení. Cílem tohoto imperativu je podpora principu multilateralismu a začlenění SRN do mezinárodních organizací, aby se v budoucnu již nikdy neopakovala situace z obou světových válek, kdy Německo stálo osamoceno proti zbytku světa. Dle tohoto imperativu by měl být posílen vliv mezinárodních organizací a Němci by měli potlačit své národní zájmy ve prospěch zájmů mezinárodního společenství.⁹⁸

Třetím imperativem je „*Politik statt Gewalt*“ neboli politika místo násilí. Základem tohoto imperativu je politika kancléře Willyho Brandta, na kterého navázali autoři Ostpolitik Helmut Schmidt a Helmut Kohl.⁹⁹ Tento princip dává přednost politice a diplomacii před vojenskou silou.

Posledním, čtvrtým, imperativem je „*norms define interests*“ neboli normy definují zájmy. Dle tohoto principu mohou být zájmy státu definovány pouze v souladu s mezinárodním právem, německé zájmy proto musí být definovány normativně. Zájmy musí kromě mezinárodního práva respektovat také základní lidská práva a svobody. Cílem tohoto imperativu je, aby už nikdy nedošlo ke zneužití lidí jako prostředků pro politické účely.¹⁰⁰ Tomuto imperativu bude autorka dále věnovat pozornost v podkapitole o důrazu na dodržování lidských práv.

1.1.1.2.1 Odklon od kultury zdrženlivosti

Tato část práce se věnuje odklonu od kultury zdrženlivosti. Odklon od kultury zdrženlivosti nastal za vlády kancléře Schrödera. Gerhard Schröder se snažil o navýšení německého vlivu a o to, aby bylo Německo vnímáno bez podtextu své historie. K postupnému odklonu od kultury zdrženlivosti došlo už za Schröderova předchůdce, Helmuta Kohla. Německo si postupně začalo uvědomovat své postavení a začalo usilovat o stálé křeslo v Radě bezpečnosti OSN. Získáním stálého křesla v Radě bezpečnosti by

---

⁹⁷ WEBBER, Douglas. *New Europe, new Germany, old foreign policy?: German foreign policy since unification*. Portland, OR: F. Cass, c2001. ISBN 0714681857, s. 52.

⁹⁸ SCHWEERS, Philipp. *Still a "Civilian Power"?: the changing approach in German Security Policy after 1990*. *DIAS-Analyse*, Nr. 27, 2008. Düsseldorf.

⁹⁹ HANDL, Vladimír, ed. *Německo v čele Evropy?: SRN jako civilní mocnost a hegemon eurozóny*. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2011. ISBN 978-80-87558-03-4, s. 81.

¹⁰⁰ Tamtéž, s. 52.

se totiž posílila role Německa na globální úrovni. Navýšením vlivu v zahraničí se Schröder také snažil o to, aby byl SRN navrácen statut evropské mocnosti. Za Schröderovy vlády došlo také k většímu upřednostňování německých národních zájmů.¹⁰¹ Pro pochopení německého odklonu od kultury zdrženlivosti analyzuje tato podkapitola účast Německa na operacích v Kosovu a Afghánistánu.

1.1.1.2.1.1 Kosovo

O účasti německých vojáků v Kosovu se rozhodovalo v říjnu 1998. V září 1998 se v Německu konaly volby a nová vláda v době hlasování ještě nebyla sestavena. Německou účast v Kosovu proto schvaloval odstupující parlament.¹⁰² Odstupující vláda Helmuta Kohla ale nově vznikající vládu Gerharda Schrödera o všem informovala a Schröder s německou účastí na operaci v Kosovu plně souhlasil. Hlasování se konalo 16. října 1998, ve kterém se 500 poslanců Bundestagu vyslovilo pro, 62 poslanců hlasovalo proti a 18 poslanců se hlasování zdrželo.¹⁰³

V rámci mandátu se předpokládala účast asi 500 německých vojáků a 14 letadel Tornado. Bylo to poprvé od německého sjednocení, kdy se Spolková republika Německo zúčastnila ofenzivní bojové mise na území suverénního státu.¹⁰⁴ Souhlas s účastí jednotek Bundeswehru na Operaci spojenecká síla (Operation Allied Force, dále OAF) daly obě vlády. Mise měla proto velmi silný politický mandát a podporu veřejnosti. Otázkou však zůstává, proč měla intervence v Kosovu takovou vnitrostátní podporu, když neměla mandát RB OSN.

Pro vysvětlení německé účasti na OAF jsou uváděny tři hlavní důvody.¹⁰⁵ Prvním důvodem byla snaha nově zvolené červeno-zelené vládní koalice přesvědčit spojence, že

---

¹⁰¹ PRÁŠIL, Jan. *Zahraniční politika Německa na začátku 21. století*. Praha: Asociace pro mezinárodní otázky, 2011. ISBN 978-80-87092-15-6, p. 20.

¹⁰² MAULL, Hanns W. German foreign policy, Post-Kosovo: Still a 'civilian power?'. *German Politics* [online]. 2000, 9(2), 1-24 [cit. 2018-03-09]. DOI: 10.1080/09644000008404589. ISSN 0964-4008. Dostupné z: <http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/09644000008404589>, s. 3.

¹⁰³ FRIEDRICH, Wolfgang-Uwe, Wolfgang ISCHINGER a Rudolf SCHARPING. *The legacy of Kosovo: German politics and policies in the Balkans*. Washington DC: American Inst. for Contemporary German Studies, Johns Hopkins Univ, 2000. ISBN 0941441512, s. 11.

¹⁰⁴ BRUMMER, Klaus. Germany's Participation in the Kosovo War: Bringing Agency Back in. *Acta Politica*, 07, 2012, vol. 47, no. 3. pp. 272-291 ProQuest Central. ISSN 00016810. DOI <http://dx.doi.org.zdroje.vse.cz/10.1057/ap.2011.1>.

¹⁰⁵ HYDE-PRICE, Adrian. Germany and the Kosovo War: Still a Civilian Power?. *German Politics* [online]. 2001, 10(1), 19-34 [cit. 2018-03-10]. ISSN 09644008, s. 21.

se Německo nebude ubírat dál nějakou zvláštní cestou „*Sonderweg*“, kterou uplatňovaly předchozí německé vlády.¹⁰⁶ Kohlova administrativa byla spojenci a zejména Spojenými státy americkými kritizována za zjevnou neochotu ohrozit životy německých vojáků. Schröderova vláda se proto snažila podpořit spojence nejen finančně a diplomaticky jako tomu bylo ve válce v Perském zálivu ale i vojensky.¹⁰⁷ „*Sonderweg*“ by nové vládě způsobil značné obtíže a pro Schröderovu vládu bylo velmi důležité ukázat Spojeným státům a dalším státům aliance NATO, že je SRN spolehlivým partnerem.¹⁰⁸ V dubnu následujícího roku prohlásil Schröder v projevu v Bundestagu: „*Německo se nemůže vyhýbat svým povinnostem, a proto se němečtí vojáci poprvé od druhé světové války bojů účastní.*“¹⁰⁹

Druhým důvodem pro podpoření intervence byl pocit spoluodpovědnosti za stabilitu v jihovýchodní Evropě a obava o ztrátu kredibility mezinárodních institucí (OSN, EU a NATO) v případě, že by válka v Kosovu probíhala nekontrolovaně dál. Třetí a zároveň poslední důvod byl důvod morální a politický. Respektování základních lidských práv a svobod se ukázalo jako velmi silná hodnota německé zahraniční a bezpečnostní politiky. Zásah v Kosovu byl motivován snahou zabránit etnickým čistkám a vyvražďování civilního obyvatelstva.¹¹⁰ Imperativ ZP „*nie wieder Auschwitz*“ a vzpomínky na holokaust a koncentrační tábory měly při hlasování o účasti německých vojáků na misi v Kosovu obrovský vliv. Brutalita srbských jednotek připomínala Němcům chování gestapa a nacistických jednotek za druhé světové války. Nalezení masových hrobů v Srebrenici mělo proto velmi silný morální dopad na německou společnost.¹¹¹

Tyto tři důvody měly vliv na rozhodnutí vedoucí k odklonu od kultury zdrženlivosti. Ačkoliv neměla mise mandát Rady bezpečnosti OSN, většina německé

---

¹⁰⁶ GÜL, Murat. The Culture of Restraint or the Quest for Normality: German Foreign and Security Policy. *Review of International Law* [online]. 2007, 3(9), 139-157 [cit. 2018-03-10]. ISSN 13055208.

¹⁰⁷ HYDE-PRICE, Adrian a Charlie JEFFERY. Germany in the European Union: Constructing Normality. *JCMS: Journal of Common Market Studies*. 2001, vol. 39, no. 4, s. 689-717. ISSN 0021-9886, s. 703.

¹⁰⁸ MAULL, Hanns W. German foreign policy, Post-Kosovo: Still a ‘civilian power?’. *German Politics* [online]. 2000, 9(2), 1-24 [cit. 2018-03-09]. DOI: 10.1080/09644000008404589. ISSN 0964-4008. Dostupné z: <http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/09644000008404589>, s. 1.

¹⁰⁹ GEIS, Matthias. Regierungserklärung von Bundeskanzler Gerhard Schröder zur aktuellen Lage im Kosovo vor dem Deutschen Bundestag in Bonn. *Die Zeit* [online]. 19.3.2009 [cit. 2018-03-09]. Dostupné z: <http://www.zeit.de/2009/13/10-Jahre-Kosovo>.

¹¹⁰ MAULL, Hanns W. German foreign policy, Post-Kosovo: Still a ‘civilian power?’. *German Politics* [online]. 2000, 9(2), 1-24 [cit. 2018-03-09]. DOI: 10.1080/09644000008404589. ISSN 0964-4008. Dostupné z: <http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/09644000008404589>, s. 12-13.

¹¹¹ HYDE-PRICE, Adrian. Germany and the Kosovo War: Still a Civilian Power?. *German Politics* [online]. 2001, 10(1), 19-34 [cit. 2018-03-10]. ISSN 09644008, s. 22-24.

veřejnosti vnímala účast německých vojáků v Kosovu jako legitimní, neboť jejich přítomnost měla především zabránit dalšímu vyvražďování, humanitární katastrofě a dohlížet na ochranu lidských práv a svobod. Spolková republika Německo tak dospěla k názoru, že může dojít k využití a nasazení síly v případě, kdy není možné zabránit humanitární katastrofě jiným způsobem. Obecně je účast na misi v Kosovu považována za první a zároveň nejdůležitější krok k rozvoji role sjednoceného Německa jako bezpečnostního aktéra.¹¹² Účast Německa na OAF se stala mezníkem v dějinách země. Do této doby bylo zcela nepředstavitelné, že by se německé složky účastnily útočné intervence.¹¹³ Odklon od kultury zdrženlivosti přispěl ke zvýšení odpovědnosti Německa a posílení aktivní německé role v mezinárodní politice.¹¹⁴

Dnes je ale německá účast v Kosovu vysvětlována spíše než lidskoprávními důvody, důvody ekonomickými. Spolková republika Německo přijala během války v Jugoslávii více než 300 tisíc uprchlíků, což německou vládu stálo přibližně 20 miliard německých marek. Kancléř Schröder byl přesvědčen, že neúčast v kosovské krizi by Německo stála ještě mnohem více, a proto bylo v jeho vlastním zájmu nastolit na Balkáně co nejdříve mír a stabilitu.¹¹⁵

Německá vláda měla obavy z přílivu uprchlíků a přesunu etnického konfliktu z oblasti jihovýchodní Evropy do Německa. SRN se proto rozhodla angažovat v řešení konfliktu přímo na místě jeho vzniku a vyvarovat se tak ekonomické zátěži spojené s přílivem dalších uprchlíků.

---

¹¹² ALLERS, Robin Marc. Are We Doing Enough? Change and Continuity in the German Approach to Crisis Management. *German Politics* [online]. 2016, 25(4), 519-540 [cit. 2018-03-11]. DOI: 10.1080/09644008.2016.1174694. ISSN 09644008, s. 523.

¹¹³ BRUMMER, Klaus. Germany's Participation in the Kosovo War: Bringing Agency Back in. *Acta Politica*, 07, 2012, vol. 47, no. 3. pp. 272-291 ProQuest Central. ISSN 00016810. DOI <http://dx.doi.org.zdroje.vse.cz/10.1057/ap.2011.1>.

¹¹⁴ GÜL, Murat. The Culture of Restraint or the Quest for Normality: German Foreign and Security Policy. *Review of International Law* [online]. 2007, 3(9), 139-157 [cit. 2018-03-10]. ISSN 1305208, s. 151.

¹¹⁵ BRUMMER, Klaus. Germany's Participation in the Kosovo War: Bringing Agency Back in. *Acta Politica*, 07, 2012, vol. 47, no. 3. pp. 272-291 ProQuest Central. ISSN 00016810. DOI <http://dx.doi.org.zdroje.vse.cz/10.1057/ap.2011.1>.

1.1.1.2.1.2 Afghánistán

Po účasti v Kosovu se někteří politici a akademici domnívali, že došlo k „normalizaci“ německé zahraniční a bezpečnostní politiky a že by se Spolková republika Německo mohla stát více aktivní ve využívání vojenských prostředků v zahraničí.¹¹⁶

Po účasti v Kosovu došlo skutečně k celkovému navýšení německé vojenské účasti v zahraničí. Němečtí vojáci působili nejen v Evropě, ale i v Africe a na Blízkém východě. Poté co došlo 11. září 2001 k teroristickým útokům na území Spojených států amerických, vyjádřil Schröder Spojeným státům „*uneingeschränkte Solidarität*“ (neomezenou solidaritu) a slíbil, že Spolková republika Německo pomůže USA „vystopovat a potrestat ty, kdo jsou za útoky zodpovědní“. Od počátku bylo jasné, že Německo podpoří Spojené státy i vojenskými prostředky.¹¹⁷

Nicméně kancléř Schröder byl vystaven tlaku v Bundestagu od své vlastní vládní koalice. Schröder se proto 16. listopadu 2001 rozhodl pro velmi riskantní a neobvyklý krok. Spojil hlasování o účasti německých vojáků v Afghánistánu s hlasováním o důvěře vlády. Schröder jen těsně hlasování vyhrál. Vláda dostala důvěru a účast ve válce v Afghánistánu Bundestag schválil. Politici z levé strany politického spektra podpořili válku, protože cítili morální odpovědnost pomoci Spojeným státům americkým. Politici z pravé strany politického spektra dali souhlas s válkou spíše kvůli vlastním německým zájmům jako zajištění bezpečnosti a kvůli obavám z globálního terorismu. Německá bezpečnost měla být dle některých odborníků bráněna i v horské oblasti Hindukuš.¹¹⁸ Od počátku bylo ale jasné, že politická podpora operace v Afghánistánu není stoprocentní.

Schröder vedl svou zemi do prvního ozbrojeného konfliktu od druhé světové války a následně i do první války mimo Evropu. Jak v Kosovu, tak v Afghánistánu se jednalo o odklon od kultury zdrženlivosti, přičemž u obou situací riskoval Schröder pád vlády.

---

¹¹⁶ BROCKMEIER, Sarah, Gerrit KURTZ a Julian JUNK. Emerging norm and rhetorical tool: Europe and a responsibility to protect. *Conflict, Security & Development* [online]. 2014, 14(4), 429-460 [cit. 2018-04-15]. DOI: 10.1080/14678802.2014.930587. ISSN 1467-8802. Dostupné z: <http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/14678802.2014.930587>.

¹¹⁷ Schröder on Sept. 11 and Afghanistan: "I Remember My Own Tears". *Spiegel Online* [online]. October 25, 2006 [cit. 2018-03-10]. Dostupné z: <http://www.spiegel.de/international/schroeder-on-sept-11-and-afghanistan-i-remember-my-own-tears-a-444689.html>.

¹¹⁸ ALLERS, Robin Marc. Are We Doing Enough? Change and Continuity in the German Approach to Crisis Management. *German Politics* [online]. 2016, 25(4), 519-540 [cit. 2018-03-11]. DOI: 10.1080/09644008.2016.1174694. ISSN 09644008, s. 523.

Mise v Afghánistánu byla zahájena 7. října 2001 pod názvem Operace trvalá svoboda (Operation Enduring Freedom, dále OEF). Tato operace také neměla mandát Rady bezpečnosti OSN a byla čistě pod vedením Spojených států.

Bylo to poprvé v historii NATO, kdy byl uplatněn článek 5 Severoatlantické smlouvy a útok na Spojené státy byl považován za útok proti všem členům aliance.¹¹⁹ Hlavním úkolem této operace byl boj proti globálnímu terorismu. V prosinci 2001 byla Radou bezpečnosti schválena rezoluce číslo 1386, na jejímž základě byla ustavena mise International Security Assistance Force (dále ISAF). Německo se v Afghánistánu podílelo od samého počátku. Zapojilo se tedy jak do OEF, tak do ISAF a v rámci ISAF bylo jedním z nejvíce přispívajících států. V Afghánistánu nešlo pouze o zapojení vojáků, ale také o pomoc ekonomickou a celkovou rekonstrukci země.¹²⁰ V rámci rekonstrukce země se Německo zaměřilo na čtyři oblasti: energetický sektor, zásobování pitnou vodou, udržitelný hospodářský rozvoj a vytváření nových pracovních míst. S vytvářením pracovních míst souvisí i poskytování základního vzdělání. Německo dále přispělo ke zřízení afghánských policejních sil.¹²¹

Ačkoliv se SRN účastnila bojů v Afghánistánu od samého počátku, válku v Iráku Schröder rezolutně odmítl, neboť byla založena na myšlence preempce. Podstatou preemptivní strategie bylo důrazně zaútočit na nepřítele Spojených států s cílem zničit jeho jednotky a zbrojní systémy ještě před tím, než je Irák stihne využít a zaútočit na Spojené státy nebo jejich spojence kdekoliv na světě jako první.¹²² Na rozdíl od Afghánistánu byla válka proti Iráku vedena na základě unilaterálního rozhodnutí Spojených států a bez mandátu Rady bezpečnosti OSN. Nepodpořením války v Iráku došlo mezi Německem a Spojenými státy k menší roztržce, kterou se Němci snažili kompenzovat navýšením jednotek v Afghánistánu.¹²³

---

¹¹⁹ KŘÍŽ, Zdeněk. *Adaptace Severoatlantické aliance na nové mezinárodní bezpečnostní prostředí: aplikace přístupů konceptu kooperativní bezpečnosti*. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2006. ISBN 80-210-4218-4, s. 84-85.

¹²⁰ KAIM, Markus. Germany, Afghanistan, and the Future of NATO. *International Journal*, Summer, 2008, vol. 63, no. 3. pp. 607-623 ProQuest Central. ISSN 00207020.

¹²¹ NOETZEL, Timo a Thomas RID. Germany's Options in Afghanistan. *Survival* [online]. 2009, **51**(5), 71-90 [cit. 2018-03-10]. DOI: 10.1080/00396330903309865. ISSN 0039-6338. Dostupné z: <http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/00396330903309865>

¹²² EICHLER, Jan. *Mezinárodní bezpečnost na počátku 21. století*. Praha: Ministerstvo obrany České republiky - AVIS, 2006. ISBN 80-7278-326-2, s. 208.

¹²³ KAIM, Markus. Germany, Afghanistan, and the Future of NATO. *International Journal*, Summer, 2008, vol. 63, no. 3. pp. 607-623 ProQuest Central. ISSN 00207020.

S postupem času se německé působení v Afghánistánu zpolitizovalo a politické a ideologické rozdíly mezi stranami či dokonce mezi jednotlivými ministerstvy se staly výraznějšími. K nárůstu skepticismu nedošlo jen v německém parlamentu, ale i u německé veřejnosti.¹²⁴ Navzdory nárůstu skepticismu, bylo v listopadu 2008 německé působení v Afghánistánu rozhodnutím Bundestagu prodlouženo. Prodloužení německého působení bylo schváleno o poznání menším počtem poslanců a jejich podpora rok od roku klesá, neboť se vojenská situace v Afghánistánu stala ještě více vypjatou.¹²⁵

K velkému obratu v německé společnosti došlo v roce 2009, když bývalý německý ministr obrany Karl-Theodor zu Guttenberg jako první německý politik oficiálně označil působení Německa v Afghánistánu za válku. Němci měli o působení německých vojáků v Afghánistánu velmi naivní představy, představovali si totiž, že vojáci v Afghánistánu „jen“ staví školy a vykopávají studny. Němci si začali uvědomovat, že vedení války se spojencům nedaří a většina obyvatelstva se vrátila k protiválečnému postoji.¹²⁶

K rapidnímu snížení počtu vojáků došlo v roce 2014, kdy byla mise ISAF oficiálně rozpuštěna. Svá vojska nestahovala jen Spolková republika Německo, ale i Spojené státy a další spojenci. Stahování vojsk NATO vedlo k vytvoření bezpečnostního vakua, které využili radikálové z řad al-Káidy a Talibanu k rozšíření svého vlivu. Bezpečnostní situace v zemi vedla Němce k rozhodnutí znovu navýšit počet německých jednotek v Afghánistánu.

K tomuto rozhodnutí došlo v roce 2016, kdy však většina ostatních zemí stále pokračovala ve stahování svých jednotek. Bezpečnostní vakuum vedlo k tomu, že v Afghánistánu nově získal vliv i Islámský stát. Navzdory nesouhlasu německé veřejnosti byl mandát v Afghánistánu několikrát prodloužen a němečtí vojáci mají v zemi zůstat až do 31. března 2019, jelikož afghánské síly stále potřebují mezinárodní podporu. V rámci nového mandátu se mají jednotky Bundeswehru vrátit do oblasti Kunduz, kde němečtí vojáci působili do roku 2013.¹²⁷

---

¹²⁴ KAIM, Markus. Germany, Afghanistan, and the Future of NATO. *International Journal*, Summer, 2008, vol. 63, no. 3. pp. 607-623 ProQuest Central. ISSN 00207020.

¹²⁵ NOETZEL, Timo a Thomas RID. Germany's Options in Afghanistan. *Survival* [online]. 2009, **51**(5), 71-90 [cit. 2018-03-10]. DOI: 10.1080/00396330903309865. ISSN 0039-6338. Dostupné z: <http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/00396330903309865>

¹²⁶ ALESSI, Christopher. How Afghanistan Changed the German Military. *Spiegel* [online]. October 15, 2013 [cit. 2018-03-10]. Dostupné z: <http://www.spiegel.de/international/germany/how-afghanistan-has-changed-the-bundeswehr-german-military-a-927891.html>

¹²⁷ SPRENGER, Sebastian. Germany moves to boost presence in Afghanistan, training in Iraq. *Defense News* [online]. [cit. 2018-03-10]. Dostupné

1.1.1.2 Návrat ke kultuře zdrženlivosti

Tato podkapitola pojednává o návratu ke kultuře zdrženlivosti, která se znovu projevila na případech Iráku v roce 2003 a Libye v roce 2011, a o které dále pojednává empirická část této diplomové práce. O postupném návratu ke kultuře zdrženlivosti hovoříme už od roku 2003, kdy kancléř Schröder rezolutně odmítl nasazení německých vojáků v Iráku. Jeho hlavní argument proti účasti německých vojáků ve válce proti režimu Saddáma Husseina byl, že tato země nepředstavovala bezprostřední globální hrozbu a nebezpečí. SRN upřednostňovala využití mírových prostředků před možností vojenské intervence.¹²⁸

Odmítnutí účasti na intervenci do Iráku lze vysvětlit také německým důrazem na multilateralismus. SRN od začátku nesouhlasila se způsobem, jakým bylo provedeno svržení Husseinova režimu. V Německu byla tato intervence vnímána jako unilaterální rozhodnutí americké administrativy v čele s Georgem Bushem.¹²⁹ Dalším důvodem byla také skepse k tomu, co bude následovat po odstranění Saddámového režimu. Tato skepse se projevila i během krize v Libyi. Němci se totiž obávali, jakým směrem se země bude dál vyvíjet po odstranění Kaddáfího režimu.¹³⁰

K daleko silnějšímu návratu ke kultuře zdrženlivosti pak došlo v již zmiňovaném roce 2011 na případu Libye. K návratu ke kultuře zdrženlivosti došlo zejména v souvislosti se zahraniční politikou nového ministra zahraničí, Guida Westerwella. Westerwelle působil ve funkci ministra od roku 2009 do roku 2013. Hlavním tématem Westerwelleho funkčního období bylo arabské jaro a krize s ním spojené. Pro Westerwelleho byla charakteristická podpora strategie kultury zdrženlivosti a maximální snahy vyhnout se účasti německých sil v jakémkoliv ozbrojeném konfliktu. Touto politikou si nakonec Westerwelle zasloužil označení nejméně oblíbeného německého ministra zahraničí v dějinách země.¹³¹

---

z: <https://www.defensenews.com/global/europe/2018/03/07/germany-moves-to-boost-presence-in-afghanistan-training-in-iraq/>.

¹²⁸ KRÍŽ, Zdeněk a Jana URBANOVSKÁ. *Deutschlands Außen- und Sicherheitspolitik nach der Vereinigung: Zivilmacht, Handelsstaat oder Mittelmacht?*. Brno: Masarykova univerzita, 2014. ISBN 978-80-210-7061-5, s. 128-129.

¹²⁹ HANDL, Vladimír, ed. *Německo v čele Evropy?: SRN jako civilní mocnost a hegemon eurozóny*. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2011. ISBN 978-80-87558-03-4, s. 180.

¹³⁰ KRÍŽ, Zdeněk a Jana URBANOVSKÁ. *Deutschlands Außen- und Sicherheitspolitik nach der Vereinigung: Zivilmacht, Handelsstaat oder Mittelmacht?*. Brno: Masarykova univerzita, 2014. ISBN 978-80-210-7061-5, s. 128-129.

¹³¹ CANTIR, Cristian a Juliet KAARBO. *Domestic role contestation, foreign policy, and international relations*. New York: Routledge, Taylor & Francis Group, 2016, s. 170.

Německo si v této době také uvědomilo, že se v Afghánistánu už nejedná o válku proti globálnímu terorismu, ale o problematiku zhrouteného státu, přičemž nefunkční vládní instituce daly prostor k rozšíření vlivu radikálních a teroristických organizací. Bohužel plán na obnovu a rozvoj Afghánistánu nepřinesl očekávané výsledky a Němci začali tuto operaci, při které umírali němečtí vojáci a civilisté, zpochybňovat.¹³² Avšak návrat ke kultuře zdrženlivosti způsobil značnou frustraci německých spojenců v Evropě a ve Spojených státech.

1.1.1.2.2.1 Vyčerpanost z války v Afghánistánu

Za návrat ke kultuře zdrženlivosti nemohl ale jen ministr zahraničí. Mohl za to zejména fakt, že Spolková republika Německo a další západní mocnosti byly již unavené z dlouholetého působení v Afghánistánu, které v podstatě nepřineslo žádný výsledek a začaly proto své vojáky z Afghánistánu stahovat. V této době si také veřejnost začala uvědomovat, že vedení této války se spojencům nedaří. Většina obyvatel se vrátila k protiválečnému postoji a stavěla se odmítavě k zapojení německých sil do zahraničních misí. Tohoto faktu se Westerwelle snažil využít k získání preferenčních bodů k důležitým regionálním volbám v Bádensku-Würtenbersku a Porýní-Falci. FDP totiž hrozilo, že nepřekoná ani povinnou pětiprocentní klauzuli ke vstupu do Bundestagu.¹³³

Westerwelle prohlásil, že „*německá očekávání v Afghánistánu byla příliš vysoká a že nelze očekávat, že se Afghánistán změní na nějaké středoasijské Švýcarsko*“.¹³⁴ Odpovědnost za afghánskou bezpečnost měla být postupně během Westerwelleho funkčního období převedena na afghánské bezpečnostní složky. Díky tomu mohlo dojít k prvnímu stahování německých vojáků z Afghánistánu. Westerwelle byl přesvědčen, že vojenské prostředky řešení situace v Afghánistánu tak jako tak nepřinesou a že situace musí být vyřešena prostředky politickými a diplomatickými. Westerwelle dále zdůrazňoval, že nespravedlnosti nelze všude na světě vyřešit německou vojenskou

---

¹³² LOMBARDI, Ben. All Politics is Local: Germany, the Bundeswehr, and Afghanistan. *International Journal*, 09, 2008, vol. 63, no. 3. pp. 587-606 ProQuest Central. ISSN 00207020. DOI <http://dx.doi.org.zdroje.vse.cz/10.1177/002070200806300310>, s. 590.

¹³³ CANTIR, Cristian a Juliet KAARBO. *Domestic role contestation, foreign policy, and international relations*. New York: Routledge, Taylor & Francis Group, 2016, s. 170.

¹³⁴ DOLDERER, Winfried. The culture of military restraint is now more relevant than ever. *Auswärtiges Amt* [online]. 30 March 2012 [cit. 2018-03-11]. Dostupné z: <https://www.auswaertiges-amt.de/en/Newsroom/120330-bm-waz/249446>.

intervencí. Stejný názor zastával Westerwelle i u Libye, kterou se zabývají následující kapitoly této diplomové práce.

Westerwelle stejně jako většina Němců cítil hluboké znepokojení, když musel uvažovat o nasazení vojenské síly jiným způsobem než v rámci rozvojové pomoci nebo mírové mise. Westerwelleho doktrína zahraniční politiky spočívala v návratu k myšlence, že Německo nebude vysílat své vojáky do bojových zahraničních misí a stane se vzorem pro mír. Prakticky by to znamenalo, že se Německo obrátí ke všem nepříjemným záležitostem zády a nechá je vyřešit svými partnery. Tato Westerwelleho doktrína unilateralismu však zcela ignorovala německou historii a imperativy, na kterých je německá zahraniční a bezpečnostní politika založená od německého sjednocení. Určité zlepšení vztahů mezi Německem a spojenci nastalo po summitu NATO v Lisabonu, kde bylo rozhodnuto, že mise ISAF bude na konci roku 2014 ukončena.¹³⁵

1.1.1.3 Důraz na dodržování lidských práv

Poslední aspekt, na který je v rámci německého konceptu civilní mocnosti kladen specifický důraz, je důraz na dodržování lidských práv. Lidská práva jsou civilními mocnostmi chápána jako jedna z nejdůležitějších hodnot. Tato podkapitola se proto věnuje německému důrazu na dodržování lidských práv a svobod.

*„Lidská práva jsou práva, která nám náleží výhradně z toho důvodu, že jsme lidské bytosti“.*¹³⁶ Původně byla lidská práva pouze morálními právy, ale po druhé světové válce se z nich díky zakotvení v mezinárodních smlouvách a postupnému vtažení do vnitrostátní ústav stala práva s nejvyšší právní silou. Jsou to práva, která dnes často slouží k určení legitimacy politických režimů, neboť vláda je považována za legitimní pouze do té doby, dokud se jí daří zajistit a zabezpečit občanům základní lidská práva a svobody.¹³⁷

V Německu je v souvislosti s jeho historií kladen na dodržování lidských práv velký důraz. Německo se jako typická civilní mocnost snaží o civilizování mezinárodního

---

¹³⁵ PRÁŠIL, Jan. *Zahraniční politika Německa na začátku 21. století*. Praha: Asociace pro mezinárodní otázky, 2011. ISBN 978-80-87092-15-6, s. 62.

¹³⁶ HOLZER, Jan a Pavel MOLEK. *Demokratizace a lidská práva: středoevropské pohledy*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON) v koedici s Masarykovou univerzitou Brno, 2013. Studie (Sociologické nakladatelství). ISBN 978-80-7419-159-6, s. 86.

¹³⁷ Tamtéž.

prostředí a usiluje v zahraničí o prosazování určitých hodnot. SRN se od druhé světové války snaží být nejen vzorem demokracie ale i vzorem morálním, a proto se Německo zavázalo, že bude podporovat dodržování základních lidských práv a svobod ve světě, a tím bude mezinárodní prostředí civilizovat.

Podpora lidských práv je jedním ze základních kamenů německé zahraniční a bezpečnostní politiky. Tato orientace je pevně ukotvena i v německém základním zákoně neboli v německé ústavě. Německý základní zákon je jednou z mála ústav, která obsahuje jak materiálně-právní základnu pro zahraniční politiku, tak ustanovení týkající se jejího procesního uspořádání.¹³⁸ Základní zákon je jedním z nejslavnějších poválečných lidskoprávních dokumentů, který vznikl na národní úrovni. Lidským právům se německá ústava věnuje opravdu detailně. Lidskými právy se totiž zabývá celá první část základního zákona a je jim věnováno celkem 19 článků.¹³⁹

Základní zákon vznikl proto, aby obnovil a znovu zajistil respekt lidské důstojnosti, který se nacisté pokusili zcela zničit. Základní práva jsou v německé ústavě hierarchicky uspořádána podle jejich hodnoty. Jako první je uvedena lidská důstojnost. Poté následuje hodnota lidského života a svobodný rozvoj osobnosti.¹⁴⁰ Článek 1 německé ústavy říká, že „*Lidská důstojnost je nedotknutelná a je povinností každé státní moci lidskou důstojnost ctít a chránit*“. Článek dále říká, že „*se německý lid hlásí k neporušitelným a nezcižitelným lidským právům jako základu každého lidského společenství míru a spravedlnosti ve světě*“.¹⁴¹ Z článku 1 jasně vyplývá, že Německo klade důraz na lidská práva i v rámci své zahraniční politiky.

Respektování lidských práv a svobod není ukotveno jen v německé ústavě, ale i v celé řadě mezinárodních deklarácí, paktů a dokumentů. Dosah lidských práv a svobod není totiž omezen ani hranicemi jednotlivých států, ani druhy vlád a státních zřízení.¹⁴² O rozvoj a posilování lidských práv a svobod se Spolková republika Německo zasazuje

---

¹³⁸ VESELÁ, Barbora: Normativní a institucionální rámec tvorby německé zahraniční politiky. In: HANDL, Vladimír (ed.). *Německo v čele Evropy? SRN jako civilní mocnost a hegemon eurozóny*. Praha: Ústav mezinárodních vztahů 2012, s. 119.

¹³⁹ Grundgesetz für die Bundesrepublik Deutschland. *Gesetze im Internet* [online]. 23.5.1949 [cit. 2018-03-11]. Dostupné z: <https://www.gesetze-im-internet.de/gg/GG.pdf>

¹⁴⁰ HOLZER, Jan a Pavel MOLEK. *Demokratizace a lidská práva: střeoevropské pohledy*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON) v koedici s Masarykovou univerzitou Brno, 2013. Studie (Sociologické nakladatelství). ISBN 978-80-7419-159-6, s. 90-91.

¹⁴¹ Grundgesetz für die Bundesrepublik Deutschland. *Gesetze im Internet* [online]. 23.5.1949 [cit. 2018-03-11]. Dostupné z: <https://www.gesetze-im-internet.de/gg/GG.pdf>

¹⁴² PŠEJA, Pavel, Petr SUCHÝ, Oldřich KRPEC a Zdeněk KRÍŽ, ed. *Moc a zájmy v mezinárodním systému: procesy, aktéři a problémy v mezinárodních vztazích*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2015. ISBN 978-80-7325-409-4, s. 306.

i ve spolupráci se svými mezinárodními partnery. Německo se zavázalo k ochraně základních lidských práv a svobod skrze přistoupení k důležitým úmluvám OSN o lidských právech. Německo podepsalo i všechny ústřední konvence Evropské unie a Rady Evropy týkajících se ochrany lidských práv.

Na doporučení německého Bundestagu byl v březnu 2001 zřízen Německý institut pro lidská práva, který má za úkol informovat o situaci lidských práv jak doma, tak v zahraničí a přispívat k předcházení porušování lidských práv, jakož i poskytovat podporu při jejich ochraně. Institut rovněž sleduje a dohlíží na provádění Úmluvy OSN o právech osob se zdravotním postižením a Úmluvy OSN o právech dítěte a zřídil pro tento účel příslušné monitorovací orgány.¹⁴³

Prostřednictvím svých projektů a iniciativ přispívá Spolková republika Německo po celém světě k ochraně lidských práv a svobod. Spolková vláda tuto pomoc neposkytuje přímo, ale podporuje vhodné projekty a aktivity, které provádějí jednotlivé organizace OSN, hnutí Červeného kříže a Červeného půlměsíce a německé nevládní organizace. K podpoře lidských práv patří také poskytování podpory ve vytváření právního státu, který bude fungovat na základě pluralitních struktur a na základě demokratických hodnot. Pro efektivní fungování státu a zajištění základních lidských práv je důležitá také ekonomická situace v daném státě.¹⁴⁴

1.1.1.3.1 Koncept Responsibility to Protect

Tato podkapitola pojednává o vzniku a vývoji konceptu Responsibility to Protect. Nezbytnou součástí této podkapitoly je definice jeho principů a pilířů, jejichž naplnění je nezbytné k aplikaci tohoto konceptu. Odpovědnost za ochranu obyvatelstva byla dříve chápána jen jako odpovědnost státu. V rámci konceptu Responsibility to Protect je nově odpovědnost za ochranu civilního obyvatelstva chápána jako odpovědnost celého mezinárodního společenství.

Přijetím tohoto konceptu v podstatě dochází ke změně chápání státní suverenity. R2P je koncept, který se objevil poměrně nedávno jako reakce na měnící se povahu

---

¹⁴³ *Das Deutsche Institut für Menschenrechte: Auftrag des Instituts* [online]. [cit. 2018-03-14]. Dostupné z: <http://www.institut-fuer-menschenrechte.de/startseite>.

¹⁴⁴ Außenpolitik: Schutz von Menschenrechten. *Tatsachen über Deutschland* [online]. [cit. 2018-03-14]. Dostupné z: <https://www.tatsachen-ueber-deutschland.de/de/rubriken/aussenpolitik/schutz-von-menschenrechten>.

ozbrojených konfliktů 20. a 21. století. V dřívějších konfliktech byli obětmi zejména vojáci, dnes je však nejvíce obětí na straně civilního obyvatelstva. Libye je pak prvním případem, kdy byl koncept Responsibility to Protect aplikován v praxi.

1.1.1.3.1.1 Definice Responsibility to Protect

Myšlenka R2P se objevila jako reakce na neschopnost mezinárodního společenství reagovat na tragédie jako byla rwandská genocida nebo masakr v Srebrenici. Jedním z prvních, kdo si uvědomil, že musí dojít ke změně byl generální tajemník OSN, Kofi Annan. V roce 2000 vydal Annan zprávu, ve které mezinárodní společenství vyzval ke stanovení konkrétní klauzule a jasných pravidel pro umožnění humanitární intervence.¹⁴⁵

Následně byla kanadskou vládou v roce 2001 ustavena Mezinárodní komise o intervenci a státní suverenitě (International Commission on Intervention and State Sovereignty, dále ICISS).¹⁴⁶ V čele Komise stáli bývalý ministr zahraničí Austrálie Gareth Evans a alžírský diplomat a zvláštní poradce generálního tajemníka OSN Mohamad Sahnoun.¹⁴⁷

Kanadská vláda zorganizovala celou řadu diskuzí a konzultací, kterých se účastnili nejen zástupci severní polokoule, ale také zástupci polokoule jižní. Komise uskutečnila setkání zástupců států, nevládních organizací, vládních organizací, univerzit a think-tanků jak ze států vyspělých, tak ze států rozvojových. Díky tomu se R2P těší podpoře velké části mezinárodního společenství.¹⁴⁸ K největším podporovatelům konceptu Responsibility to Protect patří tradičně Kanada, Austrálie a Japonsko.

Komise vydala v prosinci 2001 nezávaznou zprávu s názvem *Responsibility to Protect*, která přichází s myšlenkou, že by se měl koncept humanitární intervence opustit a měl by být nahrazen konceptem Odpovědnosti za ochranu. Tento

---

¹⁴⁵ KRÍŽ, Zdeněk a Jana URBANOVSKÁ, ed. *Examining armed conflict: theoretical reflections on selected aspects*. Brno: Masaryk University, 2014. ISBN 978-80-210-7035-6, s. 76-77.

¹⁴⁶ HOFFMANN, Julia a André NOLLKAEMPER. *Responsibility to protect: From principle to practice*. Amsterdam: Pallas Publications, 2012. ISBN 978-908-5550-556, s. 61.

¹⁴⁷ EVANS, Gareth J. a Mohamed. SAHNOUN. *The responsibility to protect: report of the International Commission on Intervention and State Sovereignty*. Ottawa: International Development Research Centre, 2001. ISBN 0-88936-960-7, s. III.

¹⁴⁸ BELLAMY Alex & Paul WILLIAMS. *Peace operations and global order*. London: Routledge, 2005. ISBN 9780714655956, s. 117.

koncept přichází se zcela novým chápáním státní suverenity. Státní suverenita již není jen zvláštním právem na nezávislou vnitřní politiku státu, ale také povinností chránit své vlastní obyvatele před nejzávažnějšími zločiny mezinárodního a humanitárního práva. V případě, že stát v prevenci selže, je pak nutné, aby mezinárodní společenství na situaci reagovalo. Když stát není schopen bránit své vlastní občany, je povinností mezinárodního společenství reagovat.

K reakci by mělo mezinárodní prostředí využít nejdříve mírové prostředky a teprve v případě selhání mírových prostředků je možné použít sílu vojenskou. Vojenskou sílu může mezinárodní prostředí využít v případě splnění čtyř důležitých podmínek. Za prvé by měl být zásah přiměřený. Za druhé by měl mít rozumnou šanci na úspěch. Za třetí mezinárodní společenství má být motivováno k zásahu z čistě humanitárních důvodů. Za čtvrté intervence by měla být až krajním řešením dané situace a intervenující státy by se měly snažit získat mandát Rady bezpečnosti OSN.¹⁴⁹ Tyto podmínky byly ale v Závěrečném dokumentu zcela vynechány.

Koncept Responsibility to Protect byl následně přijat, avšak bez těchto podmínek všemi členskými státy OSN v Závěrečném dokumentu na Světovém summitu OSN, který se konal v roce 2005. Tento dokument omezuje odpovědnost států za ochranu jen na čtyři konkrétní zločiny: zločin genocidy, válečné zločiny, zločiny proti lidskosti a etnické čistky. Na jiné zločiny mezinárodního a humanitárního práva či jiná rizika jako například přírodní katastrofy nebo epidemie se koncept R2P nakonec nevztahuje. Ačkoliv to ICISS původně navrhovala. Závěrečný dokument se také vůbec nezmiňuje o odpovědnosti za rekonstrukci.¹⁵⁰ Porovnáme-li text Závěrečného dokumentu se zprávou ICISS, dojdeme k závěru, že to, co státy nakonec schválily, je daleko užší než to, na čem se původně dohodly. Závěrečným dokumentem se koncept Responsibility to Protect značně zeštíhlil.

Po schválení Závěrečného dokumentu bylo nutné uvést koncept Responsibility to Protect do praxe. Rada bezpečnosti OSN jednohlasně schválila 28. dubna 2006 rezoluci číslo 1674 zabývající se ochranou civilistů v ozbrojených

---

¹⁴⁹ EVANS, Gareth J. a Mohamed. SAHNOUN. *The responsibility to protect: report of the International Commission on Intervention and State Sovereignty*. Ottawa: International Development Research Centre, 2001. ISBN 0-88936-960-7, s. XI-XII.

¹⁵⁰ THAKUR, Ramesh Chandra. *The people vs. the state [electronic resource]: reflections on UN authority, US power and the responsibility to protect / Ramesh Thakur*. 2011. ISBN 9789280812077, s. 30-31.

konfliktech.¹⁵¹ V této rezoluci se RB poprvé zmiňuje o konceptu R2P.¹⁵² Další rezoluce, která koncept R2P zmiňuje, je rezoluce 1706 ze 31. srpna 2006.¹⁵³ Tato rezoluce se zabývá konfliktem v súdánském Darfúru a následně na ni navázaly další rezoluce.

V lednu 2009 byla generálním tajemníkem Ban Ki-moonem vydána zpráva *Implementing the responsibility to protect*. Tato zpráva předkládá členským státům OSN možnosti zavedení konceptu R2P a současně uvádí tři rovnocenné pilíře tohoto konceptu. Dnes je koncept Responsibility to Protect součástí běžné agendy orgánů OSN, zejména Rady bezpečnosti a Valného shromáždění.

1.1.1.3.1.2 Tři pilíře Responsibility to Protect

Zpráva generálního tajemníka představila mezinárodnímu společenství tři rovnocenné pilíře konceptu R2P. Za prvé, každý stát má primární odpovědnost chránit své obyvatelstvo před genocidou, etnickými čistkami, válečnými zločiny a zločiny proti lidskosti. Za druhé, mezinárodní společenství nese odpovědnost za pomoc státům při plnění jejich povinnosti chránit své obyvatelstvo. Za třetí, mezinárodní společenství má povinnost včas přijmout určitá opatření, pokud stát svou odpovědnost za ochranu obyvatel neplní.¹⁵⁴

Prvním pilířem R2P je povinnost prevence (responsibility to prevent), který stanovil povinnost států chránit své vlastní obyvatele před závažným porušením humanitárních norem.¹⁵⁵ Státy by měly přijmout řadu preventivních opatření, jako například systém včasného varování či zavést různé monitorovací systémy ke zjištění

---

¹⁵¹ WEISS, Thomas George a Ramesh Chandra THAKUR. *Global governance and the UN [electronic resource]: an unfinished journey / Thomas G. Weiss and Ramesh Thakur; foreword by John Gerard Ruggie*. 2010. ISBN 9780253354303, s. 325.

¹⁵² United Nations Security Council. Resolution 1674: Adopted by the Security Council at its 5430th meeting, on 28 April 2006. *United Nations*[online]. 28 April 2006 [cit. 2018-03-11]. Dostupné z: [https://www.un.org/ruleoflaw/files/S-Res-1674%20on%20protection%20civilians%20in%20armed%20conflict%20\(28Apr06\).pdf](https://www.un.org/ruleoflaw/files/S-Res-1674%20on%20protection%20civilians%20in%20armed%20conflict%20(28Apr06).pdf)

¹⁵³ United Nations Security Council. Resolution 1706: Adopted by the Security Council at its 5519th meeting, on 31 August 2006. [online]. [cit. 2018-03-18]. Dostupné z: <http://unscr.com/en/resolutions/doc/1706>.

¹⁵⁴ DAVIES, Sara Ellen. a Luke. GLANVILLE. *Protecting the displaced: deepening the responsibility to protect*. Boston: Martinus Nijhoff Publishers, 2010. ISBN 9789004184039, s. 5.

¹⁵⁵ PŠEJA, Pavel, Petr SUCHÝ, Oldřich KRPEC a Zdeněk KRÍŽ, ed. *Moc a zájmy v mezinárodním systému: procesy, aktéři a problémy v mezinárodních vztazích*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2015. ISBN 978-80-7325-409-4, s. 312.

radikalizace společnosti nebo naopak zhoršení postavení menšin.¹⁵⁶ Pilíř prevence je považován za nejdůležitějších aspekt konceptu R2P.¹⁵⁷ Cílem tohoto pilíře je totiž předcházet tomu, aby vůbec k nějakému konfliktu či občanské válce došlo. K zamezení vzniku konfliktu má stát i mezinárodní společenství celou řadu nástrojů a prostředků.

Druhým pilířem je povinnost reakce (responsibility to react), který zavazuje mezinárodní společenství k tomu, aby danému státu poskytlo pomoc a podporu při ochraně jeho obyvatel před závažnými mezinárodními zločiny.¹⁵⁸ Tento pilíř zakotvuje závazek k tomu, aby mezinárodní společenství mohlo zakročit v případě, kdy stát v zajištění bezpečnosti pro své obyvatele selže. Mezinárodní společenství by mělo v tomto případě učinit kroky ke sjednání nápravy.¹⁵⁹ K reakci by mělo mezinárodní prostředí využít nejdříve mírové prostředky. Nejprve budou využity prostředky politické a diplomatické, které se budou snažit o vyřešení konfliktu. Teprve v případě, když mezinárodní vyjednávání nebude směřovat ke zdárnému cíli, mohou být využity sankce. Jednání mezinárodního společenství může být ale i vojenského charakteru. Avšak musí být v souladu s Chartou OSN.

Posledním pilířem je povinnost obnovy neboli odpovědnost za obnovu žádoucího stavu (responsibility to rebuild). Poté, co dojde k uplatnění povinnosti reagovat, je mezinárodní prostředí zavázáno poskytnout státu podporu, která povede k postupnému předání odpovědnosti zpět do rukou státních autorit. Tento pilíř zahrnuje proto spolupráci mezinárodního společenství s daným státem v mnoha oblastech, ať už se jedná o odzbrojení účastníků konfliktu a jejich následnou demobilizaci či o opětovné obnovení ekonomiky, demokratických institucí a vlády práva. Tato pomoc mezinárodního společenství by měla směřovat k opětovnému nastolení míru, odstranění příčin konfliktu, a opětovnému získání kontroly nad celým státním územím. Ale i poté může mezinárodní prostředí stát nadále podporovat například skrze rozvojovou pomoc.

---

¹⁵⁶ United Nations General Assembly. Implementing the responsibility to protect: Report of the Secretary-General. *Responsibility to Protect* [online]. 12 January 2009 [cit. 2018-03-11]. Dostupné z: <http://responsibilitytoprotect.org/implementing%20the%20rtop.pdf>, s. 8-9.

¹⁵⁷ EVANS, Gareth. *The Responsibility to Protect : Ending Mass Atrocity Crimes Once and For All*, Brookings Institution Press, 2009. ProQuest Ebook Central, <https://ebookcentral.proquest.com/lib/cuni/detail.action?docID=472717>, s. 79.

¹⁵⁸ United Nations General Assembly. Implementing the responsibility to protect: Report of the Secretary-General. *Responsibility to Protect* [online]. 12 January 2009 [cit. 2018-03-11]. Dostupné z: <http://responsibilitytoprotect.org/implementing%20the%20rtop.pdf>, s. 9.

¹⁵⁹ BELLAMY, Alex. *The responsibility to protect: A wide or narrow conception? Responsibility to protect (R2P): A new paradigm of international law?.* Boston: Brill Nijhoff, 2015, s. 38-59. ISBN 9789004229990, s. 40.

1.1.1.3.1.3 Vztah Německa k Responsibility to Protect

Princip ochrany lidských práv se v Německu začal ještě více rozvíjet poté, co diplomatické ani ekonomické prostředky nedokázaly zabránit genocidě v Srebrenici.¹⁶⁰ Státy a mezinárodní společenství se od té doby snažily přijít na způsob, jak do budoucna zabránit genocidě a dalším závažným zločinům. Převratnost tohoto konceptu spočívá v tom, že došlo k dohodě mezinárodního společenství a k vyjádření jednoznačné vůle a přesvědčení učinit vše proto, aby došlo k zabránění páchaní těchto zločinů.

Bylo velkým překvapením, že vzhledem k německé minulosti nevzbudil koncept R2P v Německu větší zájem.¹⁶¹ Německo od počátku koncept R2P podporovalo spíše z povinnosti než z nadšení a přesvědčení.¹⁶² Nicméně Spolková republika Německo přijala svůj podíl zodpovědnosti vedoucí k implementaci R2P. Za SRN se na diskuzích Mezinárodní komise o intervenci a státní suverenitě podílel pouze Klaus Naumann, bývalý generální inspektor německých ozbrojených sil.¹⁶³ Během těchto diskuzí spolupracoval Naumann na vytvoření souboru kritérií pro legitimní vojenskou intervenci.¹⁶⁴ Naumann v roce 2011 patřil k těm, kteří německé rozhodnutí zdržet se hlasování velmi kritizovali.

Ačkoliv byl Naumann zapojen do diskuzí ICISS, Německo sotva vzalo jednání této komise na vědomí.¹⁶⁵ V prvních letech přípravy konceptu R2P nikdo z německých politiků či diplomatů nevěnoval zvláštní pozornost. Německo koncept Responsibility to Protect podporovalo daleko více ve svých prohlášeních a deklaratorních vyjádřeních než ve skutečnosti a reálných činech.¹⁶⁶

---

¹⁶⁰ DALGAARD-NIELSEN, A. Gulf war: The German resistance. *Survival* [online]. 2003, **45**(1), 99 - 116 [cit. 2018-03-11]. DOI: 10.1093/survival/45.1.99. ISSN 00396338, s. 103.

¹⁶¹ BROSIG, Malte, ed. *The Responsibility to Protect – From Evasive to Reluctant Action?: The Role of Global Middle Powers*. Johannesburg: United Litho, 2012. ISBN 978-0-620-54497-9, s. 53.

¹⁶² BROCKMEIER, Sarah. The future of Germany's support to the Responsibility to Protect. *Global Public Policy Institute* [online]. 21 November 2016 [cit. 2018-03-12]. Dostupné z: http://www.gppi.net/fileadmin/user_upload/media/pub/2016/Brockmeier_2016_Future_of_German_Support_to_R2P.pdf, s. 74.

¹⁶³ 'Shame for the Failure of Our Government': Fischer Joins Criticism of German Security Council Abstention. *Spiegel Online* [online]. March 22, 2011 [cit. 2018-04-14]. Dostupné z: <http://www.spiegel.de/international/germany/bild-752542-193550.html>.

¹⁶⁴ BROCKMEIER, Sarah, Gerrit KURTZ a Julian JUNK. Emerging norm and rhetorical tool: Europe and a responsibility to protect. *Conflict, Security & Development* [online]. 2014, **14**(4), 429-460 [cit. 2018-04-15]. DOI: 10.1080/14678802.2014.930587. ISSN 1467-8802. Dostupné z: <http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/14678802.2014.930587>.

¹⁶⁵ Tamtéž.

¹⁶⁶ BROCKMEIER, Sarah. The future of Germany's support to the Responsibility to Protect. *Global Public Policy Institute* [online]. 21 November 2016 [cit. 2018-03-12]. Dostupné z: http://www.gppi.net/fileadmin/user_upload/media/pub/2016/Brockmeier_2016_Future_of_German_Support_to_R2P.pdf, s. 74.

Poprvé je oficiálně koncept R2P zmíněn v německé Bílé knize bezpečnostní politiky z roku 2006. V tomto bezpečnostním dokumentu se pojem Responsibility to Protect objevuje celkem dvakrát a je mu věnován jeden krátký odstavec. Koncept R2P je označen jako „doktrína mezinárodního práva“, která bude mít z dlouhodobého hlediska vliv na pověření mezinárodních mírových misí.¹⁶⁷ SRN ke konceptu R2P přistoupila stylem „wait-and-see“ neboli „počkáme a ono se uvidí“ a v letech 2005 až 2008 německá vláda i německá veřejnost tento koncept víceméně ignorovala.¹⁶⁸

Nedostatečná podpora německé veřejnosti a vlády při zavádění R2P souvisí s relativně nízkým tlakem ze strany společnosti a poměrně malým zájmem občanské společnosti o problematiku prevence genocidy. Oproti tomu například ve Spojených státech probíhala daleko větší kampaň, která tlačila vládu k tomu, aby zlepšila své nástroje k prevenci nejzávažnějších zločinů.¹⁶⁹ Rovněž v době vyjednávání o R2P se Němci usilovně soustředili na prosazení reformy Rady bezpečnosti OSN.¹⁷⁰

Nepatrný zájem o R2P byl v Německu vyvolán v roce 2008 poté, co vedoucí oddělení pro záležitosti OSN a světové otázky na ministerstvu zahraničí Peter Wittig pozval do Německa profesora Kolumbijské univerzity Edwarda C. Lucka. Luck byl generálním tajemníkem OSN jmenován do funkce zvláštního poradce generálního tajemníka OSN pro Responsibility to Protect. Ban Ki-moon Lucka spolu s Francisem Dengem pověřil, aby pracovali na koncepčních, institucionálních a politických rozměrech Responsibility to Protect.¹⁷¹

---

¹⁶⁷ White Paper on German Security Policy and the Future of the Bundeswehr. *Responsibility to Protect* [online]. 2006 [cit. 2018-03-12]. Dostupné z: http://responsibilitytoprotect.org/Germany_White_Paper_2006.pdf, s. 44.

¹⁶⁸ BROCKMEIER, Sarah, Gerrit KURTZ a Julian JUNK. Emerging norm and rhetorical tool: Europe and a responsibility to protect. *Conflict, Security & Development* [online]. 2014, 14(4), 429-460 [cit. 2018-04-15]. DOI: 10.1080/14678802.2014.930587. ISSN 1467-8802. Dostupné z: <http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/14678802.2014.930587>.

¹⁶⁹ BROCKMEIER, Sarah. The future of Germany's support to the Responsibility to Protect. *Global Public Policy Institute* [online]. 21 November 2016 [cit. 2018-03-12]. Dostupné z: http://www.gppi.net/fileadmin/user_upload/media/pub/2016/Brockmeier_2016_Future_of_German_Support_to_R2P.pdf, s. 76.

¹⁷⁰ BROCKMEIER, Sarah, Gerrit KURTZ a Julian JUNK. Emerging norm and rhetorical tool: Europe and a responsibility to protect. *Conflict, Security & Development* [online]. 2014, 14(4), 429-460 [cit. 2018-04-15]. DOI: 10.1080/14678802.2014.930587. ISSN 1467-8802. Dostupné z: <http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/14678802.2014.930587>.

¹⁷¹ SECRETARY-GENERAL DEFENDS, CLARIFIES 'RESPONSIBILITY TO PROTECT' AT BERLIN EVENT ON 'RESPONSIBLE SOVEREIGNTY: INTERNATIONAL COOPERATION FOR A CHANGED WORLD': SECRETARY-GENERAL STATEMENTS AND MESSAGES. *United Nations* [online]. 15 July 2008 [cit. 2018-04-15]. Dostupné z: <https://www.un.org/press/en/2008/sgsm11701.doc.htm>.

Německo bylo prvním členským státem OSN, který pozval nově jmenovaného zvláštního poradce generálního tajemníka OSN odpovědného za ochranu Edwarda C. Lucka na oficiální konzultace.¹⁷² Peter Wittig připravoval německé politiky na toto setkání. Luck se následně setkal se zástupci výborů Bundestagu.¹⁷³ V červenci 2008 navštívil generální tajemník OSN Ban Ki-moon Berlín a ve svém projevu poprvé nastínil svůj přístup k R2P.¹⁷⁴

Na podzim téhož roku vydal Wittig osobní článek *Das Leiden der Anderen. Das Prinzip der Schutzverantwortung im Widerstreit internationaler Interessen*, ve kterém se opatrně pokusil o upevnění německé pozice k R2P. V článku Wittig prohlásil, že R2P je důležitým principem, který musí být nadále rozvíjen a do jehož rozvoje by se mělo zapojit i Německo, neboť je v německém zájmu rozšířit myšlenku odpovědnosti za ochranu do celého světa.¹⁷⁵ Díky Wittigově a Luckově iniciativě se Německo konečně začalo o tento koncept více zajímat.¹⁷⁶ Ačkoliv se Wittig snažil německé politiky přesvědčit o důležitosti konceptu R2P byl to právě on, kdo v roce 2011 z pozice stálého zástupce SRN při OSN musel vysvětlovat německé rozhodnutí.¹⁷⁷

V lednu 2009 uvítala SRN zprávu Ban Ki-Moona *Implementing the responsibility to protect*. Tuto zprávu označila SRN za vynikající východisko pro zavedení preventivních opatření v rámci R2P. Německou podporu získal zejména druhý pilíř R2P, povinnost reakce. Tento pilíř dává státům, které trpí konflikty, naději a příležitost, že jim bude poskytnuta pomoc ze zahraničí. Povinnost reakce chápe Německo jako výzvu k tomu, aby státy začaly spolupracovat a tím došlo k zabránění nejzávažnějších zločinů.

---

¹⁷² BROSIG, Malte, ed. *The Responsibility to Protect – From Evasive to Reluctant Action?: The Role of Global Middle Powers*. Johannesburg: United Litho, 2012. ISBN 978-0-620-54497-9, s. 53.

¹⁷³ BROCKMEIER, Sarah, Gerrit KURTZ a Julian JUNK. Emerging norm and rhetorical tool: Europe and a responsibility to protect. *Conflict, Security & Development* [online]. 2014, 14(4), 429-460 [cit. 2018-04-15]. DOI: 10.1080/14678802.2014.930587. ISSN 1467-8802. Dostupné z: <http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/14678802.2014.930587>.

¹⁷⁴ SECRETARY-GENERAL DEFENDS, CLARIFIES 'RESPONSIBILITY TO PROTECT' AT BERLIN EVENT ON 'RESPONSIBLE SOVEREIGNTY: INTERNATIONAL COOPERATION FOR A CHANGED WORLD': SECRETARY-GENERAL STATEMENTS AND MESSAGES. *United Nations* [online]. 15 July 2008 [cit. 2018-04-15]. Dostupné z: <https://www.un.org/press/en/2008/sgsm11701.doc.htm>.

¹⁷⁵ WITTIG, Peter. Das Leiden der Anderen: Das Prinzip der Schutzverantwortung im Widerstreit internationaler Interessen. *Internationale Politik*. 2008, 63(10), 96-99.

¹⁷⁶ BROCKMEIER, Sarah, Gerrit KURTZ a Julian JUNK. Emerging norm and rhetorical tool: Europe and a responsibility to protect. *Conflict, Security & Development* [online]. 2014, 14(4), 429-460 [cit. 2018-04-15]. DOI: 10.1080/14678802.2014.930587. ISSN 1467-8802. Dostupné z: <http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/14678802.2014.930587>.

¹⁷⁷ BROCKMEIER, Sarah. Germany and the Intervention in Libya. DOI: 10.1080/00396338.2013.862937. ISBN 10.1080/00396338.2013.862937. ISSN 00396338. Dostupné z: <http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/00396338.2013.862937>.

Pokud státy začnou spolupracovat dostatečně včas, nemuselo by pak ani k intervenci dojít a třetí pilíř by mohl zůstat nenaplněný. Němci také ocenili praktické návrhy k zavedení preventivních opatření. Za zásadní označili rozvoj systémů včasného varování, prostředků krizového managementu a nástrojů pro předcházení konfliktů a krizí.¹⁷⁸

Dnes je Německo členem neformální skupiny Group of Friends on Responsibility to Protect (Skupina přátel R2P), jejímž cílem je podporovat a prosazovat principy R2P v mezinárodní politice. Za tímto účelem zřizuje skupina síť kontaktních míst (focal points) pro R2P v národních administrativách.¹⁷⁹ Německé think-tanky a nevládní organizace aktivně monitorují situaci R2P ve světě a diskutují o dalších vylepšeních R2P.

Debatu o konceptu Responsibility to Protect u německé veřejnosti vyvolalo až rozhodnutí zdržet se hlasování o intervenci v Libyi v roce 2011. Hlasování Rady bezpečnosti OSN bylo milníkem v dějinách, neboť to bylo poprvé, kdy dala RB OSN souhlas k použití vojenské síly proti fungujícímu státu s výslovným cílem chránit civilní obyvatelstvo.¹⁸⁰ Vztahem Německa k intervenci v Libyi se zabývají následující kapitoly.

---

¹⁷⁸ MATUSSEK, Thomas. *Responsibility to Protect: General Assembly Debate on the report of the Secretary-General "Implementing the Responsibility to Protect"* [online]. 24 July 2009 [cit. 2018-03-11]. Dostupné z: [http://responsibilitytoprotect.org/Germany_ENG_24_july\(1\).pdf](http://responsibilitytoprotect.org/Germany_ENG_24_july(1).pdf).

¹⁷⁹ The International Coalition for the Responsibility to Protect. *Responsibility to Protect* [online]. [cit. 2018-03-12]. Dostupné z: <http://responsibilitytoprotect.org/index.php/europe>.

¹⁸⁰ BROCKMEIER, Sarah. The future of Germany's support to the Responsibility to Protect. *Global Public Policy Institute* [online]. 21 November 2016 [cit. 2018-03-12]. Dostupné z: http://www.gppi.net/fileadmin/user_upload/media/pub/2016/Brockmeier_2016_Future_of_German_Support_to_R2P.pdf, s. 74.

3. Vývoj situace v Libyi

Pro pochopení důvodů, proč se Německo rozhodlo zdržet se hlasování o intervenci v Libyi, je nejprve nutné detailně analyzovat a pochopit vývoj situace v Libyi. Tato kapitola proto analyzuje vývoj situace v Libyi od počátku arabského jara. Jako arabské jaro je označována vlna protestů, povstání, nepokojů a revolucí proti dlouhodobě vládnoucím a často zkorumpovaným režimům. Motivem demonstrací a protestů byly zhoršující se hospodářská situace, nezaměstnanost nebo také porušování lidských práv a represe ze strany režimu.

Zhoršující se životní podmínky, ekonomická a politická situace vyvolaly v Severní Africe a na Blízkém východě vlnu protestů proti vládnoucím režimům. První protesty začaly v prosinci 2010 v Tunisku a následně se během několika málo týdnů rozšířily i do dalších zemí. Rozsáhlé demonstrace a povstání se rozšířily mimo jiné do Egypta, Alžírsko, Jemenu, Jordánska, Bahrajnu, Sýrie a samozřejmě také do Libye. Přičemž v některých zemích probíhají protesty či občanská válka dodnes a jejich výsledek je stále nejasný. Většina odborníků na tuto oblast byla těmito událostmi překvapena stejně jako široká veřejnost.¹⁸¹

V Libyi začaly protesty 15. února 2011 ve východolibyjském městě Bengházi.¹⁸² Demonstrace nebyly od počátku zaměřené proti režimu Muammara Kaddáfího. První vlna demonstrací byla reakcí na uvěznění právníka a aktivisty v oblasti lidských práv, Fethiho Tarbela.¹⁸³ Dalším důvodem pro demonstrace byla stejně jako v ostatních arabských státech nespokojenost s vládnoucím režimem a vysoká nezaměstnanost mladé generace. Protesty probíhaly nejprve relativně v klidu, avšak násilná reakce libyjské policie vedla k vyvolání řady dalších protestů a demonstrací na celém území Libye. Tyto protesty už ale směřovaly proti samotnému režimu a libyjskému vůdci. Reakcí na protesty byly tvrdé zásahy policie a armády, během kterých státní složky měly střílet do demonstrantů. To ale někteří příslušníci státních složek odmítly a připojily se proto na stranu protestujících.

Muammar Kaddáfí stál v čele Libye přes 40 let a stal se tak nejdéle vládnoucím diktátorem 20. století. Kaddáfí v zemi vytvořil klasický autoritativní režim vycházející

---

¹⁸¹ BERÁNEK, O. *Arabské revoluce: demokratické výzvy, politický islám a geopolitické dopady*. Vyd. 1. Praha: Academia, 2013. 301 s. ISBN 9788020022981, s. 10.

¹⁸² VANDEWALLE, Dirk J. *A history of modern Libya*. 2nd ed. New York: Cambridge University Press, 2012. ISBN 978-1-107-01939-3, s. 204.

¹⁸³ *Initial Delight Turns to Despair*. Newcastle-upon-Tyne (UK): , Feb 15, 2012 ProQuest Central.

z arabského nacionalismu, islámu a místních tradic se silnými prvky klientelismu.¹⁸⁴ Od nástupu Kaddáfího k moci v roce 1969 byla zrušena ústava, zakázána opozice a svoboda tisku a projevu neexistovala.¹⁸⁵

Špatná byla ale nejen politická, ale také ekonomická situace země. V roce 2010 dosáhla nezaměstnanost v zemi 30 %. Vysoká nezaměstnanost, inflace a další faktory vedly k tomu, že jedna třetina Libyjců byla nucena žít na hranici chudoby nebo dokonce pod ní. Libyjská ekonomika byla závislá na produkci a exportu ropy. Zisky z ropy ale zůstávaly v rukou Kaddáfího příbuzných nebo podporovatelů a k normálním obyvatelům se tyto finanční zdroje nikdy nedostaly. Podobně to bylo i s dalšími významnými obchody.¹⁸⁶

Kaddáfího syn, Saif al-Islam povstání proti otci odsoudil a označil ho za zahraniční spiknutí, které má v plánu Libyi rozdělit na několik malých států.¹⁸⁷ Libyjské občany také varoval, že další demonstrace mohou zemi dovést k občanské válce a slíbil, že otcův režim „*bude bojovat do poslední chvíle a poslední minuty*“.¹⁸⁸

Kaddáfí se vlády nechtěl vzdát a protesty se snažil vojensky potlačit, což vyústilo v občanskou válku mezi Kaddáfího stoupenci a povstanci. Ze zástupců povstalců se ještě v únoru 2011 zformovala Národní přechodná rada, která se prohlásila za jediného reprezentanta libyjského lidu a stála v čele Libye až do listopadu 2011.¹⁸⁹ Kaddáfího režim na protesty reagoval střílením do demonstrantů a nasazením armády včetně tanků, letadel a helikoptér.¹⁹⁰ Jelikož Kaddáfího útoky nepřiměřeně cílily na civilní obyvatelstvo, začalo se situací zabývat mezinárodní společenství.

Západní sdělovací prostředky o situaci v Libyi informovaly velmi jednostranně. Navzdory tomu, že protestující zapalovali policejní stanice, budovy ministerstva vnitra a mnoho dalších institucí, byli demonstranti západními médii označováni za pokojné. Protestující mimo jiné vyplenily například i budovy rozhlasu a televize.

---

¹⁸⁴ GOMBÁR, Eduard. *Dramatický pŮlměsíc: Sýrie, Libye a Írán v procesu transformace*. Praha: Karolinum, 2001. ISBN 80-246-0370-5, s. 84.

¹⁸⁵ VANDEWALLE, Dirk J. *A history of modern Libya*. 2nd ed. New York: Cambridge University Press, 2012. ISBN 978-1-107-01939-3, s. 212-213.

¹⁸⁶ Tamtéž.

¹⁸⁷ Al Arabiya News: *Gaddafi's son warns of "rivers of blood" in Libya*. [online]. [cit. 2018-03-11]. Dostupné z: <https://www.alarabiya.net/articles/2011/02/21/138515.html>.

¹⁸⁸ The Guardian: *The chilling transformation of Saif al-Islam Gaddafi*. [online]. [cit. 12.03.2018]. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/world/2011/feb/27/gaddafi-son-saif-al-islam-profile>.

¹⁸⁹ VANDEWALLE, Dirk J. *A history of modern Libya*. 2nd ed. New York: Cambridge University Press, 2012. ISBN 978-1-107-01939-3, s. 204.

¹⁹⁰ BERÁNEK, O. *Arabské revoluce: demokratické výzvy, politický islám a geopolitické dopady*. Vyd. 1. Praha: Academia, 2013. 301 s. ISBN 9788020022981, s. 43.

O libyjských represivních složkách a Kaddáfího režimu informovala média velmi kriticky, neboť se dopouštěly masakrů na bezbranných demonstrantech. Média přenášela také projevy, ve kterých Kaddáfí používal velmi silnou rétoriku. O demonstrantech hovořil jako o „švábech a kryšách“, kteří si nezaslouží nic jiného než likvidaci. Jeho rétorika připomínala projevy, které předcházely genocidě ve Rwandě. Objevovaly se také zprávy o tom, že Kaddáfí proti demonstrantům nasazuje bojové letouny, ostřelovače a zahraniční žoldáky. Vyšetřování Amnesty International následně dospělo k názoru, že mnohá obvinění proti vládnoucímu režimu byla nepodložená či zcela falešná.¹⁹¹

3.1 První rezoluce

Reakcí mezinárodního společenství na násilí páchané režimem Muammara Kaddáfího vůči obyvatelstvu bylo přijetí rezoluce číslo 1970. Situaci v Libyi se Rada bezpečnosti OSN začala zabývat na základě velmi emocionální žádosti libyjského velvyslance při OSN, Abdurrahmana Mohameda Shalgama.¹⁹²

Shalgam se 25. února distancoval od Kaddáfího režimu a vůdce Libye přirovnal k Adolfu Hitlerovi. Shalgam dále prohlásil, že se v Libyi jedná o genocidu a požádal o svolání jednání Rady bezpečnosti.¹⁹³ Mezi státy, které navrhly rezoluci přijmout, byla i Spolková republika Německo. Jednání Rady bezpečnosti OSN vyústilo 26. února 2011 k jednomyslnému přijetí rezoluce.¹⁹⁴

Rezoluce číslo 1970 se odvolávala na koncept Responsibility to Protect a Libyi připomněla odpovědnost za ochranu svého civilního obyvatelstva. Rezoluce požadovala po libyjské vládě, aby respektovala právo na svobodu shromažďování a svobodu projevu. Rezoluce zahrnovala také zbrojní embargo. Zástupcům Kaddáfího režimu byly zmrazeny účty a bylo jim zakázáno cestovat. Sankcemi vůči Libyi se zabývá následující podkapitola. Rada bezpečnosti OSN rovněž postoupila situaci k přezkoumání

---

¹⁹¹ GOMBÁR, Eduard. *Dějiny Libye*. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2015. Dějiny států. ISBN 978-80-7422-363-1, s. 164-165.

¹⁹² BESHEER, Margaret. *UN Security Council Discusses Possible Libya Sanctions*. Washington: Federal Information & News Dispatch, Inc. Feb 26, 2011 ProQuest Central.

¹⁹³ GOMBÁR, Eduard. *Dějiny Libye*. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2015. Dějiny států. ISBN 978-80-7422-363-1, s. 165-166.

¹⁹⁴ The International Coalition for the Responsibility to Protect. *The Crisis in Libya* [online]. [cit. 2018-03-12]. Dostupné z: <http://responsibilitytoprotect.org/index.php/crises/crisis-in-libya>.

Mezinárodnímu trestnímu soudu, který měl za úkol sledovat a prošetřit vývoj v zemi od 15. února.¹⁹⁵

Rezoluce ale nezahrnovala jen sankce a další tvrdá opatření, ale také prohlášení, že Rada bezpečnosti vyjadřuje svou připravenost poskytnout Libyi pomoc vedoucí k vyřešení konfliktu. RB OSN vyzvala v rezoluci členské státy, aby Libyi poskytly humanitární pomoc a aby došlo k návratu humanitárních organizací, které se z Libye z důvodu obav o bezpečí svých pracovníků začaly stahovat. Brutální zásahy ozbrojených složek vůči civilnímu obyvatelstvu odsoudila nejen OSN, ale také Africká unie či Liga arabských států.¹⁹⁶

Situaci v Libyi se nezabývala jen Rada bezpečnosti OSN, ale i Valné shromáždění OSN. Libye byla členem Rady OSN pro lidská práva od května 2010. Sice dostala nejméně hlasů ze všech kandidátů, ale i tak se jí podařilo překročit povinnou nadpoloviční většinu 97 hlasů. Proti kandidatuře Libye do Rady OSN pro lidská práva vystoupila celá řada organizací na ochranu lidských práv, jelikož se obávaly o zachování důvěryhodnosti Rady.¹⁹⁷ Některé organizace volbu označily za předem domluvenou.¹⁹⁸

Kvůli násilnostem na demonstrantech a porušováním lidských práv bylo ale členství Libye v Radě OSN pro lidská práva v březnu 2011 pozastaveno.¹⁹⁹ Rezoluci o pozastavení členství přijalo všech 47 členů Rady. Rezoluce byla ale jen doporučením a věci se muselo následně zabývat i Valné shromáždění, které mohlo o situaci jako jediné rozhodnout. Libye byla první země, která byla členství v Radě OSN pro lidská práva zbavena.²⁰⁰

---

¹⁹⁵ United Nations Security Council. Resolution 1970. [online]. [cit. 2018-03-12]. Dostupné z: <https://www.icc-cpi.int/NR/rdonlyres/081A9013-B03D-4859-9D61-5D0B0F2F5EFA/0/1970Eng.pdf>.

¹⁹⁶ THAKUR, Ramesh Chandra. *The people vs. the state [electronic resource]: reflections on UN authority, US power and the responsibility to protect / Ramesh Thakur*. 2011. ISBN 9789280812077, s. 231-233.

¹⁹⁷ Libye byla zvolena do Rady OSN pro lidská práva. *Novinky* [online]. 14. května 2010 [cit. 2018-04-14]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/zahranicni/amerika/200246-libye-byla-zvolena-do-rady-osn-pro-lidska-prava.html>.

¹⁹⁸ Libye zasedne v Radě pro lidská práva: Přes protesty humanitárních organizací. *IDnes* [online]. 14. května 2010 [cit. 2018-04-14]. Dostupné z: https://zpravy.idnes.cz/libye-zasedne-v-rade-pro-lidska-prava-pres-protesty-humanitarnich-organizaci-18m-/zahranicni.aspx?c=A100514_074312_zahranicni_ipl.

¹⁹⁹ Rada OSN pro lidská práva poprvé vyškrtla svého člena: Libye končí. *Lidovky* [online]. 2. března 2011 [cit. 2018-04-14]. Dostupné z: https://www.lidovky.cz/rada-osn-pro-lidska-prava-poprve-vyskrtila-sveho-clena-libye-konci-py8-/zpravy-svet.aspx?c=A110302_074444_in_zahranici_ter.

²⁰⁰ General Assembly Suspends Libya from Human Rights Council: General Assembly Plenary. *United Nations* [online]. 1 MARCH 2011 [cit. 2018-04-14]. Dostupné z: <https://www.un.org/press/en/2011/ga11050.doc.htm>.

3.2 Sankce vůči Libyi a jejich dopad

Do řešení krize v Libyi se zapojila celá řada vládních i nevládních organizací. Africká unie se snažila najít mírové řešení a výslovně odmítala jakoukoli vnější vojenskou reakci. Africká unie vyzvala několikrát Kaddáfího režim k příměří a zavedení politických reforem. Také Evropská unie se snažila nalézt mírové řešení. Poté, co se tato cesta ukázala jako nerealizovatelná, přistoupila i EU k zavedení sankcí. I jednotlivé členské státy OSN přijaly unilaterální opatření v podobě sankcí.²⁰¹

Avšak ne všechny státy sankce dodržovaly, například Francie a Katar zbraně do Libye navzdory embargu dál vyvážely.²⁰² Hlavním cílem sankcí bylo zbavit libyjskou vládu finančních prostředků, které by mohla dále využít k organizování a financování dalších útoků proti protestujícímu obyvatelstvu.²⁰³

Embargo na zbraně zahrnovalo zákaz dovážet do Libye jakékoliv druhy zbraní a Libyi bylo také zakázáno zbraně vyvážet do jiných zemí. Členské státy OSN měly zakázáno poskytnout libyjským vojákům povolení k tranzitu přes jejich státní území. Členské státy OSN byly také zavázány k provedení inspekce jakéhokoliv podezřelého nákladu do Libye, který by mohl obsahovat zbraně. V případě, že by státy takový náklad našly, byly zavázány tento vojenský materiál zabavit a zlikvidovat.²⁰⁴

Rezoluce dále uložila cílené sankce na klíčové zástupce režimu. Zmrazení účtů a zákazu cestování se netýkalo jen zástupců a vysokých úředníků Kaddáfího režimu ale také těch, kteří Kaddáfího režim nějakým způsobem podporovali ať už finančně, logisticky, technicky nebo materiálně. Sankce se vztahovaly i na členy Kaddáfího rodiny.²⁰⁵ Ve Spojených státech amerických byly zablokovány libyjské a osobní Kaddáfího účty ve výši 30 miliard dolarů a v Evropě to činilo dalších 10 miliard dolarů.²⁰⁶

Rezoluce také vyzvala k vytvoření sankčního výboru, který měl dohlížet na dodržování sankcí a v případě nutnosti sankční seznamy rozšiřovat o jednotlivce

---

²⁰¹ The International Coalition for the Responsibility to Protect. *The Crisis in Libya* [online]. [cit. 2018-03-12]. Dostupné z: <http://responsibilitytoprotect.org/index.php/crises/crisis-in-libya>.

²⁰² KRÍŽ, Zdeněk a Jana URBANOVSKÁ, ed. *Examining armed conflict: theoretical reflections on selected aspects*. Brno: Masaryk University, 2014. ISBN 978-80-210-7035-6, s. 160.

²⁰³ O'HARROW, R., Jr. *Treasury Increases Sanctions on Libya*. Washington, D.C.: , Mar 16, 2011 ProQuest Central. ISBN 01908286.

²⁰⁴ *Fact Sheet: U.N. Security Council Resolution on Libya Sanctions*. Washington: Federal Information & News Dispatch, Inc. Feb 26, 2011 ProQuest Central.

²⁰⁵ *Letter from the President regarding Libya Sanctions*. Washington: Federal Information & News Dispatch, Inc. Feb 25, 2011 ProQuest Central.

²⁰⁶ GOMBÁR, Eduard. *Dějiny Libye*. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2015. Dějiny států. ISBN 978-80-7422-363-1, s. 164-165.

či subjekty, které se zapojily do porušování lidských práv a páčání zločinů na civilním obyvatelstvu.

Embargo na zbraně v Libyi bylo jedním z nejlépe prosazených a provedených embarg v historii mezinárodního společenství. Ačkoliv se embargu podařilo zamezit dovozu zbraní do Libye, nepodařilo se Kaddáfímu zabránit pokračování ve válce.²⁰⁷ Tato tvrda a konkrétní opatření měla přispět k tomu, aby se Kaddáfího režim vyvaroval použití násilí na svém obyvatelstvu. Vzhledem k tomu, že další rezoluce byla přijata ani ne za měsíc po uvalení sankcí, je velmi složité jejich dopad hodnotit. Nicméně Kaddáfí ani pod vlivem sankcí své chování vůči libyjskému obyvatelstvu nijak nezměnil. Situace v Libyi se prudce zhoršovala, a proto přistoupilo mezinárodní společenství k přijetí další rezoluce.

3.3 Druhá rezoluce

Druhá rezoluce byla přijata již 17. března 2011. Toto usnesení bylo milníkem v dějinách konceptu Responsibility to Protect, neboť to bylo poprvé kdy Rada bezpečnosti OSN povolila použití vojenské síly proti fungujícímu státu s výslovným cílem chránit civilní obyvatelstvo. Zatímco Francie a Velká Británie argumentovaly silně pro vojenskou intervenci, němečtí politici a německá veřejnost byli skeptičtí ohledně šancí na její úspěch.²⁰⁸

Rezoluce 1973 navazuje na rezoluci 1970 a vyjadřuje vážné znepokojení nad zhoršující se situací, eskalací násilí a obrovským množstvím civilních obětí. Rezoluce byla přijata jako reakce na selhání lybijských orgánů chránit civilní obyvatelstvo, které bylo vystaveno útokům Kaddáfího armády. Deset členů Rady bezpečnosti hlasovalo pro rezoluci, pět se zdrželo, nikdo nebyl proti.²⁰⁹ Rezoluce č. 1973 přinesla nejasný a poměrně široký mandát, jehož primárním účelem byla ochrana civilistů.

---

²⁰⁷ KŘÍŽ, Zdeněk a Jana URBANOVSKÁ, ed. *Examining armed conflict: theoretical reflections on selected aspects*. Brno: Masaryk University, 2014. ISBN 978-80-210-7035-6, s. 153.

²⁰⁸ BROCKMEIER, Sarah. The future of Germany's support to the Responsibility to Protect. *Global Public Policy Institute* [online]. 21 November 2016 [cit. 2018-03-12]. Dostupné z: http://www.gppi.net/fileadmin/user_upload/media/pub/2016/Brockmeier_2016_Future_of_German_Support_to_R2P.pdf, s. 75

²⁰⁹ United Nations Security Council. Resolution 1973. [online]. [cit. 2018-03-12]. Dostupné z: <http://www.un.org/press/en/2011/sc10200.doc.htm#Resolution>.

Hlasování se Německo zdrželo spolu s Brazílií, Čínou, Indií a Ruskem.²¹⁰ Německo své spojence šokovalo tím, že se od nich vzdálilo, a naopak se přiklonilo k těmto zemím. Důvody, proč se SRN zdržela hlasování v RB OSN a proč se přiklonila k zemím BRIC, se zabývá poslední kapitola této diplomové práce.

V souladu s kapitolou VII Charty OSN žádá rezoluce okamžité ukončení násilí a útoků na civilisty, zakazuje všechny lety v libyjském vzdušném prostoru a zpřísňuje sankce proti Kaddáfího režimu.²¹¹ Rezoluce povoluje členským zemím, které oznámily svou účast v operaci, použít všechna nezbytná opatření k zajištění bezletové zóny a vyzývá členské státy k poskytnutí pomoci a udělení povolení pro nezbytné přelety nad Libyí.²¹² Jako nezbytné přelety byly označeny lety s humanitární pomocí či lety, které měly z Libye evakuovat cizí státní příslušníky. Lety s humanitární pomocí dovážely do Libye potraviny, léky a další lékařské potřeby.²¹³

V odpoledních hodinách následujícího dne vyhlásil Muammar Kaddáfí pod tlakem rezoluce okamžité příměří a zastavení vojenských operací na území Libye. Kaddáfího vojáci ale nadále postupují k Bengházi, které bylo centrem odporu proti Kaddáfímu, i na dalších místech v Libyi dochází k porušování rezoluce RB OSN a dalšímu ostřelování a zabíjení. Rezoluce dala povolení k nasazení vojenské síly Libyi za účelem ukončení násilí a útoků na civilisty. Zástupci Francie, Velké Británie, USA a dalších zemí 19. března v Paříži odsouhlasili použití síly k prosazení rezoluce.²¹⁴ Spojenecké síly NATO následně převzaly všechny vojenské operace pod mandátem OSN týkající se Libye. S odůvodněním, že vyhlášené příměří nebylo dodržováno, přistoupili spojenci k vynucování embarga na zbraně, bezletové zóny a začali podnikat další opatření na ochranu civilního obyvatelstva.

---

²¹⁰ United Nations Security Council. Resolution 1973. [online]. [cit. 2018-03-12]. Dostupné z: <http://www.un.org/press/en/2011/sc10200.doc.htm#Resolution>.

²¹¹ DOKUMENT: Body rezoluce RB OSN na ochranu libyjských civilistů. *Idnes* [online]. 18.3.2011 [cit. 2018-03-13]. Dostupné z: https://zpravy.idnes.cz/dokument-body-rezoluce-rb-osn-na-ochranu-libyjskych-civilistu-p7d-/zahranicni.aspx?c=A110318_152340_zahranicni_btw.

²¹² United Nations Security Council. Resolution 1973. [online]. [cit. 2018-03-12]. Dostupné z: <http://www.un.org/press/en/2011/sc10200.doc.htm#Resolution>.

²¹³ DOKUMENT: Body rezoluce RB OSN na ochranu libyjských civilistů. *Idnes* [online]. 18.3.2011 [cit. 2018-03-13]. Dostupné z: https://zpravy.idnes.cz/dokument-body-rezoluce-rb-osn-na-ochranu-libyjskych-civilistu-p7d-/zahranicni.aspx?c=A110318_152340_zahranicni_btw.

²¹⁴ GOMBÁR, Eduard. *Dějiny Libye*. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2015. Dějiny států. ISBN 978-80-7422-363-1, s. 166.

3.4 Intervence

Již od schválení rezoluce 1973 se možná intervence jevila jako velmi problematická. Rezolucí nebyl dán jen souhlas k vytvoření bezletové zóny nad Libyí, ale také souhlas k nasazení dalších prostředků pro ochranu civilních obyvatel. Přičemž tato vágní formulace poskytovala mezinárodnímu společenství prostor k rozšíření mise, pokud by to bylo nutné.²¹⁵

Bezletovou zónu nad Libyí mělo nastolit letectvo Itálie a Francie. K nim se připojilo britské a americké letectvo a raketové útoky z amerických, britských a později dalších válečných plavidel. Do koalice vstoupily Belgie, Dánsko, Kanada, Katar a Norsko.²¹⁶ Dále se koalice rozšířila o Bulharsko, Jordánsko, Nizozemsko, Rumunsko, Řecko, Spojené arabské emiráty, Švédsko a Tunisko.²¹⁷

Intervence jednoznačně překročila svůj mandát daný rezolucí 1973, neboť spojencům nešlo pouze o ochranu civilního obyvatelstva, ale i o podporu povstalců a o odstranění Kaddáfího režimu. Kaddáfího režim byl odstraněn na základě americké strategie „regime change policy“ neboli strategie změny režimu.

Problematické je hodnocení této intervence také proto, že povstalcům byly západními zeměmi dodávány zbraně. Západ si dodávání zbraní do Libye omlouval tím, že je potřeba povstalcům poskytnout nezbytné prostředky k jejich ochraně a ochraně civilního obyvatelstva před Kaddáfího režimem.²¹⁸ Zapojení NATO do konfliktu v Libyi se nesetkalo s nadšením mezinárodního společenství. Proti vystupovalo zejména Rusko a Turecko. Rusko s Tureckem intervenci rezolutně odmítaly, neboť intervenci do Libye vnímaly jako vměšování se do vnitřních záležitostí suverénního státu.

Od 23. března 2011 byly veškeré vojenské aktivity podřízeny společnému velení NATO jako operace Unified Protector. Tato operace zahrnovala pouze libyjský vzdušný a námořní prostor, pozemní jednotky se této operace neúčastnily.²¹⁹

---

²¹⁵ VANDEWALLE, Dirk J. *A history of modern Libya*. 2nd ed. New York: Cambridge University Press, 2012. ISBN 978-1-107-01939-3, s. 205.

²¹⁶ WILLIAMS, Paul D. a Alex J. BELLAMY. Principles, Politics, and Prudence: Libya, the Responsibility to Protect, and the Use of Military Force [notes]. *Global Governance* [online]. 2012, **18**(3), 273 [cit. 2018-03-19]. ISSN 10752846, s. 275.

²¹⁷ GOMBÁR, Eduard. *Dějiny Libye*. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2015. Dějiny států. ISBN 978-80-7422-363-1, s. 166.

²¹⁸ Tamtéž, s. 166-167.

²¹⁹ Informační centrum o NATO: *Libye dva roky poté, část druhá: Role NATO a jeho kritika* [online]. [cit. 2018-03-12]. Dostupné z: http://www.natoaktual.cz/libye-dva-roky-pote-cast-druha-role-nato-a-jeho-kritika-pp1-/na_analyzy.aspx?c=A130301_111542_na_analyzy_m02.

Po dlouhém vojenském tažení s podporou Západu dobyly v říjnu 2011 povstalecké síly zemi a zabily libyjského vůdce. Smrtí diktátora byla občanská válka ukončena. Po smrti Kaddáfího byla operace NATO ukončena k 31. říjnu 2011.²²⁰

Po svržení režimu dlouholetého diktátora Muammara Kaddáfího a následných demokratických volbách v červenci 2012 se k moci dostala umírněná, sekulární koaliční vláda. Ačkoliv v zemi došlo k ukončení občanské války a demokratickým volbám, země se postupně propadla do absolutního chaosu. Neshody mezi milicemi a kmeny vedou k nižší životní úrovni uvnitř společnosti, vytváření dalších problémů a celkové radikalizaci společnosti. V důsledku špatné bezpečnostní situace lze jen těžko předpovídat, jakým směrem se bude země dál vyvíjet.²²¹ Dalším vývojem v Libyi se tato diplomová práce nezabývá, neboť tento vývoj není pro zodpovězení výzkumné otázky a empirickou část této práce relevantní.

---

²²⁰ GOMBÁR, Eduard. *Dějiny Libye*. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2015. Dějiny států. ISBN 978-80-7422-363-1, s. 167.

²²¹ BERÁNEK, O. *Arabské revoluce: demokratické výzvy, politický islám a geopolitické dopady*. Vyd. 1. Praha: Academia, 2013. 301 s. ISBN 9788020022981, s. 64.

4. Německý postoj k intervenci v Libyi

Tato kapitola se zabývá důvody, které mohly hrát roli během německého rozhodování. Německo se během svého rozhodování snažilo zachovat jako klasická civilní mocnost, jejíž rozhodování bylo ovlivněno dvěma rovinami, a to rovinou vnitřního a vnějšího civilizování. Dle Maullova konceptu civilní moci musí dojít k civilizování nejprve uvnitř daného státu a teprve následně se mohou politici zaměřit na přetváření a civilizování mezinárodního prostředí. V zemích, kde je civilizační proces nejvíce rozvinutý, dochází poté k šíření tohoto procesu i přes jejich hranice do zahraničí.

Státy, které se označují za civilní moci a chtějí civilizovat mezinárodní prostředí se musí samy řadit k civilizovaným státům, a proto je nezbytně nutné, aby tyto státy respektovaly vnitřní demokratické struktury a umožnily svým občanům participaci na veřejném životě. V demokratických státech mají občané právo podílet se na správě věcí veřejných buď přímo nebo svobodnou volbou svých reprezentantů ve všeobecných, rovných, přímých a tajných volbách. Německé rozhodnutí zdržet se hlasování o intervenci v Libyi můžeme proto vysvětlit vnitropolitickými faktory. Těmito vnitropolitickými faktory byly nadcházející volby, vliv veřejného mínění a závažné rozhodnutí Bundestagu.

V rámci vnějšího civilizování se Německo rozhodlo krizi v Libyi civilizovat prostřednictvím multilaterálních struktur a jako typická civilní mocnost se SRN snažila upřednostnit diplomatické prostředky před prostředky vojenskými. Německo se stavělo odmítavě k nasazení vojenských prostředků, což se projevilo kulturou zdrženlivosti, která na případu Libye převážila nad ochranou lidských práv. Kultura zdrženlivosti byla posílena osobními preferencemi a přesvědčením ministra zahraničí Guida Westerwelleho, který německou účast na bezletové zóně a následné intervenci do Libye od počátku jednoznačně odmítal. SRN měla rovněž obavy, že by intervence v Libyi na základě R2P vytvořila precedens pro další africké státy. Kultura zdrženlivosti byla posílena nespokojeností německé veřejnosti s působením německých ozbrojených sil ve válce v Afghánistánu.

Odmítnutím intervence Spolková republika Německo potvrdila, že je stále velmi skeptická vůči zapojení svých vojenských prostředků. Částečně se jedná o odklon od multilateralismu, jelikož se Německo odmítlo podílet na této intervenci spolu s mezinárodním společenstvím. Spolková republika Německo se během krize v Libyi vzdálila od multilateralismu a rozhodla se využít aktivní bilateralismus. Ačkoliv se Německo rozhodlo jít vlastní cestou, neznamenalo to, že se na případu Libye vzdalo všech

forem mezinárodní spolupráce. Spolupráce s Libyí nadále probíhala například v ekonomické a technologické oblasti. Posledním faktorem vnějšího civilizování jsou proto německé ekonomické zájmy, kterých se Německo nechtělo vzdát.

4.1 Vnitřní civilizování

Hovoříme-li o tom, jaký byl postoj Spolkové republiky Německa k rezoluci číslo 1973 a jaké důvody a faktory Německo při jeho rozhodování ovlivnily, musíme se také zaměřit na to, jací aktéři mají v Německu vliv na formování zahraniční a bezpečnostní politiky. Hlavním zahraničněpolitickým aktérem Spolkové republiky Německa je spolková vláda. Privilegované postavení mají také Úřad spolkového kancléřství, Ministerstvo zahraničních věcí a Ministerstvo obrany. Oficiální prohlášení o německé zahraniční politice vydává spolková vláda, ale formulování zahraniční a bezpečnostní politiky probíhá v úzké spolupráci s oběma zmiňovanými ministerstvy a dalšími orgány státního aparátu. Centrální roli při utváření německé zahraniční politiky sdílí kancléřka s ministrem zahraničí a ministrem obrany. Spolkový prezident má k dispozici pouze formální prostředky pro ovlivňování zahraniční a bezpečnostní politiky.²²²

Důležitou roli při formování zahraniční a bezpečnostní politiky hraje také Bundestag, který má právo přímo schvalovat nasazení Bundeswehru na zahraniční misi a nepřímo ovlivňovat nasazení armády prostřednictvím pravomoci schvalovat rozpočet. V praxi ale jedná Bundestag převážně v reakci na iniciativu spolkové vlády.²²³ Vzhledem k tomu, že se Bundestag otázkou Libye zabýval a hlasoval o ní na jednom ze svých jednáních, detailněji se jeho funkcemi a tímto hlasováním zabývá další část této kapitoly.

4.1.1 Nadcházející volby

Německé rozhodnutí zdržet se hlasování o intervenci v Libyi můžeme vysvětlit obavami o výsledky nadcházejících voleb, které se konaly jen deset dní po hlasování

---

²²² VESELÁ, Barbora: Normativní a institucionální rámec tvorby německé zahraniční politiky. In: HANDL, Vladimír (ed.). *Německo v čele Evropy? SRN jako civilní mocnost a hegemon eurozóny*. Praha: Ústav mezinárodních vztahů 2012, s. 123-128.

²²³ Tamtéž, s. 129.

v Radě bezpečnosti OSN. Zemské volby se konaly 27. března 2011 v Bádensku-Würtenbersku a Porýní-Falci.²²⁴ Ministr zahraničí Westerwelle se obával, že jeho strana FDP nepřekoná ani povinnou pětiprocentní klauzuli ke vstupu do Bundestagu. Z předvolebních průzkumů vyplývalo, že Němci jsou zklamaní z neúspěšného angažmá v Afghánistánu a většina obyvatel se k dalšímu zapojení německých vojáků do zahraniční mise stavěla odmítavě.²²⁵ V souvislosti s narůstající kritikou vojenského působení v Afghánistánu nechtěla být vláda kancléřky Merkelové zatažena do další vojenské operace.²²⁶

V povolebních průzkumech vyšlo najevo, že 56 % Němců souhlasí s německým rozhodnutím zdržet se hlasování o intervenci v Libyi (viz tabulka č. 1). Respondenti v průzkumech dále uvedli, že vojenskou intervenci nepovažují za nejlepší možné řešení občanské války v Libyi. Někteří dokonce uvedli, že vojenskou intervenci nepovažují za životaschopnou. Vezmeme-li v potaz negativní postoj domácího mínění, bylo v zájmu německých politiků intervenci nepodpořit.

4.1.2 Vliv domácího veřejného mínění

Domácí veřejné mínění sehrálo během rozhodnutí o podpoření či nepodpoření intervence do Libye také svou roli. Němečtí politici věnovali menší důraz na požadavky mezinárodního společenství a věnovali více pozornosti domácímu veřejnému mínění.²²⁷ Kultura zdrženlivosti, jeden ze základních imperativů, na kterých je německá politika založena, se dostala díky neúspěšnému angažmá spojenců v Afghánistánu

---

²²⁴ ROUSSEAU, Richard. Why Germany Abstained on UN Resolution 1973 on Libya. *Foreign Policy Journal* [online]. 2011 [cit. 2018-03-12]. Dostupné z: <https://www.foreignpolicyjournal.com/2011/06/22/why-germany-abstained-on-un-resolution-1973-on-libya/>.

²²⁵ CANTIR, Cristian a Juliet KAARBO. *Domestic role contestation, foreign policy, and international relations*. New York: Routledge, Taylor & Francis Group, 2016, s. 170.

²²⁶ ROUSSEAU, Richard. Why Germany Abstained on UN Resolution 1973 on Libya. *Foreign Policy Journal* [online]. 2011 [cit. 2018-03-12]. Dostupné z: <https://www.foreignpolicyjournal.com/2011/06/22/why-germany-abstained-on-un-resolution-1973-on-libya/>.

²²⁷ OPPERMANN, Kai. National Role Conceptions, Domestic Constraints and the New 'Normalcy' in German Foreign Policy: the Eurozone Crisis, Libya and Beyond. *German Politics* [online]. 2012, **21**(4), 502-519 [cit. 2018-04-16]. DOI: 10.1080/09644008.2012.748268. ISSN 09644008

a unilateralisticky uvažujícímu ministrovi zahraničí opět do popředí německého vnitropolitického zájmu.

Díky zkušenostem z Afghánistánu si německá veřejnost uvědomila, jak těžké je přeměnit zhroutený stát do normálně fungujícího státu, který by byl založený na demokratických principech a vládě práva. Po zkušenosti z Afghánistánu bylo německé veřejné mínění proti účasti německých vojáků na další zahraniční intervenci (viz tabulka č. 1). Časopis Stern zveřejnil v polovině března 2011 průzkum, ve kterém se 88 % respondentů vyslovilo proti zapojení německých ozbrojených sil do intervence v Libyi a jen 8 % respondentů myšlenku vojenské intervence podporovalo (viz tabulka č. 2). Obchodní embargo naopak podporovalo 70 % dotazovaných a jen 21 % se vyslovilo proti němu.²²⁸

Tabulka č. 1: Názor německé veřejnosti na situaci v Libyi

Záležitost	Správné (%)	Špatné (%)	Datum uskutečnění průzkumu
Německé rozhodnutí zdržet se hlasování v Radě bezpečnosti OSN považujete za:	56	36	28.3.2011
Německou neúčast na vojenské operaci považujete za:	69	27	29.-31.3.2011
Misi NATO v Libyi považujete za:	62	29	29.-31.3.2011

Zpracování vlastní, zdroj: OPPERMANN, Kai. National Role Conceptions, Domestic Constraints and the New 'Normalcy' in German Foreign Policy: the Eurozone Crisis, Libya and Beyond. *German Politics* [online]. 2012, 21(4), 502-519 [cit. 2018-04-16]. DOI: 10.1080/09644008.2012.748268. ISSN 09644008, s. 515.

²²⁸ OPPERMANN, Kai. National Role Conceptions, Domestic Constraints and the New 'Normalcy' in German Foreign Policy: the Eurozone Crisis, Libya and Beyond. *German Politics* [online]. 2012, 21(4), 502-519 [cit. 2018-04-16]. DOI: 10.1080/09644008.2012.748268. ISSN 09644008.

Tabulka č. 2: Jaké prostředky by měly být použity proti Kaddáfího režimu?

Prostředek	ANO (%)	NE (%)	Datum uskutečnění průzkumu
Obchodní embargo	70	21	10.3.2011
Bezletová zóna	56	34	
Vojenská intervence	8	88	

Zpracování vlastní, zdroj: OPPERMANN, Kai. National Role Conceptions, Domestic Constraints and the New 'Normalcy' in German Foreign Policy: the Eurozone Crisis, Libya and Beyond. *German Politics* [online]. 2012, 21(4), 502-519 [cit. 2018-04-16]. DOI: 10.1080/09644008.2012.748268. ISSN 09644008, s. 515.

Rozhodnutí Německa nezúčastnit se vojenské operace NATO v Libyi nebylo výsledkem normativního rozporu mezi Berlínem, Londýnem, Paříží či Washingtonem. Toto rozhodnutí bylo spíše motivováno domácími politickými tlaky, kterým musela koaliční vláda čelit. Tyto tlaky veřejnosti převážily nad tradičními principy německé zahraniční politiky.²²⁹

4.1.3 Rozhodnutí Bundestagu

Bundestag měl dlouhou dobu možnost podílet se na bezpečnostní politice Německa jen nepřímo skrze schvalování spolkového rozpočtu, čímž samozřejmě ovlivňoval i rozpočet na obranu země a výdaje na zahraniční mise Bundeswehru.²³⁰ K významnému navýšení kompetencí Bundestagu došlo rozhodnutím Spolkového ústavního soudu ze dne 12. července 1994. Podle tohoto usnesení je totiž nutný souhlas Bundestagu s každým nasazením Bundeswehru do zahraničí.²³¹

---

²²⁹ MISKIMMON, Alister. German Foreign Policy and the Libya Crisis. *German Politics* [online]. 2012, 21(4), 392-410 [cit. 2018-04-16]. DOI: 10.1080/09644008.2012.739610. ISSN 09644008.

²³⁰ HANDL, Vladimír, ed. Německo v čele Evropy?: SRN jako civilní mocnost a hegemon eurozóny. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2011. ISBN 978-80-87558-03-4, s. 159.

²³¹ Verlautbarung der Pressestelle des Bundesverfassungsgerichts: Pressemitteilung Nr. 29/1994 vom 12. Juli 1994. *Bundesverfassungsgericht* [online]. 12. Juli 1994 [cit. 2018-03-13]. Dostupné z: <http://www.bundesverfassungsgericht.de/SharedDocs/Pressemitteilungen/DE/1994/bvg94-029.html>.

Problematiku vysílání německých ozbrojených sil dále upravuje zákon z roku 2004. Podle tohoto zákona nenáleží Bundestagu pouze právo odsouhlasit každou účast německých ozbrojených sil na zahraniční misi, ale má být dokonce o průběhu dané mise, nasazení vojáků a situaci v krizové oblasti pravidelně informován. Rovněž má Bundestag právo, svůj souhlas s vysláním vojáků do zahraničí kdykoliv odvolat.²³²

Na druhou stranu má ale i spolková vláda v oblasti vysílání ozbrojených sil určitá práva. Vláda může v určitých situacích sama rozhodnout o vyslání vojáků do zahraničí. Vláda musí ale Bundestag zpětně požádat o souhlas. V případě, že Bundestag souhlas neudělí, je spolková vláda povinna misi ukončit. Pouze v případě, že se jedná o misi menšího rozsahu, může spolková vláda dát informace o vyslání vojáků do zahraničí Bundestagu pouze na vědomí a nemusí ho žádat o souhlas.²³³

Bundestag musel proto zaujmout stanovisko i k situaci v Libyi. O intervenci do Libye se v Bundestagu hlasovalo 16. března 2011. Bundestag rozhodoval o tom, zda Spolková republika Německo podpoří vytvoření bezletové zóny nad Libyí a umožní vyslání německých vojáků. Úvodní řeč na tomto jednání přednesl ministr zahraničí Westerwelle. Ve svém projevu Westerwelle prohlásil, že Kaddáfí svým jednáním zcela přišel o legitimitu vládnutí ve své vlastní zemi. Zdůraznil, že Německo vyzvalo RB OSN k dalšímu uložení ekonomických a finančních sankcí a že zmrazení majetku a zákaz cestování pro členy režimu a jeho podporovatele jsou zcela na místě. Dále prohlásil, že se země na summitu G8 shodly, že Kaddáfí musí nést za své brutální jednání vůči libyjskému obyvatelstvu odpovědnost. Westerwelle v projevu také zmínil, že rozhodnutí o Kaddáfího odpovědnosti má učinit Mezinárodní trestní soud. V následujících dnech bude SRN v rámci RB OSN konzultovat další kroky, které je třeba podniknout. Německá vláda chce v New Yorku prosazovat rozšíření ekonomických a finančních sankcí. Německým cílem je – pokud je to v lidských silách – aby došlo k zastavení toku finančních prostředků Kaddáfího režimu.²³⁴

---

²³² Gesetz über die parlamentarische Beteiligung bei der Entscheidung über den Einsatz bewaffneter Streitkräfte im Ausland (Parlamentsbeteiligungsgesetz): "Parlamentsbeteiligungsgesetz vom 18. März 2005 (BGBl. I S. 775)". Bundesministerium der Justiz und für Verbraucherschutz [online]. 18. März 2005 [cit. 2018-03-13]. Dostupné z: <https://www.gesetze-im-internet.de/parlbg/BJNR077500005.html>.

²³³ HANDL, Vladimír, ed. Německo v čele Evropy?: SRN jako civilní mocnost a hegemon eurozóny. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2011. ISBN 978-80-87558-03-4, s. 159.

²³⁴ Regierungserklärung durch Bundesaußenminister Westerwelle vor dem Deutschen Bundestag zum Umbruch in der arabischen Welt. *Auswärtiges Amt* [online]. [cit. 2018-03-13]. Dostupné z: <https://www.auswaertiges-amt.de/en/Newsroom/110316-bm-bt-arab-welt/242714>.

Westerwelle v projevu dále prohlásil, že zprávy o postupu Kaddáfího vojsk jsou velmi znepokojující. Avšak zdánlivě jednoduché řešení bezletové zóny vyvolává mnoho otázek a představuje daleko více problémů, než pravděpodobně vyřeší. Westerwelle označil bezletovou zónu za neškodný termín, který ale ve skutečnosti skrývá pojem další, a to vojenskou intervenci. Přičemž není vůbec jasné, zda bude vytvoření bezletové zóny efektivní, neboť zde hovoříme o zemi, která je čtyřikrát větší než samotné Německo. Výsledek našeho jednání by mohl být úplně opačný než ten, který očekáváme, a je proto nutné každý krok a jeho důsledky pro region severní Afriky dobře analyzovat. Vojenská intervence do Libye neovlivní totiž jen situaci v severní Africe, ale situaci v celém arabském světě.²³⁵

Pro vytvoření účinné bezletové zóny je nejprve potřeba vyřadit z provozu jednotky letecké obrany Libye, k čemuž bude nutná letecká operace. Westerwelle položil otázku, co bude následovat po vytvoření bezletové zóny, když budou Kaddáfího útoky na obyvatelstvo pokračovat ze země nikoliv už ze vzduchu. Jeho odpovědí na tuto otázku bylo, že poté bude nutné vyslat do Libye pozemní jednotky, což Westerwelle od počátku odmítal. Alternativním řešením pro něj nebyla nečinnost, ale cílené sankce, které zvýší tlak na Kaddáfího režim. Stabilní demokracie nemůže být v Libyi vytvořena přes noc. Jedná se o proces, který může trvat roky nebo dokonce desetiletí.²³⁶

Po projevu ministra zahraničí byla zahájena 45minutová debata, která byla velice kontroverzní a velmi emocionální.²³⁷ Po ministrově zahraničí vystoupil Rolf Mützenich z SPD. Mützenich prohlásil, že by německým občanům mělo být zdůrazněno, že v Libyi žije spousta mladých lidí, kteří chtějí svou zemi reformovat a chtějí, aby i jim bylo umožněno žít ve společnosti, která se bude rozvíjet a prosperovat. Dále prohlásil, že by měli politici německým občanům zdůraznit, že ačkoliv to tak díky informacím a sdělením z Libye nevypadá, představuje vývoj v Libyi více příležitostí než rizik. Zároveň ale dodal, že nic není černé ani bílé, a proto není snadné najít řešení, které by mohlo krizi v Libyi vyřešit.²³⁸

---

²³⁵ Regierungserklärung durch Bundesaußenminister Westerwelle vor dem Deutschen Bundestag zum Umbruch in der arabischen Welt. *Auswärtiges Amt* [online]. [cit. 2018-03-13]. Dostupné z: <https://www.auswaertiges-amt.de/en/Newsroom/110316-bm-bt-arab-welt/242714>.

²³⁶ Tamtéž.

²³⁷ "Keine Beteiligung an Kampfeinsätzen". *Deutscher Bundestag* [online]. 2011 [cit. 2018-04-12]. Dostupné z: https://www.bundestag.de/dokumente/textarchiv/2011/33798136_kw11_de_lybien/204914.

²³⁸ MÜTZENICH, Rolf. Regierungserklärung des Außenministers und anschließende Bundestags-Debatte über den "Umbruch in der arabischen Welt". *AG Friedensforschung: Veranstalter des Friedenspolitischen Ratschlags* [online]. [cit. 2018-04-12]. Dostupné z: <http://www.ag-friedensforschung.de/regionen/Libyen/bt-debatte.html#2>.

Mützenich v Bundestagu položil otázku, jak by asi situace v Libyi vypadala nyní, kdyby v 90. letech nedošlo k vyjednávání a Kaddáfí by se nevzdal libyjského programu na výrobu atomové zbraně. Na tuto otázku si i sám odpověděl a prohlásil, že by bylo zvládnutí mezinárodní krize ještě mnohem obtížnější. Sám Mützenich považoval vyřešení libyjské krize za prioritu. Zdůraznil, že je pro něj osobně důležité, aby zůstalo mezinárodní společenství jednotné. Mützenich označil první rezoluci Rady bezpečnosti za dobrý krok.²³⁹

Nicméně zmínil, že řešení této krize bylo předáno k prošetření Mezinárodnímu trestnímu soudu, který však sám nemá zájem se tímto problémem zabývat. Ministra zahraniční upozornil, že Charta OSN zahrnuje celou řadu nástrojů, k nimž patří i vytvoření bezletové zóny. Zdůraznil, že chce-li SRN zůstat spolehlivým partnerem, bylo by rozumné mezinárodní prostředí ujistit, že SRN podporuje všechny tyto prostředky. Německo by rovněž nemělo tvrdit, že použití některých nástrojů nebude fungovat. Dále dodal, že po zkušenostech z Iráku a Kosova je nutné velmi dobře zvážit, jaký dopad bude mít vytvoření bezletové zóny na Libyi. V souvislosti s bezletovou zónou zmínil také rozpory Ligy arabských států. Na jednu stranu Liga vyzývá k vytvoření bezletové zóny, na druhou ale varuje před jakoukoli formou vojenské intervence, neboť by se jednalo o porušení státní suverenity.²⁴⁰

Další projev přednesl zástupce CDU/CSU, Andreas Schockenhoff. Schockenhoff svůj projev zahájil prohlášením, že Kaddáfí je ve válce s libyjským lidem a že se dopustil závažných zločinů proti lidskosti, za které musí libyjský režim nést zodpovědnost. Německé vládě poděkoval za to, že podpořila rozhodnutí Rady bezpečnosti OSN při hlasování o první rezoluci. Avšak zdůraznil, že to nestačí. Je nutné, aby Německo i nadále vyzývalo Radu bezpečnosti OSN, aby zvážila všechna možná opatření a aby co nejdříve došlo v Libyi k ukončení násilí. Schockenhoff rovněž vyzval k dalšímu zpřísnění sankcí.²⁴¹

---

²³⁹ MÜTZENICH, Rolf. Regierungserklärung des Außenministers und anschließende Bundestags-Debatte über den "Umbruch in der arabischen Welt". *AG Friedensforschung: Veranstalter des Friedenspolitischen Ratschlags* [online]. [cit. 2018-04-12]. Dostupné z: <http://www.ag-friedensforschung.de/regionen/Libyen/bt-debatte.html#2>.

²⁴⁰ Tamtéž.

²⁴¹ SCHOCKENHOFF, Andreas. Regierungserklärung des Außenministers und anschließende Bundestags-Debatte über den "Umbruch in der arabischen Welt". *AG Friedensforschung: Veranstalter des Friedenspolitischen Ratschlags* [online]. [cit. 2018-04-12]. Dostupné z: <http://www.ag-friedensforschung.de/regionen/Libyen/bt-debatte.html#3>.

Schockenhoff zmínil rozhovor z 15. března 2011, ve kterém Kaddáfí prohlásil, že Západu už nevěří, ale že Němci k situaci přijali velmi zodpovědnou pozici, a proto by právě Němci měli získat stálé křeslo v Radě bezpečnosti OSN, nikoliv Francouzi. Kaddáfí v projevu rovněž prohlásil, že Němci mohou do budoucna stále počítat s libyjskou ropou.²⁴² Schockenhoff dodal, že tento rozhovor jen ukázal, jak sebejistě se Kaddáfí cítí. Schockenhoff dále prohlásil, že je důležité, aby SRN vyzvala Radu bezpečnosti OSN, aby zvážila všechna opatření a aby co nejdříve došlo k ukončení války v Libyi.²⁴³

Schockenhoff navázal na projev poslance Mützenicha v souvislosti s prohlášením Ligy arabských států. Schockenhoff stejně jako Mützenich uvedl, že Liga arabských států na jednu stranu OSN vyzvala, aby o víkendu zavedla bezletovou zónu. Současně však odmítla jakoukoli formu zahraničního zásahu v Libyi a zdůraznila územní celistvost a suverenitu Libye. Dále dodal, že pokud arabské státy opravdu trvají na bezletové zóně, měly by za ni arabské státy převzít odpovědnost nejen politicky ale i vojensky. Pak by se jednalo o arabský nikoliv vnější zásah. Schockenhoff uvedl, že pokud Liga arabských států za bezletovou zónu odpovědnost přijme, pak by mělo být Německo připraveno arabské státy ve vytvoření bezletové zóny podpořit.²⁴⁴

Poslanec dále prohlásil, že osvobození od dlouholetých vládců musí být prováděno místními a nemůže o něm být rozhodováno v Bruselu či v Berlíně. Nicméně Německo musí i nadále úzce spolupracovat se svými mezinárodními partnery, aby v Libyi došlo k okamžitému ukončení násilí. Zdůraznil, že Německo je připraveno nabídnout Libyi pomoc při přípravě a konání svobodných voleb, posilování občanské společnosti, boji proti korupci a výstavbě nezávislého soudnictví.²⁴⁵

Za stranu DIE LINKE vystoupil Wolfgang Gehrcke, který ve svém projevu prohlásil, že se Německo výrazně podílelo na udržení vládnoucích režimů u moci a že je proto za chování těchto režimů svým způsobem zodpovědné. Proto by měl nyní Bundestag lidem, kteří žijí v této oblasti a touží po svobodě, vyjádřit respekt a podporu. Dále Bundestag vyzval, aby zajistil, že toto svobodné rozhodnutí místních obyvatel

---

²⁴² RADOS, Antonia. Interview mit Gaddafi: Machthaber bestreitet den Krieg und lobt Deutschland. *Bild* [online]. 15.03.2011 [cit. 2018-04-14]. Dostupné z: <https://www.bild.de/politik/2011/der-deutschen-reporterin-antonia-rados-16822474.bild.html>.

²⁴³ SCHOCKENHOFF, Andreas. Regierungserklärung des Außenministers und anschließende Bundestags-Debatte über den "Umbruch in der arabischen Welt". *AG Friedensforschung: Veranstalter des Friedenspolitischen Ratschlags* [online]. [cit. 2018-04-12]. Dostupné z: <http://www.ag-friedensforschung.de/regionen/Libyen/bt-debatte.html#3>.

²⁴⁴ Tamtéž.

²⁴⁵ Tamtéž.

nebude Kaddáfího režimem potlačeno. Dodal, že je nutné, aby došlo ke zprostředkování míru mezi stranami bojujícími v občanské válce, což není snadné. Německo by proto mělo v RB OSN prosazovat myšlenku zprostředkování a vyjednávání. Gehrcke vytvoření bezletové zóny a využití vojenských prostředků jasně odmítl a označil tyto prostředky za naprosto nevhodné. Zároveň navrhl zastavit platby za ropu, což by mohl být efektivní způsob, jak se vypořádat s Kaddáfího režimem. Avšak dodal, že to je jen stěží realizovatelné, neboť by to vyvolalo problémy i v Německu.²⁴⁶

Nicméně týden před projevem v Bundestagu byla Gehrckeho prohlášení k situaci v Libyi daleko tvrdší. Gehrcke prohlašoval, že Westerwelleho snahy o vyjednávání nejsou dostatečné. Poslanec ale dodal, že vojenská akce proti Libyi situaci nevyřeší, neboť válka je to poslední, co by mohlo libyjskému lidu pomoci. Gehrcke prohlásil: „*Kein Krieg für Öl – das gilt auch heute noch*“²⁴⁷ neboli žádná válka za ropu – to stále platí. Tímto prohlášením se vrátil Gehrcke o 20 let zpátky, kdy prohlášením „*Kein Krieg für Öl*“ bojoval proti válce v Perském zálivu. Použitím stejného sloganu varoval před tím, aby v Libyi nenastal podobný válečný scénář jako v Iráku. Gehrcke v tomto prohlášení dodal, že násilí v Libyi musí být okamžitě ukončeno a že mezinárodní společenství musí mít možnost dozvědět se autentické informace o aktuálních podmínkách v zemi. Vojenská operace jako řešení musí být vyloučena a Bundeswehr nesmí být nasazen v tomto regionu.²⁴⁸

Za FDP vystoupil Rainer Stinner, který prohlásil, že plně podporuje ministra zahraniční a že s vytvořením bezletové zóny nesouhlasí, jelikož prosazování bezletové zóny považuje za krok směrem k vojenské operaci, což by mohlo vést až k zapojení Německa do občanské války v Libyi. Toto prohlášení podložil zkušeností z Afghánistánu, kde Západ zasáhl. Stinner dodal, že není možné tuto chybu opakovat.²⁴⁹

---

²⁴⁶ GEHRCKE, Wolfgang. Regierungserklärung des Außenministers und anschließende Bundestags-Debatte über den "Umbruch in der arabischen Welt". *AG Friedensforschung: Veranstalter des Friedenspolitischen Ratschlags* [online]. [cit. 2018-04-12]. Dostupné z: <http://www.ag-friedensforschung.de/regionen/Libyen/bt-debatte.html#4>.

²⁴⁷ GEHRCKE, Wolfgang. Kein Blut für Öl – das gilt auch heute noch. *Die Linke: Wolfgang Gehrcke* [online]. 02.03.2011 [cit. 2018-04-16]. Dostupné z: <http://www.wolfgang-gehrcke.de/de/article/672.kein-blut-fuer-oel-das-gilt-auch-heute-noch.html>.

²⁴⁸ GEHRCKE, Wolfgang. Regierungserklärung des Außenministers und anschließende Bundestags-Debatte über den "Umbruch in der arabischen Welt". *AG Friedensforschung: Veranstalter des Friedenspolitischen Ratschlags* [online]. [cit. 2018-04-12]. Dostupné z: <http://www.ag-friedensforschung.de/regionen/Libyen/bt-debatte.html#4>.

²⁴⁹ STINNER, Rainer. Regierungserklärung des Außenministers und anschließende Bundestags-Debatte über den "Umbruch in der arabischen Welt". *AG Friedensforschung: Veranstalter des Friedenspolitischen Ratschlags* [online]. [cit. 2018-04-12]. Dostupné z: <http://www.ag-friedensforschung.de/regionen/Libyen/bt-debatte.html#5>.

Další projev přednesl Frithjof Schmidt z BÜNDNIS 90/DIE GRÜNEN. Schmidt ve svém projevu prohlásil, že Západ se kvůli boji proti terorismu jednostranně spoléhal na aliance s autoritářskými režimy a že demokratická hnutí nebyla dostatečně podpořena. Německé vlády posledních deseti let by měly provést sebekritiku. Schmidt ministra zahraničí zkritizoval za to, že vládě trvalo příliš dlouho, než se jasně připojila k podpoře prodemokratického hnutí v Tunisku a Egyptě.²⁵⁰

Schmidt dále prohlásil, že je jednoznačné, že Kaddáfí musí odejít. Všechny kroky, které mezinárodní společenství doposud přijalo zhodnotil jako správné. Avšak stále nedostatečné, neboť Kaddáfí je stále u moci. Ministrovi zahraničí také vyčetl, že doposud v Berlíně nepřijal zástupce libyjské opozice. Za nezodpovědné rovněž označil rozhodnutí Německa dodat do Libye zbraně v hodnotě více než 112 milionů eur, včetně helikoptér. Tyto zbraně byly do Libye dodány v roce 2004 po zrušení zbrojního embarga. Největší problém viděl Schmidt ale v tom, že peníze za ropu stále proudí do Libye a „plní Kaddáfího kapsy“. To označil za skandál. Zřízení bezletové zóny označil za správné řešení, pokud její vytvoření bude požadovat Liga arabských států.²⁵¹

Následoval projev Philippa Mißfeldera z CDU/CSU. Mißfelder prohlásil, že souhlasí s prohlášením Andrease Shockenhoffa, že by Německo mělo podpořit přijetí bezletové zóny v případě, že ji bude prosazovat Liga arabských států. Německo nemůže utíkat před mezinárodní odpovědností a mělo by spolu s mezinárodním společenstvím zabránit dalšímu krveprolití. Rovněž vyzval k tomu, aby německá ekonomika věnovala větší pozornost mladým lidem a poskytla jim více příležitostí, což je vzhledem k demografickým trendům v těchto zemích obzvlášť důležité.²⁵²

Jako další vystoupil Günter Gloser z SPD, který svůj projev zahájil analýzou situace v Maroku. Gloser zdůraznil, že změna může být provedena i poklidným způsobem jako to udělal marocký král, který oznámil sérii reforem. Stejně jako ostatní poukázal

---

²⁵⁰ STINNER, Rainer. Regierungserklärung des Außenministers und anschließende Bundestags-Debatte über den "Umbruch in der arabischen Welt". *AG Friedensforschung: Veranstalter des Friedenspolitischen Ratschlags* [online]. [cit. 2018-04-12]. Dostupné z: <http://www.ag-friedensforschung.de/regionen/Libyen/bt-debatte.html#5>.

²⁵¹ SCHMIDT, Frithjof. Regierungserklärung des Außenministers und anschließende Bundestags-Debatte über den "Umbruch in der arabischen Welt". *AG Friedensforschung: Veranstalter des Friedenspolitischen Ratschlags* [online]. [cit. 2018-04-12]. Dostupné z: <http://www.ag-friedensforschung.de/regionen/Libyen/bt-debatte.html#6>.

²⁵² MIßFELDER, Philipp. Regierungserklärung des Außenministers und anschließende Bundestags-Debatte über den "Umbruch in der arabischen Welt". *AG Friedensforschung: Veranstalter des Friedenspolitischen Ratschlags* [online]. [cit. 2018-04-12]. Dostupné z: <http://www.ag-friedensforschung.de/regionen/Libyen/bt-debatte.html#7>.

na nejasná a vágní prohlášení Ligy arabských států. Dále poznamenal, že Francouzi v posledních týdnech ztratili v této oblasti prestiž a nyní nastala pro Německo šance, aby v tomto regionu začalo hrát důležitou roli.²⁵³

Marina Schuster z FDP zdůraznila, že by Německo mělo rozvíjet kontakty s libyjskou opozicí. Schuster prohlásila, že vzhledem k závažnosti porušování lidských práv učinilo Valné shromáždění správný krok, když Libyi zbavilo členství v Radě OSN pro lidská práva. Dodala, že Libye neměla nikdy místo v Radě získat. Dále prohlásila, že Spolková vláda přislíbila podporu ve výši 5 milionů eur, kterou poskytne Mezinárodnímu výboru Červeného kříže, jelikož je velmi důležité poskytnout Libyjcům, kteří se nacházejí v uprchlických táborech, humanitární a lékařskou pomoc.²⁵⁴

Následoval projev Wolfganga Götzera z CDU/CSU. Götzler prohlásil, že v mnoha arabských zemích se vládcí obávají ztráty své moci. V Tunisku a Egyptě již došlo ke svržení despotů. V Libyi hrozí, že vzpoura bude mít za následek dlouhou a krvavou občanskou válku, za kterou ponese výhradní odpovědnost libyjské vedení. Řadou sankcí byly dány Kaddáfimu jasné signály, že nehumánní jednání proti libyjskému lidu není ze strany mezinárodního prostředí akceptováno. Götzler zmínil, že je nutné mít na paměti, že vytvoření bezletové zóny znamená vojenský zásah.²⁵⁵

Rovněž jako řada řečníků před ním zmínil, že Liga arabských států na jedné straně vyzývá k vytvoření bezletové zóny. Na straně druhé ale před jakoukoliv formou vojenské intervence varuje. Dodal, že mu přijde, že se Liga arabských států na vytvoření bezletové zóny nechce účastnit. Státy Ligy zmiňují riziko mnoha civilních úmrtí. Ztráty na civilním obyvatelstvu, které by v Libyi byly způsobené vojenskou intervencí Západu, by podle Götzera mohly vést ke zhoršení anti-západního sentimentu, který je v arabském světě již nyní hojně rozšířen. Nicméně stejně jako jeho předchůdci zdůraznil, že Německo musí i

---

²⁵³ GLOSER, Günter. Regierungserklärung des Außenministers und anschließende Bundestags-Debatte über den "Umbruch in der arabischen Welt". *AG Friedensforschung: Veranstalter des Friedenspolitischen Ratschlags* [online]. [cit. 2018-04-12]. Dostupné z: <http://www.ag-friedensforschung.de/regionen/Libyen/bt-debatte.html#8>.

²⁵⁴ SCHUSTER, Marina. Regierungserklärung des Außenministers und anschließende Bundestags-Debatte über den "Umbruch in der arabischen Welt". *AG Friedensforschung: Veranstalter des Friedenspolitischen Ratschlags* [online]. [cit. 2018-04-12]. Dostupné z: <http://www.ag-friedensforschung.de/regionen/Libyen/bt-debatte.html#9>.

²⁵⁵ GÖTZER, Wolfgang. Regierungserklärung des Außenministers und anschließende Bundestags-Debatte über den "Umbruch in der arabischen Welt". *AG Friedensforschung: Veranstalter des Friedenspolitischen Ratschlags* [online]. [cit. 2018-04-12]. Dostupné z: <http://www.ag-friedensforschung.de/regionen/Libyen/bt-debatte.html#10>.

nadále úzce spolupracovat s mezinárodními partnery, a zasadit se o to, aby v Libyi došlo k okamžitému ukončení násilí.²⁵⁶

Stejně jako někteří jeho kolegové souhlasí s poskytnutím německé pomoci při přípravě a konání svobodných voleb, posilování občanské společnosti, boji proti korupci a budování nezávislého soudnictví. Nakonec dodal, že dosud neexistuje žádný islámský stát s fungující demokracií podle našich standardů. Pokračující otřesy v arabském světě jsou příležitostí k tomu, aby se to změnilo.²⁵⁷

Poslední projev přednesl Ruprecht Polenz, zástupce CDU/CSU. Polenz začal svůj projev zdůrazněním, že oblast arabského světa má díky zásobám ropy a zemního plynu celosvětový význam a že právě oblast Blízkého východu je pro Německo strategicky důležitá. To, co se děje v Tunisku, Egyptě, Libyi a Bahrajnu označil v první řadě za záležitosti Tunisů, Egyptů, Libyjců a Bahrajnců.²⁵⁸

Nicméně by obyvatelům těchto států měla být poskytnuta pomoc. Polenz prohlásil, že by těmto státům nejvíce pomohl nový Marshallův plán. Zdůraznil, že je také velmi důležité zajistit, aby se tyto peníze dostaly k potřebným. Dále, aby došlo k ekonomickému rozvoji v těchto oblastech a peníze nezůstaly díky korupci v rukou vládnoucí menšiny.²⁵⁹ Německo následně se strategií Marshallova plánu pro Afriku skutečně přišlo ale až v roce 2017.²⁶⁰

Jak můžeme vyčíst z projevů jednotlivých politiků v Bundestagu, ani opozice nevystupovala jednotně. Vůdce parlamentní skupiny SPD, Frank Walter Steinmeier podporoval vládní postoj. Zatímco mluvčí parlamentní skupiny SPD odpovědný za zahraniční politiku, Rolf Mützenich byl vůči vládní politice velmi kritický. Podobná propast byla i uvnitř strany BÜNDNIS 90/DIE GRÜNEN. Pouze Die Linke byla jednotná a bezpodmínečně podporovala vládní postoj. Vzhledem k tomu, že Die Linke není

---

²⁵⁶ GÖTZER, Wolfgang. Regierungserklärung des Außenministers und anschließende Bundestags-Debatte über den "Umbruch in der arabischen Welt". *AG Friedensforschung: Veranstalter des Friedenspolitischen Ratschlags* [online]. [cit. 2018-04-12]. Dostupné z: <http://www.ag-friedensforschung.de/regionen/Libyen/bt-debatte.html#10>.

²⁵⁷ Tamtéž.

²⁵⁸ POLENZ, Ruprecht. Regierungserklärung des Außenministers und anschließende Bundestags-Debatte über den "Umbruch in der arabischen Welt". *AG Friedensforschung: Veranstalter des Friedenspolitischen Ratschlags* [online]. [cit. 2018-04-12]. Dostupné z: <http://www.ag-friedensforschung.de/regionen/Libyen/bt-debatte.html#11>.

²⁵⁹ Tamtéž.

²⁶⁰ Africa and Europe – A new partnership for development, peace and a better future: Cornerstones of a Marshall Plan with Africa. *Bundesministerium für wirtschaftliche Zusammenarbeit und Entwicklung* [online]. Januar 2017 [cit. 2018-04-17]. Dostupné z: https://www.bmz.de/en/publications/type_of_publication/information_flyer/information_brochures/Materialie270_africa_marshallplan.pdf.

považována za váženého partnera v oblasti zahraniční politiky, bylo to pro vládu spíše na škodu než v její prospěch.²⁶¹

Vzhledem k brutalitě Kaddáfího režimu nebylo rozhodování Bundestagu snadné a ani arabský svět nebyl v otázce Libye jednotný. Liga arabských států na jednu stranu vyzývala k vytvoření bezletové zóny. Na stranu druhou ale vojenské řešení označovala za porušení státní suverenity. Německo se proto obávalo o svou pověst v arabském světě. Německo-libyjské vztahy nebyly pošramoceny koloniální minulostí jako v případě jiných států a Berlín mohl být přijatelným partnerem k navázání dialogu.

Jako nestálý člen Rady bezpečnosti OSN nesla Spolková republika Německo v této krizi zvláštní odpovědnost za mezinárodní mír a bezpečnost. Německo sdílelo myšlenku mezinárodního společenství o nutnosti změny režimu, avšak vojenskou intervenci neviděli Němci jako prostředek k provedení této změny. Němečtí politici si uvědomovali, že vytvoření bezletové zóny bude jen počátkem pro následnou vojenskou eskalaci. Bundestag odmítl podpořit jakékoliv opatření, které by mohlo vést k účasti Německa a německých vojáků v Libyi.

Bundestag ve svém prohlášení z 16. března 2011 vyjadřuje Libyjcům podporu a solidaritu. Dále protestuje proti násilí Kaddáfího režimu a vyzývá k jeho okamžitému ukončení ze strany libyjské armády a k zastavení bojů. Vytvoření bezletové zóny Bundestag odmítl, neboť by její vytvoření mohlo vést k vojenské eskalaci. Bundestag v prohlášení přiznává, že v roce 2009 schválila federální vláda dodávku zbraní do Libye ve výši 53,2 milionu eur, což představovalo třináctkrát vyšší dodávku zbraní než v roce předchozím. Těmito dodávkami zbraní dopomohla federální vláda diktátorovi Muammarovi Kaddáfimu využít tyto zbraně proti vlastnímu obyvatelstvu.²⁶²

Bundestag vyzývá federální vládu, aby Německo, jako člen Rady bezpečnosti OSN, podpořilo cestu k mírovému a nenásilnému řešení konfliktu v Libyi. Německo jednoznačně odmítá všechna opatření NATO, která by mohla vést k mezinárodnímu vojenskému konfliktu. Bundestag vládu vyzval také k tomu, aby přijala nezbytná

---

²⁶¹ GOTKOWSKA, Justyna. Germany's stance on the Libyan crisis as a function of German internal policy. *Ośrodek Studiów Wschodnich* [online]. 23.03.2011 [cit. 2018-04-14]. Dostupné z: <https://www.osw.waw.pl/en/publikacje/analyses/2011-03-23/germanys-stance-libyan-crisis-a-function-german-internal-policy>.

²⁶² Entschließungsantrag zu der Abgabe einer Regierungserklärung durch den Bundesminister des Auswärtigen: Umbruch in der arabischen Welt: Deutscher Bundestag: 17. Wahlperiode. *Dokumentations- und Informationssystem für Parlamentarische Vorgänge: Gemeinsames Dokumentations- und Informationssystem von Bundestag und Bundesrat* [online]. 16. März 2011 [cit. 2018-04-17]. Dostupné z: <http://dip21.bundestag.de/dip21/btd/17/050/1705040.pdf>.

nevojenská opatření k podpoře a ochraně libyjského lidu a uprchlíků všech národností. Dále k tomu, aby přestala v Libyi nakupovat ropu a podporovala tak finančně libyjský režim. Bundestag vládu rovněž vyzval, aby zastavila vývoz zbraní do celého regionu a aby k tomu vyzvala i další státy.²⁶³

Otázkou však zůstává, jak by Bundestag rozhodl, kdyby byl Westerwelle Spojenými státy informován, že den předtím došlo ke změně Obamovy pozice.²⁶⁴ Ani kancléřka ani ministr zahraničí nebyl o této změně informován a Westerwelle počítal s tím, že Američané intervenci do Libye nepodpoří, neboť tomu všechny jejich dosavadní výroky nasvědčovaly.

4.2 Vnější civilizování

Jelikož Spolková republika Německo patří k zemím, kde je civilizační proces nejvíce rozvinutý, vidí Němci civilizování mezinárodního prostředí jako jeden ze svých závazků. Německo se nejprve situaci v Libyi snažilo civilizovat prostřednictvím multilaterálních struktur. SRN zcela bez výhrad podpořila první rezoluci a podpořila mezinárodní společenství v zavedení zbrojního embarga a ekonomických sankcí. Avšak poté, co SRN odmítla intervenci podpořit, došlo částečně k odklonu od multilateralismu a SRN se rozhodla jít cestou neangažovaného státu. Neúčast na bezletové zóně a následné intervenci však neznamenala utlumení veškeré spolupráce. Německo se s Libyí snažilo spolupracovat ve formě aktivního bilateralismu.

4.2.1 Německý multilateralismus na případu Libye

Německo využívá multilateralismu k dosažení požadovaných výsledků a cílů zahraniční politiky a k formování vnějšího okolí. Spolková republika Německo se tak

---

²⁶³ Entschließungsantrag zu der Abgabe einer Regierungserklärung durch den Bundesminister des Auswärtigen: Umbruch in der arabischen Welt: Deutscher Bundestag: 17. Wahlperiode. *Dokumentations- und Informationssystem für Parlamentarische Vorgänge: Gemeinsames Dokumentations- und Informationssystem von Bundestag und Bundesrat* [online]. 16. März 2011 [cit. 2018-04-17]. Dostupné z: <http://dip21.bundestag.de/dip21/btd/17/050/1705040.pdf>.

²⁶⁴ BROCKMEIER, Sarah. Germany and the Intervention in Libya. DOI: 10.1080/00396338.2013.862937. ISBN 10.1080/00396338.2013.862937. ISSN 00396338. Dostupné z: <http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/00396338.2013.862937>.

znovu projevila jako typická civilní mocnost, Německo se snažilo situaci v Libyi vyřešit prostředky diplomatickými a ekonomickými, a to jak pozitivními, tak negativními, a naopak zcela odmítalo nasazení prostředků vojenských, což se projevilo kulturou zdrženlivosti.

Německá zahraniční politika od samého počátku libyjské krize podporovala diplomatické řešení před řešením vojenským. SRN zcela bez výhrad podpořila první rezoluci a podpořila mezinárodní společenství v zavedení zbrojního embarga a ekonomických sankcí. Vzhledem k tomu, že se situace v Libyi nadále zhoršovala, začaly státy jednat o druhé rezoluci a vytvoření bezletové zóny. Mezinárodní vyjednávání o druhé rezoluci bylo zahájeno na summitu G8 v Paříži, na kterém došlo 15. března 2011 k setkání ministrů zahraničí zemí G8.²⁶⁵ SRN se vyjednávání také účastnila, ale vojenskou intervenci nepodporovala. Na počátku nebylo zcela jasné ani stanovisko Spojených států. Ministryně zahraničí Spojených států, Hillary Clinton, intervenci schvalovala. Americký ministr obrany, Robert Gates, ale od počátku varoval před nevyhnutelnou spirálou rozšíření operací nad rámec dohodnuté bezletové zóny. Gates poukazoval na to, že válka v Libyi není v americké zájmu.²⁶⁶

Neshody se projevovaly nejen uvnitř Spojených států, ale také uvnitř Evropské unie. Již během prvních jednání se ukázalo, že EU nezaujímá v otázce Libye jednotný postoj. Vytvoření bezletové zóny podporovala Francie a Velká Británie. Německo, jeden z klíčových členských států EU, se stavěl proti intervenci mezinárodního společenství. Westerwelle zastával podobný názor jako americký ministr zahraničí Gates. Westerwelle rovněž předpokládal, že rezoluce ztroskotá na rusko-čínském vetu.²⁶⁷

Westerwelle byl k nasazení vojenské síly velmi skeptický. Westerwelle byl přesvědčen, že vojenské prostředky řešení situace v Libyi tak jako tak nepřinesou a situace musí být vyřešena prostředky politickými a diplomatickými. Westerwelle dále zdůrazňoval, že nespravedlnosti ve světě nelze vyřešit německou vojenskou intervencí. Stejný názor zastával Westerwelle i u operace v Afghánistánu. Westerwelle na summitu

---

²⁶⁵ BRYANT, Lisa. G8 Foreign Ministers to Discuss Japan Disaster, Libya Crisis [online]. Lanham: Federal Information & News Dispatch, Inc, Mar 14, 2011 ProQuest Central.

²⁶⁶ BERÁNEK, O. *Arabské revoluce: demokratické výzvy, politický islám a geopolitické dopady*. Vyd. 1. Praha: Academia, 2013. 301 s. ISBN 9788020022981, s. 173.

²⁶⁷ EBERLE, Jakub. Německo a libyjská krize: rozčarování, nejistota a schizofrenie. *Asociace pro mezinárodní otázky* [online]. 21.03.2011 [cit. 2018-03-20]. Dostupné z: <http://www.amo.cz/nemecko-a-libyjska-krize-rozcarovani-nejistota-a-schizofrenie/>.

doporučil, aby státy zesílily ekonomické sankce proti Kaddáfího režimu a jeho podporovatelům.²⁶⁸

Podobný názor jako ministr zahraničí sdílela i německá kancléřka Angela Merkelová. Merkelová označila bezletovou zónu za potenciálně nebezpečnou. Ostatním účastníkům summitu položila otázku, proč by mezinárodní společenství mělo intervenovat zrovna v Libyi, když v jiných státech, kde dochází k nepokojům, se o intervenci neuvažuje. Kancléřka dále uvažoval o tom, co nastane, když bezletová zóna nebude fungovat a zda budou do Libye vyslány pozemní jednotky.²⁶⁹

Westerwelle po summitu dodal, že je nutné zvážit, zda vojenská intervence spíše neuškodí, než pomůže a že se Německo nechce zaplést do války v severní Africe.²⁷⁰ K použití vojenské síly v Libyi byla SRN od počátku velmi skeptická.²⁷¹ Německý ministr zahraničí byl přesvědčený, že intervenci nepodpoří ani Spojené státy. Ty nakonec ale své rozhodnutí pod vlivem hrozícího masakru civilního obyvatelstva v Benghází změnilo. Americká vláda nakonec zaujala stanovisko, že by bezletová zóna tomuto vývoji nebyla schopna zabránit a Američané se na poslední chvíli rozhodli rezoluci podpořit daleko širším mandátem, než byl původně navrhován.²⁷² Ani prezident Obama ani ministryně zahraničí Clinton o změně rozhodnutí své německé partnery neinformovali.

Německo však nebylo jedinou zemí, která se zdržela hlasování. Hlasování se zdržely i Brazílie, Čína, Indie a Rusko. Guido Westerwelle byl přesvědčený, že vojenské prostředky situaci v Libyi nevyřeší a že konflikt by měl být vyřešen prostředky politickými a ekonomickými. Německá ZP se od počátku konfliktu snažila využít politické a ekonomické nátlakové prostředky, SRN se proto aktivně podílela na přípravě těch článků rezoluce, které se týkaly uvalení dalších sankcí. Ministr dále prohlásil, že Německo se rozhodlo nepodpořit rezoluci, neboť rizika účasti převážila nad výhodami.²⁷³

---

²⁶⁸ No agreement on Libya as G8 summit enters second day. *Trend News Agency* [online]. 15 March 2011 [cit. 2018-03-11]. Dostupné z: <https://en.trend.az/world/arab/1845443.html>.

²⁶⁹ TISDALL, Simon. Germany blocks plans for Libya no-fly zone [online]. *The Guardian*. Mar 15, 2011 [cit. 2018-03-12]. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/world/2011/mar/15/germany-blocks-libya-no-fly-zone>.

²⁷⁰ RUADHAN, Mac CORMAIC. France fails to get G8 accord on Libya intervention. *Irish Times* [online]. Mar 16, 2011, s. 11. ProQuest Central.

²⁷¹ BROCKMEIER, Sarah. Germany and the Intervention in Libya. DOI: 10.1080/00396338.2013.862937. ISBN 10.1080/00396338.2013.862937. ISSN 00396338. Dostupné z: <http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/00396338.2013.862937>.

²⁷² BERÁNEK, O. *Arabské revoluce: demokratické výzvy, politický islám a geopolitické dopady*. Vyd. 1. Praha: Academia, 2013. 301 s. ISBN 9788020022981, s. 173.

²⁷³ FABBRINI, Sergio. The European Union and the Libyan crisis. *International Politics*[online]. 2014, vol. 51, no. 2, s. 177-195. ISSN 13845748.

K německému rozhodnutí se pozitivně vyjádřil německý ministr obrany Thomas de Maizière. Maizière prohlásil, že mezinárodní prostředí má odpovědnost chránit civilní obyvatelstvo cizího státu v případě, že jeho vlastní vláda porušuje lidská práva. Dodal, že tato odpovědnost je pevně zakotvena v mezinárodním právu a položil řečnickou otázku, zda to znamená, že má mezinárodní prostředí povolení zasáhnout nebo to dokonce znamená, že má mezinárodní společenství povinnost zasáhnout? Maizière dále prohlásil, že se domnívá, že každá vojenská operace musí být správně analyzována, aby se mohlo učinit rozhodnutí, zda lze dosáhnout jejího cíle, jaké prostředky mají být nasazeny a v jakém časovém rámci budou cíle realizovány.²⁷⁴

Německého ministra zahraničí Westerwelleho se zastal i bývalý ministr zahraničí Frank Walter Steinmeier. Steinmeier prohlásil, že je velmi snadné německé rozhodnutí kritizovat. Dodal, že SRN nemůže učinit důležité rozhodnutí jen na základě toho, že to tak němečtí spojenci chtějí. U vojenských operací není možné „*gedankenlos folgen*“ neboli následovat něčí rozhodnutí bez vlastního uvážení, neboť u vojenských operací je velmi důležité si vše dvakrát nebo dokonce třikrát promyslet a toto platí samozřejmě také na případu Libye.²⁷⁵

Steinmeier Westerwelleho rozhodnutí označil za „*verständlich und nachvollziehbar*“ neboli za srozumitelné a pochopitelné, neboť ani mise ani cíl vojenského zásahu nejsou jasně definovány. K vojenskému řešení se podle Steinmeiera přistupuje, aniž by byly plně využity možnosti sankcí. Rovněž chování libyjské opozice od počátku konfliktu není zcela ideální, jak si někteří myslí.²⁷⁶ Vyjádření Steinmeiera se setkalo s překvapením nejen zástupců strany SPD, jejímž je Steinmeier členem, ale i s překvapením zástupců dalších stran politického spektra.

Stálý zástupce SRN při OSN, Peter Wittig se snažil německé rozhodnutí ostatním státům a jejich zástupcům vysvětlit. Wittig prohlásil, že rozhodování o použití vojenské síly je vždy velmi obtížné. Zdůraznil, že německá vláda podporuje tu část rezoluce, která se týká dalšího uvalení sankcí, ale vojenskou intervenci podpořit nemůže.²⁷⁷ Wittig uvedl,

---

²⁷⁴ MISKIMMON, Alister. German Foreign Policy and the Libya Crisis. *German Politics* [online]. 2012, 21(4), 392-410 [cit. 2018-04-16]. DOI: 10.1080/09644008.2012.739610. ISSN 09644008.

²⁷⁴ CHAUVISTRE, Eric. *Wir Gutkrieger: warum die Bundeswehr im Ausland scheitern wird*. Frankfurt am Main: Campus, 2009. ISBN 3593387883.

²⁷⁵ MEDICK, Veit. Steinmeier verteidigt Libyen-Jein: Westerwelles roter Freund. Spiegel Online [online]. 24.03.2011 [cit. 2018-04-16]. Dostupné z: <http://www.spiegel.de/politik/deutschland/steinmeier-verteidigt-libyen-jein-westerwelles-roter-freund-a-753013.html>.

²⁷⁶ Tamtéž.

²⁷⁷ MISKIMMON, Alister. German Foreign Policy and the Libya Crisis. *German Politics* [online]. 2012, 21(4), 392-410 [cit. 2018-04-16]. DOI: 10.1080/09644008.2012.739610. ISSN 09644008.

že federální vláda v rezoluci Rady bezpečnosti OSN č. 1973 shledává tři enormní rizika, která jsou následující:

- vysoká pravděpodobnost obrovských ztrát na životech, které by neměly být podceňovány;
- riziko toho, že země účastníci se na provádění rezoluce by mohly být zataženy do dlouhodobého vojenského konfliktu nejen v Libyi, ale i v širším regionu;
- riziko selhání při provádění rezoluce, což by mohlo vést ke znemožnění rychlého a efektivního řešení.²⁷⁸

Německé rozhodnutí zdržet se hlasování tvrdě odsoudil bývalý ministr zahraničí Joschka Fischer. Fischer prohlásil, že se SRN tímto rozhodnutím navždy připravila o naději na stálé místo v RB OSN.²⁷⁹ Dále prohlásil, že zdržení se hlasování nemá mnoho společného s německou zahraniční politikou ani s evropskými zájmy. Fischer rovněž argumentoval, že zdržení se hlasování v případě Číny a Ruska, států, které mají k dispozici právo veta, v podstatě znamenalo ANO. Zatímco hlas Německa jako jednoho z předních států EU a NATO v podstatě znamenal jasné NE.²⁸⁰

Proti německému hlasování se vyjádřil i Klaus Naumann, který se za Německo jako jediný účastnil jednání ICISS. Naumann dokonce prohlásil, že stálé křeslo v RB OSN je nyní v nedohlednu nejen pro Německo ale i pro Evropskou unii jako celek.²⁸¹

Další, kdo německé rozhodnutí v Radě bezpečnosti kritizoval byla bývalá německá ministryně pro rozvoj Heidemarie Wiczeorek-Zeul. Wiczeorek-Zeul prohlásila, že je nepřijatelné, že se německá vláda hlasování zdržela. Politička doslova prohlásila: „*Gegenüber Despoten kann es keine Enthaltung geben!*“²⁸² neboli, že vůči despotům se nelze jen tak zdržet hlasování.

---

²⁷⁸ BROSIG, Malte, ed. *The Responsibility to Protect – From Evasive to Reluctant Action?: The Role of Global Middle Powers*. Johannesburg: United Litho, 2012. ISBN 978-0-620-54497-9, s. 61.

²⁷⁹ Germans voice disquiet over absence from Libya military action. *The Guardian* [online]. 24 March 2011 [cit. 2018-04-14]. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/world/2011/mar/24/germans-disquiet-absence-libya-action>.

²⁸⁰ 'Shame for the Failure of Our Government': Fischer Joins Criticism of German Security Council Abstention. *Spiegel Online* [online]. March 22, 2011 [cit. 2018-04-14]. Dostupné z: <http://www.spiegel.de/international/germany/bild-752542-193550.html>.

²⁸¹ Tamtéž.

²⁸² SIRLESCHTOV, Antje a Robert BIRNBAUM. Deutschland heiß erwischt. *Der Tagesspiegel* [online]. [cit. 2018-04-14]. Dostupné z: <https://www.tagesspiegel.de/politik/libyen-einsatz-deutschland-heiss-erwischt/3966622.html>.

Nejostřeji německé rozhodnutí kritizoval německý poslanec Evropského parlamentu, Daniel Cohn-Bendit, který přirovnal situaci v Libyi k situaci ve varšavském ghettu během druhé světové války. Cohn-Bendit prohlásil, že každý přece ví, co se stane, když armáda převezme město. Zároveň dodal, že právě proto všechny strany ve Francii dokonce i ty vlevo orientované byly ve prospěch vojenského zásahu v Libyi. To se ale bohužel v Německu nestalo.²⁸³

Westerwelle tři dny po zahájení intervence vydal další prohlášení, ve kterém řekl, že rizika intervence jsou příliš vysoká, což se prokazuje již nyní. Tři dny po zahájení intervence ji Liga arabských států již kritizuje. Dodal, že si myslí, že se SRN rozhodla správně. Dále Westerwelle vyjádřil, že toto rozhodnutí neznamena, že je Německo neutrální a že má s plukovníkem Kaddáfim soucit, ale že Německo od počátku vidělo rizika intervence.²⁸⁴

Ačkoliv se Německo rozhodlo zdržet se hlasování o intervenci v Libyi, aktivně se podílelo na dalších jednáních týkajících se situace v Libyi. Na konci března se v Londýně konala mezinárodní konference, na které se jednalo o dalším postupu v Libyi. Konference se zúčastnili generální tajemník OSN Ban Ki-moon, generální tajemník NATO Anders Fogh Rasmussen, ministryně zahraničních věcí USA Hillary Clintonová, zástupci asi 40 zemí mezinárodních organizací, včetně německého ministra zahraničí Westerwelleho. Slabě byly zastoupeny arabské státy a Africká unie svého zástupce vůbec nevyslala, ačkoliv na konferenci pozvána byla. Naopak zástupci libyjské Národní přechodné rady na konferenci pozváni nebyli vůbec. Konference se rovněž neúčastnilo Rusko, které tvrdilo, že vojenská operace v Libyi překračuje mandát rezoluce RB OSN.²⁸⁵

Cílem konference bylo „*potvrzení silné podpory mezinárodního společenství rezolucím Rady bezpečnosti OSN 1970 a 1973, ukončení útoků proti civilnímu obyvatelstvu, potvrzení podpory humanitární pomoci a koordinace mezinárodní podpory libyjskému lidu.*“²⁸⁶ Konference dospěla k tomu, že operace budou pokračovat do té doby,

---

²⁸³ 'Shame for the Failure of Our Government': Fischer Joins Criticism of German Security Council Abstention. *Spiegel Online* [online]. March 22, 2011 [cit. 2018-04-14]. Dostupné z: <http://www.spiegel.de/international/germany/bild-752542-193550.html>.

²⁸⁴ MISKIMMON, Alister. German Foreign Policy and the Libya Crisis. *German Politics* [online]. 2012, 21(4), 392-410 [cit. 2018-04-16]. DOI: 10.1080/09644008.2012.739610. ISSN 09644008.

²⁸⁵ Konference k Libyi: Bojovat se bude, dokud Kaddáfí nedá zpátečku. *Česká televize* [online]. 29.03.2011 [cit. 2018-04-15]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/svet/1276001-konference-k-libyi-bojovat-se-bude-dokud-kaddafi-neda-zpatecku>.

²⁸⁶ Ministr Schwarzenberg se zúčastní Londýnské konference o Libyi. *Ministerstvo zahraničních věcí České republiky* [online]. 28.03.2011 [cit. 2018-04-15]. Dostupné

dokud Kaddáfí nesplní požadavky rezoluce RB OSN č. 1973. Na konferenci se zástupci dohodli na podpoře rozvoje demokracie, lidských práv a správného vládnutí. Dále došlo k dohodě o vytvoření kontaktní skupiny s názvem *Libya Contact Group*, která má vést a koordinovat spolupráci mezi Libyí, OSN, Africkou unií, Ligou arabských států a EU.²⁸⁷ K prvnímu jednání se kontaktní skupina měla sejít v Kataru. Německý ministr zahraničí se účastnil této i všech následujících setkání kontaktní skupiny, která se konala v Římě, Abu Dhabi a v Istanbulu.

Westerwelle na konferenci v Londýně znovu zdůraznil, že německé rozhodnutí zdržet se hlasování nelze považovat za neutralitu. Ministr Westerwelle dále prohlásil, že Kaddáfí musí odejít, neboť nemá žádnou budoucnost. Dodal, že je Německo připraveno zapojit se do poskytování humanitární pomoci a rekonstrukce zdevastovaných měst. Tyto nabídky se setkaly s velkým zájmem libyjské opozice.²⁸⁸

4.2.2 Kultura zdrženlivosti

Rozhodnutí zdržet se hlasování o intervenci v Libyi je částečně možné vysvětlit i kulturou zdrženlivosti. Již zmiňované dlouholeté působení v Afghánistánu posílilo u německé veřejnosti negativní vnímání zapojení německých vojáků v zahraničí. Návrat ke kultuře zdrženlivosti byl silně zapříčiněn také osobním přesvědčením ministra zahraničí Westerwellem, který se obával, že bezletová zóna nebude fungovat a následně bude nutné vyslat pozemní síly. Nejen Westerwelle ale i další politici zpochybňovali, zda bezletová zóna dokáže civilisty ochránit. Někteří označují německé rozhodnutí zdržet se hlasování za chybu mladého a nezkušeného ministra zahraničí. Za profesionální chybu označil rozhodnutí zdržet se hlasování Eberhard Sandschneider, ředitel výzkumného

---

z: https://www.mzv.cz/jnp/cz/udalosti_a_media/archiv_zprav/rok_2011/x2011_03_29_ministr_schwarzenberg_se_zucastni_konference_o_libyi.html.

²⁸⁷ Ministr Schwarzenberg se zúčastnil konference o Libyi. *Ministerstvo zahraničních věcí České republiky* [online]. 30.03.2011 [cit. 2018-04-15]. Dostupné z: [https://www.mzv.cz/london/cz/aktuality/ministr_schwarzenberg_se_zucastnil\\$1325.html?action=setMonth&year=2018&month=3&day=1](https://www.mzv.cz/london/cz/aktuality/ministr_schwarzenberg_se_zucastnil$1325.html?action=setMonth&year=2018&month=3&day=1).

²⁸⁸ KONFERENZ IN LONDON: Sondergruppe für Libyen beschlossen. *Frankfurter Allgemeine* [online]. 30.03.2011 [cit. 2018-04-16]. Dostupné z: <http://www.faz.net/aktuell/politik/ausland/naher-osten/konferenz-in-london-sondergruppe-fuer-libyen-beschlossen-1604721.html>.

institutu německé Rady pro zahraniční vztahy. Tento názor ale sdíleli podle zpráv společnosti Wikileaks i představitelé Spojených států amerických.²⁸⁹

Kancléřka uvedla, že jelikož se Německo nepodílí na operaci v Libyi, podpoří své spojence navýšením prostředků na misi v Afghánistánu. Německo rovněž poskytlo libyjské Národní přechodné radě půjčky ve výši 144 milionů dolarů, které měly být Německu vráceny poté, co Rada bezpečnosti OSN uvolní Národní přechodné radě zmrazená aktiva Kaddáfího režimu, což ale zástupci Národní přechodné rady odmítli a označili to za konfiskaci libyjského majetku.²⁹⁰

Ačkoliv nebyli němečtí vojáci přímo zapojeni do operace NATO, svým způsobem se na intervenci v Libyi také podíleli. Němečtí vojáci byli nasazeni ve štábu NATO v Itálii, který se podílel na výběru cílů pro letecké útoky. Nebylo jim však povoleno přijímat žádné rozhodovací funkce, jelikož někteří němečtí politici od počátku zpochybňovali legálnost této operace.²⁹¹ Německému ministrovi obrany Thomasovi de Maizièrovi bylo opozicí vytýkáno, že k nasazení německých vojáků v Itálii nedal Bundestag souhlas a že jsou němečtí vojáci v Itálii v podstatě přímo zapojeni do libyjské války.²⁹²

Maizière ale kritikům oponoval, že pro nasazení německých vojáků v rámci NATO na území Itálie není přeci souhlas Bundestagu potřeba. Němečtí vojáci byli na velitelství NATO v Neapoli a v severní Itálii v Poggio Renatico. Pro uskutečnění mise požádalo NATO Spolkovou republiku Německo celkem o 250 vojáků.²⁹³

Opozice proto obvinila vládu z nečestného a zavádějícího jednání a z toho, že v otázkách Libye záměrně lže. Ačkoliv ministr zahraničí Guido Westerwelle od počátku tvrdil, že se Německo na misi v Libyi nebude podílet, nakonec vyšlo najevo, že ministr

---

²⁸⁹ ROUSSEAU, Richard. Why Germany Abstained on UN Resolution 1973 on Libya. *Foreign Policy Journal* [online]. 2011 [cit. 2018-03-12]. Dostupné z: <https://www.foreignpolicyjournal.com/2011/06/22/why-germany-abstained-on-un-resolution-1973-on-libya/>.

²⁹⁰ Germany lends Libyan rebels \$144 million as fighting rages. *CNN* [online]. July 24, 2011 [cit. 2018-03-19]. Dostupné z: <http://edition.cnn.com/2011/WORLD/africa/07/24/libya.germany/index.html>.

²⁹¹ Nato-Einsatz in Libyen: Bundeswehr: De Maizière hält Einsatz in Libyen für möglich. *Spiegel Online* [online]. 22.08.2011 [cit. 2018-03-19]. Dostupné z: <http://www.spiegel.de/politik/deutschland/bundeswehr-de-maiziere-haelt-einsatz-in-libyen-fuer-moeglich-a-781521.html>.

²⁹² Deutsche Soldaten in Nato-Stäben: De Maizière verteidigt indirekte Beteiligung an Libyen-Einsatz. *Süddeutsche Zeitung* [online]. 19. August 2011 [cit. 2018-03-19]. Dostupné z: <http://www.sueddeutsche.de/politik/deutsche-soldaten-in-nato-staeben-de-maizire-verteidigt-indirekte-beteiligung-an-libyen-einsatz-1.1132642>.

²⁹³ Tamtéž.

obraný Thomas de Maizière dělal úplný opak.²⁹⁴ Opozice také kritizovala, že Německo se oficiálně intervence neúčastní, na druhou stranu ale poskytuje státům NATO zbraně, náhradní díly a technologie pro každodenní letecké údery. Přičemž ani o tomto vývoji nebyly ani Bundestag ani veřejnost informovány.²⁹⁵ Thomas de Maizière na toto obvinění reagoval slovy, že jak ministr zahraničí, tak ministr obrany sdílejí shodný přístup a že ministerstva spolu spolupracují a postup koordinují.²⁹⁶

Kulturou zdrženlivosti můžeme vysvětlit německé rozhodnutí neúčastnit se hlasování a následně intervence do Libye jen částečně. Konstruktivisté však kulturu zdrženlivosti a snahu upřednostnit multilaterální diplomatické řešení považují za nejdůležitější faktory, které vedly SRN k rozhodnutí zdržet se hlasování.²⁹⁷

4.2.3 Aktivní bilateralismus na případu Libye

Ačkoliv je Německo považováno za typický multilaterální stát, čas od času je SRN v případě potřeby či nutnosti ochotná využít místo multilateralismu aktivní bilateralismus, což se projevilo právě na německém rozhodnutí zdržet se hlasování v případě Libye. SRN se během krize v Libyi vzdálila od multilateralismu a rozhodla se využít již zmiňovaný aktivní bilateralismus, na který se můžeme dívat ze dvou různých hledisek.

Prvním hlediskem jsou německé ekonomické zájmy v Libyi a v regionu Severní Afriky. Libye je bohatá na ropu a je třetím největším vývozcem ropy do evropských států. Druhým hlediskem je zaměření se na ekonomickou spolupráci Německa se státy, které se stejně jako Německo rozhodly intervenci v Libyi nepodpořit. Rezoluci nepodpořily Brazílie, Čína, Indie a Rusko. Někteří autoři uvažovali, že právě

---

²⁹⁴ FRIED, Nico a Martin WINTER. De Maizière rechtfertigt Munitionslieferung für Libyen-Einsatz. *Süddeutsche Zeitung*[online]. 28. Juni 2011 [cit. 2018-03-19]. Dostupné z: <http://www.sueddeutsche.de/politik/waffenlieferung-an-nato-partner-de-maizire-rechtfertigt-munitionslieferung-fuer-libyen-einsatz-1.1113485>.

²⁹⁵ GEBAUER, Matthias. Deutsche Technik für Libyen-Krieg: Opposition empört sich über Waffen-Deal mit Nato. *Spiegel Online* [online]. 28.06.2011 [cit. 2018-03-19]. Dostupné z: <http://www.spiegel.de/politik/deutschland/deutsche-technik-fuer-libyen-krieg-opposition-empoert-sich-ueber-waffen-deal-mit-nato-a-771032.html>.

²⁹⁶ BIRNBAUM, Robert a Hans MONATH. Thomas de Maizière: "Es gibt keinen Sonderweg mehr". *Der Tagesspiegel*[online]. 26.08.2011 [cit. 2018-03-19]. Dostupné z: <https://www.tagesspiegel.de/politik/thomas-de-maiziere-es-gibt-keinen-sonderweg-mehr/4540392.html>.

²⁹⁷ MISKIMMON, Alister. German Foreign Policy and the Libya Crisis. *German Politics* [online]. 2012, 21(4), 392-410 [cit. 2018-04-16]. DOI: 10.1080/09644008.2012.739610. ISSN 09644008.

tah za jeden provaz s těmito státy by mohl Německu do budoucna zajistit více ekonomických příležitostí, a proto se SRN rozhodla zdržet hlasování.²⁹⁸

4.2.3.1 Ekonomické zájmy v Libyi

Prvním hlediskem jsou německé ekonomické zájmy v Libyi a v regionu Severní Afriky. Spolupráce Německa s Kaddáfího režimem byla založena na velmi dlouhé tradici. Německé firmy nainvestovaly do Libye miliony eur a Kaddáfího režim hrál ústřední roli při vyloučení žadatelů o azyl z EU. Libye byla v centru německých ekonomických zájmů a deset let byla jedním z nejvýznamnějších dovozců ropy do Německa. V roce 2004 představily obě země nový plán ekonomické spolupráce a od té doby probíhala každoročně velmi intenzivní německo-libyjská obchodní setkání.²⁹⁹

Pro Německo jsou z dlouhodobého hlediska zajímavé zejména oblasti energetiky a nerostných surovin. Libye má totiž obrovské zásoby ropy a zemního plynu, které by Spolková republika mohla využít ke snížení své energetické závislosti na Rusku a diverzifikovat tím teritoria energetických zdrojů.³⁰⁰

Obrovské zájmy mají v Libyi například firmy BASF a RWE. V roce 2011 provozovala firma BASF, která je největším výrobcem chemikálií na světě, v Libyi osm ropných polí.³⁰¹ BASF se stala nejvýznamnějším producentem ropy v Libyi s investicemi dosahujícími až dvou miliard eur. Další německá firma, která má v Libyi povolení k těžbě ropy a zemního plynu je firma DEA, což je dceřiná společnost německé firmy RWE. DEA získala povolení k těžbě na více než 40 000 km², kde se nacházejí ložiska ropy a zemního plynu.³⁰²

V Libyi ale nejde jen o oblast energetiky, ale také o další ekonomické oblasti jako

---

²⁹⁸ ROUSSEAU, Richard. Why Germany Abstained on UN Resolution 1973 on Libya. *Foreign Policy Journal* [online]. 2011 [cit. 2017-04-30]. Dostupné z: <https://www.foreignpolicyjournal.com/2011/06/22/why-germany-abstained-on-un-resolution-1973-on-libya/>.

²⁹⁹ RIPPERT, Ulrich. German interests in Libya. *World Socialist Web Site* [online]. 4 March 2011 [cit. 2018-03-20]. Dostupné z: <https://www.wsws.org/en/articles/2011/03/germ-m04.html>.

³⁰⁰ SPASSOV, Philip. NATO, Russia and European Security: Lessons Learned from Conflicts in Kosovo and Libya. *Connections: The Quarterly Journal*. 2014, 13(3), 21-40. ISSN 18121098.

³⁰¹ LOCATELLI, Niccolò. On Libya, Germans Side With Ms. Merkel: Conversation with David Bosold, Associate Fellow, Transatlantic Program, German Council of Foreign Relations. *Limes Online* [online]. 4/05/2011 [cit. 2018-03-20]. Dostupné z: http://www.limesonline.com/en/on-libya-germans-side-with-ms-merkel?refresh_ce.

³⁰² COLLON, Michel. Den Krieg in Libyen verstehen. *Hintergrund* [online]. 03.06.2011 [cit. 2018-03-20]. Dostupné z: <https://www.hintergrund.de/globales/kriege/den-krieg-in-libyen-verstehen/>.

jsou oblasti infrastruktury, lékařství a vzdělávání. O výstavbu některých libyjských dálnic, elektráren a vodních nádrží se rovněž staraly německé stavební firmy a společnosti. Například firma Bilfinger Berger prováděla inženýrskou činnost pro elektrárnu u průmyslového města Zawia.³⁰³

Další firmou je společnost Siemens, která se podílela na výstavbě obrovského vodovodního projektu, „Great Man Made River“, který měl dodávat vodu do nejdůležitějších libyjských oblastí.³⁰⁴ Jedná se o největší zavlažovací projekt na světě a sám Kaddáfí tento projekt označil za osmý div světa. V roce 2009 se německým firmám povedlo zvýšit vývoz do Libye o 23 procent.³⁰⁵

V roce 2009 se tehdejší ministr hospodářství a technologie, Karl-Theodor zu Guttenberg, snažil pro německé exportéry získat podíl na libyjském ekonomickém zázraku. Libye usilovala o rychlou industrializaci a obnovu celé infrastruktury, přičemž pro obnovu a industrializaci potřebovala Libye zahraniční investice a know-how. Ekonomika a obchod byla tak Německem využívána k upevnění politických vztahů mezi oběma zeměmi. Země spolupracovaly ale i v oblasti vojenství a bezpečnosti. Po formálním zrušení sankcí OSN v září 2003 zintenzivnila SRN výcvik libyjské policie a armády. Spolu s výcvikem byla do Libye dodávána i výzbroj a policejní vybavení.³⁰⁶

V červenci 2010 byla mezi Libyí a Německem podepsána dohoda o podpoře a vzájemné ochraně kapitálových investic. Cílem této dohody bylo prohloubit hospodářskou spolupráci mezi oběma zeměmi, zlepšit podmínky pro investory v obou zemích, stimulovat jednotlivé hospodářské iniciativy a zvýšit prosperitu obou zemí.³⁰⁷

Německo je odjakživa exportně orientovaná země a je proto logické, že hlavním zájmem německé zahraniční politiky je rozšiřovat portfolio svých obchodních partnerů. V roce 2011 zařadilo Německo Libyi do kategorií zemí, které se pro Německo staly atraktivními. Kromě Libye byly na tomto seznamu také Irák, Ázerbájdžán, Ghana a Keňa.

---

³⁰³ RIPPERT, Ulrich. German interests in Libya. *World Socialist Web Site* [online]. 4 March 2011 [cit. 2018-03-20]. Dostupné z: <https://www.wsws.org/en/articles/2011/03/germ-m04.html>.

³⁰⁴ COLLON, Michel. Den Krieg in Libyen verstehen. *Hintergrund* [online]. 03.06.2011 [cit. 2018-03-20]. Dostupné z: <https://www.hintergrund.de/globales/kriege/den-krieg-in-libyen-verstehen/>.

³⁰⁵ RIPPERT, Ulrich. German interests in Libya. *World Socialist Web Site* [online]. 4 March 2011 [cit. 2018-03-20]. Dostupné z: <https://www.wsws.org/en/articles/2011/03/germ-m04.html>.

³⁰⁶ Tamtéž.

³⁰⁷ Investitionsförderungs- und -schutzvertrag mit Libyen: Pressemitteilung: Investitionsförderungs- und -schutzvertrag mit Libyen. *Deutsche Botschaft Tripolis* [online]. [cit. 2018-03-20]. Dostupné z: <http://www.tripolis.diplo.de/Vertretung/tripolis/de/05/Wirtschaft.html>.

Přičemž u zmíněných zemí mělo dojít k rozšíření sítě obchodních kontaktů.³⁰⁸

Edmund Ratka, odborník na zahraniční politiku Německa v oblasti Středomoří k situaci v Libyi prohlásil: „*We are a trading nation. We want to make and sell cars. That's all. We don't want to put our flag somewhere. You know, we did that, and it turned out very badly.*“³⁰⁹ Toto prohlášení jasně a stručně vystihuje reálné německé zájmy.

Rozhodnutí zdržet se hlasování by se Německu z dlouhodobého hlediska vyplatilo v případě, že by Kaddáfí zůstal nadále u moci. Muammar Kaddáfí totiž po odhlasování rezoluce přijal vůči západním zemím a jejich ropným společnostem velmi tvrdý postoj. Kaddáfí prohlásil, že Německo je do budoucna jedinou západní mocností, která bude mít přístup a povolení obchodovat s libyjskou ropou.³¹⁰

Primárním zájmem Spolkové republiky Německa byl a vždy bude obchod. Díky své hospodářské síle si Německo v Libyi zajistilo pozici privilegované hospodářské spolupráce a v žádném případě se této pozice nechtělo vzdát.³¹¹ Zdá se, že chování Německa bylo motivováno národními zájmy, které se lišily od zájmů Francie a Velké Británie.

V Libyi došlo k tomu, co většina německých firem a politiků očekávala. Libyjská ekonomika po intervenci velmi utrpěla nejen obtížnou bezpečnostní situací, ale také nejasnými politickými podmínkami, což logicky vedlo ke snížení zahraničních investic, odlivu zahraničního kapitálu a celkové izolaci vůči zahraničí. Nejasné politické podmínky zahrnují zmatenou institucionální strukturu, nestabilní právní situaci, nefunkční soudnictví a silně regulovaný trh práce. Průměrný příjem proto dramaticky klesl a národní měna, libyjský dinár, ztratila značnou část své hodnoty. Německo spolu s mezinárodním společenstvím Libyi nabídlo pomoc při budování a obnově demokratických institucí a provádění politických a ekonomických reforem.³¹²

Libyjská ekonomika trpí značnými strukturálními nedostatky. Je extrémně závislá na ropném a plynárenském odvětví, které v roce 2016 představovalo 70 procent hrubého

---

³⁰⁸ PRÁŠIL, Jan. Zahraniční politika Německa na začátku 21. století. Praha: Asociace pro mezinárodní otázky, 2011. ISBN 978-80-87092-15-6, s. 156.

³⁰⁹ Germany's Libya policy reveals a nation in transition. *Deutsche Welle* [online]. 12.09.2011 [cit. 2018-03-20]. Dostupné z: <http://www.dw.com/en/germanys-libya-policy-reveals-a-nation-in-transition/a-15367751>.

³¹⁰ Libya says may give oil deals to friendly nations. *Reuters* [online]. March 19, 2011 [cit. 2018-03-30]. Dostupné z: <https://af.reuters.com/article/investingNews/idAFJ0E72I0AD20110319>.

³¹¹ COLLON, Michel. Den Krieg in Libyen verstehen. *Hintergrund* [online]. 03.06.2011 [cit. 2018-03-20]. Dostupné z: <https://www.hintergrund.de/globales/kriege/den-krieg-in-libyen-verstehen/>.

³¹² Libyen: Beziehungen zu Deutschland. *Auswärtiges Amt* [online]. Dezember 2017 [cit. 2018-03-20]. Dostupné z: <https://www.auswaertiges-amt.de/de/aussenpolitik/laender/libyen-node/bilateral/219634>.

domácího produktu, 99 procent vývozu a 97 procent vládních příjmů. Vývoz ropy dosáhl v první polovině roku 2016 až 335 000 barelů a od té doby se zvýšil na necelý milion. Návrat k plné kapacitě těžby ropy však nelze podle Světové banky dosáhnout až do roku 2020 kvůli potřebným opravám infrastruktury.³¹³

4.2.3.2 Ekonomické zájmy v zemích BRIC

Spolková republika Německo šokovala své spojence tím, že se od nich vzdálila, a naopak se přiklonila k zemím BRIC. Druhým hlediskem je proto zaměření se na ekonomickou spolupráci SRN se státy, které se stejně jako Německo rozhodly intervenci v Libyi nepodpořit. Rezoluci nepodpořily Brazílie, Čína, Indie a Rusko. Tyto země označujeme pojmem BRIC, který byl poprvé použit Jimem O'Neillem z investiční banky Goldman Sachs v roce 2001. Ve svém článku *Building Better Global Economic* popisuje O'Neill státy BRIC jako nejrychleji rostoucí tržní ekonomiky světa.

V roce 2011 k uskupení oficiálně přistoupila i Jihoafrická republika a pojem BRIC byl upraven na termín BRICS. Jihoafrická republika byla jedinou zemí z uskupení, která intervenci podpořila. Rozhodnutí Německa zdržet se hlasování o intervenci v Libyi bylo stejně překvapivé jako rozhodnutí Jihoafrické republiky intervenci podpořit. S ohledem na minulost a antiimperialistický postoj vůči vojenským zásahům a zahraniční politice USA bylo pro Jihoafrickou republiku velmi neobvyklé hlasovat pro přijetí rezoluce.

Země BRIC kladou velký důraz na státní suverenitu a její respektování, a proto by se státy neměly vměšovat do vnitřních záležitostí ostatních zemí. Zejména Brazílie a Indie jsou známy svým skepticismem k nasazování vojenských prostředků. Rovněž bylo velkým překvapením, že se Rusko a Čína hlasování pouze zdržely a rezoluci rovnou nevetovaly. Jak Moskva, tak Peking chápaly situaci v Libyi jako velmi kritickou, nicméně ve svých prohlášeních upřednostňovaly cestu dialogu a mírových prostředků před vojenským řešením. Země BRICS jsou obecně zdrženlivější k vojenským intervencím, neboť se v minulosti staly samy mnohokrát jejich oběťmi. Nebylo proto překvapením, že se tyto státy zdržely hlasování. Překvapením ale bylo, že se SRN svým hlasováním přiklonila právě k těmto zemím.

---

³¹³ Libyen: Beziehungen zu Deutschland. *Auswärtiges Amt* [online]. Dezember 2017 [cit. 2018-03-20]. Dostupné z: <https://www.auswaertiges-amt.de/de/aussenpolitik/laender/libyen-node/bilateral/219634>.

Ačkoliv se Německo, Brazílie i Indie snaží o získání stálého křesla v Radě bezpečnosti OSN ani jeden z těchto států nebyl ochoten použít vojenskou sílu k ochraně libyjského civilního obyvatelstva a tím pádem podpořit mezinárodní společenství v ochraně mezinárodního zájmu.³¹⁴ Dosud se však žádné teorii nepodařilo vysvětlit, proč se země BRIC zdržely hlasování o intervenci v Libyi.

Samozřejmě i u těchto zemí stejně jako v případě Německa přicházejí v úvahu ekonomické zájmy. Všechny tyto státy měly v Libyi silné ekonomické zájmy v oblasti těžebního a energetického průmyslu. Ropné společnosti z Číny, Indie, Brazílie či Ruska těžily v zemi ropu a další suroviny a do Libye vysílaly své pracovníky. Rozhodnutím zdržet se hlasování se státy dostaly na seznam přátel libyjského režimu. Libye uvažovala o poskytnutí blokových kontraktů Číně, Indii a dalším národům, které považovala za své přátele.³¹⁵

Libyjský ministr ropného průmyslu Šukrí Ghanem prohlásil: „*Věřím, že ropné společnosti dodrží smlouvy. Čekáme na to, až Čína, Indie nebo Brazílie vyšle zpět své dělníky.*“³¹⁶ Ministr dále prohlásil: „*Chceme zvýšit produkci, proto uvažujeme, že dáme přímé blokové kontrakty těm, kteří chtějí přijít a pracovat v naší zemi*“ a jako možné partnery zmínil právě Čínu, Indii a Brazílii.³¹⁷ Jediným západním státem, který měl mít dle Kaddáfího přístup na libyjský ropný trh mělo být Německo.³¹⁸ Tah za jeden provaz s těmito státy mohl Německu do budoucna zajistit více ekonomických příležitostí.³¹⁹

Zůstává ale otázkou, zda se Německo snažilo získat politické a ekonomické body ve svůj prospěch v Pekingu, Moskvě, Dillí či Brasílii nebo jen v Tripolisu. Někteří autoři uvažovali, že právě tah za jeden provaz se zeměmi BRIC by mohl Německu do budoucna zajistit více ekonomických příležitostí, a právě proto se SRN rozhodla zdržet hlasování.³²⁰

---

³¹⁴ THAKUR, Ramesh Chandra. *The people vs. the state [electronic resource]: reflections on UN authority, US power and the responsibility to protect / Ramesh Thakur*. 2011. ISBN 9789280812077, s. 237-240.

³¹⁵ Libya says may give oil deals to friendly nations. *Reuters* [online]. March 19, 2011 [cit. 2018-03-30]. Dostupné z: <https://af.reuters.com/article/investingNews/idAFJJOE72I0AD20110319>.

³¹⁶ Boje v Libyi. *Lidovky* [online]. [cit. 2018-03-30]. Dostupné z: <https://www.lidovky.cz/online.aspx?online=1004372&strana=24>.

³¹⁷ Libye nabízí svou ropu Číně a Indii, těžba v krizi klesla na čtvrtinu. *Idnes: Ekonomika* [online]. [cit. 2018-03-30]. Dostupné z: https://ekonomika.idnes.cz/libye-nabizi-svou-ropu-cine-a-indii-tezba-v-krizi-klesla-na-ctvrtinu-1pb-/eko-zahranicni.aspx?c=A110319_132325_eko-zahranicni_mad.

³¹⁸ Libya says may give oil deals to friendly nations. *Reuters* [online]. March 19, 2011 [cit. 2018-03-30]. Dostupné z: <https://af.reuters.com/article/investingNews/idAFJJOE72I0AD20110319>.

³¹⁹ ROUSSEAU, Richard. Why Germany Abstained on UN Resolution 1973 on Libya. *Foreign Policy Journal* [online]. 2011 [cit. 2017-04-30]. Dostupné z: <https://www.foreignpolicyjournal.com/2011/06/22/why-germany-abstained-on-un-resolution-1973-on-libya/>.

³²⁰ ROUSSEAU, Richard. Why Germany Abstained on UN Resolution 1973 on Libya. *Foreign Policy Journal* [online]. 2011 [cit. 2017-04-30]. Dostupné z: <https://www.foreignpolicyjournal.com/2011/06/22/why-germany-abstained-on-un-resolution-1973-on-libya/>.

Ekonomové totiž v následujících letech očekávali velmi rychlý ekonomický růst těchto zemí. Odhady z roku 2011 předpokládaly, že vliv zemí BRIC bude do budoucna rostoucí, a to nejen v ekonomické, ale i v oblasti politické. Země BRIC jsou pro SRN velmi důležité, neboť Němci mají v těchto zemích silné ekonomické zájmy. Silný hospodářský růst zemí BRIC vyvolal obrovský zájem německých exportérů o tyto trhy. Země BRIC jsou pro německé podniky atraktivním místem pro investování, a proto do těchto zemí proudily německé přímé investice. Růst skupiny BRIC značně prospěl německému exportnímu průmyslu. Čína a Rusko hrají pro německý export obrovskou roli, vývoz do Brazílie a Indie se však vyvíjí s daleko menší dynamikou.³²¹ Ačkoliv je SRN obrovským obchodním partnerem zemí BRIC, rozhodnutí na půdě OSN nemívají velký význam na obchodní vztahy mezi státy.³²²

---

z: <https://www.foreignpolicyjournal.com/2011/06/22/why-germany-abstained-on-un-resolution-1973-on-libya/>.

³²¹ Tamtéž.

³²² EBERLE, Jakub. Německo a libyjská krize: rozčarování, nejistota a schizofrenie. *Asociace pro mezinárodní otázky*[online]. 21.03.2011 [cit. 2018-03-20]. Dostupné z: <http://www.amo.cz/nemecko-a-libyjska-krize-rozcarovani-nejistota-a-schizofrenie/>.

Závěr

Hlavním cílem předkládané diplomové práce bylo přinést odpověď na otázku: „Proč Německo nepodpořilo intervenci v Libyi?“. Tato diplomová práce byla zpracována formou jednopřípadové studie, prostřednictvím které autorka zkoumala chování Spolkové republiky Německa k intervenci v Libyi a zaměřila se na identifikaci faktorů, které hrály při rozhodování Německa nejdůležitější roli.

Německo se během svého rozhodování snažilo zachovat jako klasická civilní mocnost, jejíž rozhodování bylo ovlivněno dvěma rovinami, a to rovinou vnitřního a vnějšího civilizování. V rovině vnitřního civilizování můžeme nalézt tři vnitropolitické faktory, které měly vliv na německé rozhodnutí. Těmito faktory byly nadcházející volby, vliv veřejného mínění a závažné rozhodnutí Bundestagu.

Rozhodování německé vlády ovlivnilo zcela jistě veřejné mínění, neboť žádný z politiků nechtěl přijít o preference před důležitými regionálními volbami. Zemské volby se konaly v Bádensku-Würtenbersku a Porýní-Falci. Z předvolebních průzkumů vyplývalo, že jsou Němci zklamaní z neúspěšného angažmá v Afghánistánu a že se většina obyvatel k dalšímu zapojení německých vojáků do zahraniční mise staví odmítavě. Právě díky zkušenostem z Afghánistánu si německá veřejnost uvědomila, jak těžké je přeměnit zhroucený stát na stát fungující, který by byl založený na demokratických principech a vládě práva.

U vnitropolitických důvodů nesmíme opomenout závažné rozhodnutí Bundestagu. Vzhledem k brutalitě Kaddáfího režimu nebylo rozhodování Bundestagu snadné a ani arabský svět nebyl v otázce Libye jednotný. Jako nestálý člen Rady bezpečnosti OSN nesla Spolková republika Německo v této krizi zvláštní odpovědnost za mezinárodní mír a bezpečnost. Německo sdílelo myšlenku mezinárodního společenství o nutnosti změny režimu, avšak vojenskou intervenci neviděli Němci jako prostředek k provedení této změny. Němečtí politici si uvědomovali, že vytvoření bezletové zóny bude jen počátkem pro následnou vojenskou eskalaci. Bundestag proto odmítl podpořit jakékoliv opatření, které by mohlo vést k účasti Německa či německých vojáků v Libyi.

V rovině vnějšího civilizování můžeme nalézt faktory tři. Prvním faktorem byla snaha SRN civilizovat situaci v Libyi prostřednictvím multilaterálních struktur. Německo se jako typická civilní mocnost snažilo upřednostnit diplomatické prostředky před prostředky vojenskými. Druhým faktorem byla kultura zdrženlivosti. Posledním

faktorem vnějšího civilizování jsou německé ekonomické zájmy, kterých se Německo nechtělo vzdát.

Německo se nejprve situaci v Libyi snažilo civilizovat prostřednictvím multilaterálních struktur. SRN zcela bez výhrad podpořila první rezoluci a podpořila mezinárodní společenství v zavedení zbrojního embarga a ekonomických sankcí. Vzhledem k tomu, že se situace v Libyi nadále zhoršovala, začaly státy jednat o druhé rezoluci a vytvoření bezletové zóny. Německo bylo přesvědčené, že vojenské prostředky situaci v Libyi nevyřeší a že konflikt by měl být vyřešen prostředky diplomatickými.

Německo se stavělo odmítavě k nasazení vojenských prostředků, což se projevilo kulturou zdrženlivosti, která na případu Libye převážila nad ochranou lidských práv. Kultura zdrženlivosti byla posílena osobními preferencemi a přesvědčením ministra zahraničí Guida Westerwelleho, který německou účast na bezletové zóně a následné intervenci do Libye od počátku jednoznačně odmítal. Kultura zdrženlivosti byla posílena nespokojeností německé veřejnosti s působením německých ozbrojených sil ve válce v Afghánistánu. SRN měla rovněž obavy, že by intervence v Libyi na základě R2P vytvořila precedens pro další africké státy.

Rozhodnutí nepodpořit intervenci v Libyi lze kulturou zdrženlivosti vysvětlit ale jen částečně, neboť německá kancléřka uvedla, že jelikož se Německo nepodílí na operaci v Libyi, podpoří své spojence navýšením prostředků na misi v Afghánistánu. Ačkoliv nebyli němečtí vojáci přímo zapojeni do operace NATO, svým způsobem se na intervenci v Libyi podíleli. Němečtí vojáci byli nasazeni ve štábu NATO v Itálii, kde byly vybírány cíle pro letecké útoky. Německo poskytovalo státům NATO pro tyto každodenní údery také zbraně, náhradní díly a technologie. Nemůžeme tedy hovořit o absolutním návratu ke kultuře zdrženlivosti. Nicméně kultura zdrženlivosti byla jedním z důležitých faktorů, proč SRN intervenci v Libyi nepodpořila.

Odmítnutím intervence Spolková republika Německo potvrdila, že je stále velmi skeptická vůči zapojení svých vojenských prostředků. Částečně se jedná o odklon od multilateralismu, jelikož se Německo odmítlo podílet na této intervenci spolu s mezinárodním společenstvím. Spolková republika Německo se během krize v Libyi vzdálila od multilateralismu a rozhodla se využít aktivní bilateralismus, na který se můžeme dívat ze dvou různých hledisek.

Prvním hlediskem jsou německé ekonomické zájmy v Libyi a v regionu Severní Afriky. Vztahy Německa s Kaddáfího režimem byly založeny na velmi dlouhé

tradici. Libye byla v centru německých ekonomických zájmů a deset let byla jedním z nejdůležitějších dovozců ropy do Německa. Pro Německo jsou z dlouhodobého hlediska zajímavé zejména oblasti energetiky a nerostných surovin. Libye má totiž obrovské zásoby ropy a zemního plynu, které by Spolková republika mohla využít ke snížení své energetické závislosti na Rusku a diverzifikaci svých energetických zdrojů.

V Libyi ale nejde jen o oblast energetiky, ale také o další ekonomické oblasti jako jsou oblasti infrastruktury, lékařství a vzdělávání. O výstavbu některých libyjských dálnic, elektráren a vodních nádrží se rovněž staraly německé stavební firmy a společnosti. Německo je odjakživa exportně orientovaná země a je proto logické, že hlavním zájmem německé zahraniční politiky je rozšiřovat portfolio svých obchodních partnerů. V roce 2011 zařadilo Německo Libyi do kategorie zemí, které se pro Německo staly atraktivními. Díky své hospodářské síle si Německo v Libyi zajistilo pozici privilegované hospodářské spolupráce a v žádném případě se této pozice nechtělo vzdát.

Druhým hlediskem je zaměření se na státy BRIC, které se stejně jako Německo rozhodly intervenci v Libyi nepodpořit. Ačkoliv se může zdát, že tah těchto zemí za jeden provaz mohl Německu do budoucna zajistit více ekonomických příležitostí, toto hledisko nemělo nejspíš na rozhodování Německa velký vliv.

Německá zahraniční politika se od počátku konfliktu v Libyi snažila využít politické a ekonomické nátlakové prostředky. SRN se proto aktivně podílela na přípravě těch článků rezoluce, které se týkaly uvalení dalších sankcí. SRN se znovu projevila jako typická civilní mocnost, která upřednostňuje multilateralismus a mírové prostředky před prostředky vojenskými. Jak již bylo řečeno, koncept civilní mocnosti je silně zakořeněn v německé společnosti a ovlivňuje rozhodování politiků v oblasti zahraniční a bezpečnostní politiky. Německá armáda dává přednost mírovým misím, prevenci konfliktů a post-konfliktní rekonstrukci před čistě vojenskými intervencemi. Ačkoliv se SRN postupně stala exportérem mezinárodní bezpečnosti, stále si zachovává status civilní mocnosti. Status civilní mocnosti a německé ekonomické zájmy hrály během rozhodování nejdůležitější roli.

Tato diplomová práce naplnila svůj hlavní cíl a zodpověděla položenou výzkumnou otázku. Nicméně v dané oblasti stále ještě zbývá celá řada otázek k detailnímu prozkoumání. Práce se soustředila na zahraniční politiku Německa pouze ve vztahu k intervenci v Libyi a neanalyzovala zahraniční a bezpečnostní politiku SRN v celé její komplexnosti. Práce se rovněž nezabývala dalším vývojem v Libyi po svržení

Kaddáfího režimu, neboť tento vývoj nebyl pro zodpovězení výzkumné otázky a empirickou část této práce relevantní.

Další výzkum by se mohl soustředit například na zahraniční a bezpečnostní politiku Německa k ostatním státům v regionu. Výzkumnou otázkou by mohlo být, jakým způsobem reagovalo Německo na propuknutí a průběh arabského jara v dalších státech. Zajímavé by bylo komparovat zahraniční a bezpečnostní politiku Německa k Libyi a Tunisku, neboť Tunisko je odborníky na mezinárodní vztahy bráno jako stát, ve kterém arabské jaro a reformy proběhly velmi úspěšně. Zatímco Libye se stále potácí v občanské válce a je označována za zhroutený stát. Výzkum by se mohl zabývat také tím, proč němečtí vojáci působí v Mali či v Sýrii, ale na operaci v Libyi se účastnit odmítli.

Summary

The main aim of this master thesis was to answer the research question: "Why did not Germany support the intervention in Libya?". Throughout the thesis, the author examined why Germany decided not to participate in the voting process regarding the intervention in Libya. Germany tried to act as a classical civilian power whose decision-making was influenced by two ways of civilization: internal and external.

There are three main factors that have affected the process of the internal civilization. The decision was strongly influenced by public opinion, as none of the politicians wanted to lose preferences for the upcoming regional elections. Pre-election polls showed that Germans were disappointed from their engagement in Afghanistan, and the majority was reluctant to engage German soldiers in another operation. The Bundestag has also played an important role. It refused to support any measures that could lead to the participation of Germany or German soldiers in Libya.

The external phase of civilization was influenced by three factors. Firstly, the Federal Republic of Germany, as a typical civilian power, has sought to civilize the situation in Libya through multilateral structures. Since the beginning of the Libyan crisis, Germany was convinced that military assets would not solve the situation and that the conflict should be resolved by diplomatic measures only.

Secondly, the culture of restraint has also played its role in the decision-making process. Especially, due to the fact that the general public was dissatisfied with the engagement of the German armed forces in the war in Afghanistan.

Last but not least, economic reasons have played a significant role in the decision. Economic reasons were analyzed from two different perspectives. Firstly, the thesis focused on the economic interests of Germany in Libya and North Africa. Secondly, the thesis analyzed the economic ties between Germany and the BRIC countries, which have also decided not to support the intervention in Libya.

Germany has re-emerged as a typical civilian power that favors multilateralism and the use of peaceful measures instead of military measures. The concept of civilian power is strongly rooted in the society. Furthermore, it strongly influences the decision-making process of German politicians. Although Germany has gradually become an exporter of international security, it still remains a civilian power. The status of civilian power and German economic interests played the most important role in the decision.

Použité zdroje

I. Dokumenty

Africa and Europe – A new partnership for development, peace and a better future: Cornerstones of a Marshall Plan with Africa. *Bundesministerium für wirtschaftliche Zusammenarbeit und Entwicklung* [online]. Januar 2017 [cit. 2018-04-17]. Dostupné z: https://www.bmz.de/en/publications/type_of_publication/information_flyer/information_brochures/Materialie270_africa_marshallplan.pdf.

Entschließungsantrag zu der Abgabe einer Regierungserklärung durch den Bundesminister des Auswärtigen: Umbruch in der arabischen Welt: Deutscher Bundestag: 17. Wahlperiode. *Dokumentations- und Informationssystem für Parlamentarische Vorgänge: Gemeinsames Dokumentations- und Informationssystem von Bundestag und Bundesrat* [online]. 16. März 2011 [cit. 2018-04-17]. Dostupné z: <http://dip21.bundestag.de/dip21/btd/17/050/1705040.pdf>.

GEHRCKE, Wolfgang. Kein Blut für Öl – das gilt auch heute noch. *Die Linke: Wolfgang Gehrcke* [online]. 02.03.2011 [cit. 2018-04-16]. Dostupné z: <http://www.wolfgang-gehrcke.de/de/article/672.kein-blut-fuer-oel-das-gilt-auch-heute-noch.html>.

GEHRCKE, Wolfgang. Regierungserklärung des Außenministers und anschließende Bundestags-Debatte über den "Umbruch in der arabischen Welt". *AG Friedensforschung: Veranstalter des Friedenspolitischen Ratschlags* [online]. [cit. 2018-04-12]. Dostupné z: <http://www.ag-friedensforschung.de/regionen/Libyen/bt-debatte.html#4>.

General Assembly Suspends Libya from Human Rights Council: General Assembly Plenary. *United Nations* [online]. 1 MARCH 2011 [cit. 2018-04-14]. Dostupné z: <https://www.un.org/press/en/2011/ga11050.doc.htm>.

Gesetz über die parlamentarische Beteiligung bei der Entscheidung über den Einsatz bewaffneter Streitkräfte im Ausland (Parlamentsbeteiligungsgesetz): "Parlamentsbeteiligungsgesetz vom 18. März 2005 (BGBl. I S. 775)". *Bundesministerium*

der Justiz und für Verbraucherschutz [online]. 18. März 2005 [cit. 2018-03-13]. Dostupné z: <https://www.gesetze-im-internet.de/parlbg/BJNR077500005.html>.

GLOSER, Günter. Regierungserklärung des Außenministers und anschließende Bundestags-Debatte über den "Umbruch in der arabischen Welt". *AG Friedensforschung: Veranstalter des Friedenspolitischen Ratschlags* [online]. [cit. 2018-04-12]. Dostupné z: <http://www.ag-friedensforschung.de/regionen/Libyen/bt-debatte.html#8>.

GÖTZER, Wolfgang. Regierungserklärung des Außenministers und anschließende Bundestags-Debatte über den "Umbruch in der arabischen Welt". *AG Friedensforschung: Veranstalter des Friedenspolitischen Ratschlags* [online]. [cit. 2018-04-12]. Dostupné z: <http://www.ag-friedensforschung.de/regionen/Libyen/bt-debatte.html#10>.

Grundgesetz für die Bundesrepublik Deutschland. *Gesetze im Internet* [online]. 23.5.1949 [cit. 2018-03-11]. Dostupné z: <https://www.gesetze-im-internet.de/gg/GG.pdf>

MIßFELDER, Philipp. Regierungserklärung des Außenministers und anschließende Bundestags-Debatte über den "Umbruch in der arabischen Welt". *AG Friedensforschung: Veranstalter des Friedenspolitischen Ratschlags* [online]. [cit. 2018-04-12]. Dostupné z: <http://www.ag-friedensforschung.de/regionen/Libyen/bt-debatte.html#7>.

MÜTZENICH, Rolf. Regierungserklärung des Außenministers und anschließende Bundestags-Debatte über den "Umbruch in der arabischen Welt". *AG Friedensforschung: Veranstalter des Friedenspolitischen Ratschlags* [online]. [cit. 2018-04-12]. Dostupné z: <http://www.ag-friedensforschung.de/regionen/Libyen/bt-debatte.html#2>.

POLENZ, Ruprecht. Regierungserklärung des Außenministers und anschließende Bundestags-Debatte über den "Umbruch in der arabischen Welt". *AG Friedensforschung: Veranstalter des Friedenspolitischen Ratschlags* [online]. [cit. 2018-04-12]. Dostupné z: <http://www.ag-friedensforschung.de/regionen/Libyen/bt-debatte.html#11>.

Regierungserklärung durch Bundesaußenminister Westerwelle vor dem Deutschen Bundestag zum Umbruch in der arabischen Welt. *Auswärtiges Amt* [online]. [cit. 2018-

03-13]. Dostupné z: <https://www.auswaertiges-amt.de/en/Newsroom/110316-bm-bt-arab-welt/242714>.

SECRETARY-GENERAL DEFENDS, CLARIFIES 'RESPONSIBILITY TO PROTECT' AT BERLIN EVENT ON 'RESPONSIBLE SOVEREIGNTY: INTERNATIONAL COOPERATION FOR A CHANGED WORLD': SECRETARY-GENERAL STATEMENTS AND MESSAGES. *United Nations* [online]. 15 July 2008 [cit. 2018-04-15]. Dostupné z: <https://www.un.org/press/en/2008/sgsm11701.doc.htm>.

SCHMIDT, Frithjof. Regierungserklärung des Außenministers und anschließende Bundestags-Debatte über den "Umbruch in der arabischen Welt". *AG Friedensforschung: Veranstalter des Friedenspolitischen Ratschlags* [online]. [cit. 2018-04-12]. Dostupné z: <http://www.ag-friedensforschung.de/regionen/Libyen/bt-debatte.html#6>.

SCHOCKENHOFF, Andreas. Regierungserklärung des Außenministers und anschließende Bundestags-Debatte über den "Umbruch in der arabischen Welt". *AG Friedensforschung: Veranstalter des Friedenspolitischen Ratschlags*[online]. [cit. 2018-04-12]. Dostupné z: <http://www.ag-friedensforschung.de/regionen/Libyen/bt-debatte.html#3>.

SCHUSTER, Marina. Regierungserklärung des Außenministers und anschließende Bundestags-Debatte über den "Umbruch in der arabischen Welt". *AG Friedensforschung: Veranstalter des Friedenspolitischen Ratschlags* [online]. [cit. 2018-04-12]. Dostupné z: <http://www.ag-friedensforschung.de/regionen/Libyen/bt-debatte.html#9>.

STINNER, Rainer. Regierungserklärung des Außenministers und anschließende Bundestags-Debatte über den "Umbruch in der arabischen Welt". *AG Friedensforschung: Veranstalter des Friedenspolitischen Ratschlags* [online]. [cit. 2018-04-12]. Dostupné z: <http://www.ag-friedensforschung.de/regionen/Libyen/bt-debatte.html#5>.

United Nations General Assembly. Implementing the responsibility to protect: Report of the Secretary-General. *Responsibility to Protect* [online]. 12 January 2009 [cit. 2018-03-11]. Dostupné z: <http://responsibilitytoprotect.org/implementing%20the%20rtop.pdf>.

United Nations Security Council. Resolution 1674: Adopted by the Security Council at its 5430th meeting, on 28 April 2006. *United Nations*[online]. 28 April 2006 [cit. 2018-03-11]. Dostupné z: [https://www.un.org/ruleoflaw/files/S-Res-1674%20on%20protection%20civilians%20in%20armed%20conflict%20\(28Apr06\).pdf](https://www.un.org/ruleoflaw/files/S-Res-1674%20on%20protection%20civilians%20in%20armed%20conflict%20(28Apr06).pdf)

United Nations Security Council. Resolution 1706: Adopted by the Security Council at its 5519th meeting, on 31 August 2006. [online]. [cit. 2018-03-18]. Dostupné z: <http://unscr.com/en/resolutions/doc/1706>.

United Nations Security Council. Resolution 1970. [online]. [cit. 2018-03-12]. Dostupné z: <https://www.icc-cpi.int/NR/rdonlyres/081A9013-B03D-4859-9D61-5D0B0F2F5EFA/0/1970Eng.pdf>.

United Nations Security Council. Resolution 1973. [online]. [cit. 2018-03-13]. Dostupné z: <http://www.un.org/press/en/2011/sc10200.doc.htm#Resolution>.

Verlautbarung der Pressestelle des Bundesverfassungsgerichts: Pressemitteilung Nr. 29/1994 vom 12. Juli 1994. *Bundesverfassungsgericht* [online]. 12. Juli 1994 [cit. 2018-03-13]. Dostupné z: <http://www.bundesverfassungsgericht.de/SharedDocs/Pressemitteilungen/DE/1994/bvg94-029.html>.

White Paper on German Security Policy and the Future of the Bundeswehr. *Responsibility to Protect* [online]. 2006 [cit. 2018-03-12]. Dostupné z: http://responsibilitytoprotect.org/Germany_White_Paper_2006.pdf.

II. Literatura

ALLERS, Robin Marc. Are We Doing Enough? Change and Continuity in the German Approach to Crisis Management. *German Politics* [online]. 2016, **25**(4), 519-540 [cit. 2018-03-11]. DOI: 10.1080/09644008.2016.1174694. ISSN 09644008.

BACHMANN, Veit, and James D. SIDAWAY. “‘Zivilmacht Europa’: A Critical Geopolitics of the European Union as a Global Power.” *Transactions of the Institute of British Geographers*, vol. 34, no. 1, 2009, pp. 94–109. New Series.. Dostupné z: www.jstor.org/stable/30136816.

BAUMANN, Rainer a Gunther HELLMANN. Germany and the use of military force: ‘total war’, the ‘culture of restraint’ and the quest for normality. *German Politics* [online]. 2010, 10(1), 61-82 [cit. 2017-02-11]. DOI: 10.1080/09644000412331307394. ISSN 0964-4008. Dostupné z: <http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/09644000412331307394>.

BAUMANN, Rainer. Der Wandel des deutschen Multilateralismus. ULBERT, Cornelia a Christoph WELLER, ed. *Konstruktivistische Analysen der internationalen Politik* [online]. Wiesbaden: VS Verlag für Sozialwissenschaften, 2005, 2005, s. 99-125 [cit. 2018-04-13]. DOI: 10.1007/978-3-663-10521-3_4. ISBN 978-3-531-13715-5. Dostupné z: http://link.springer.com/10.1007/978-3-663-10521-3_4

BAUMANN, Rainer. The Transformation of German Multilateralism: Changes in Foreign Policy Discourse since Unification. *German Politics and Society* [online]. 2002, **20**(4), 1-26 [cit. 2018-03-14]. DOI: 10.3167/104503002782385372. ISSN 1045-0300. Dostupné z: <http://berghahnjournals.com/view/journals/gps/20/4/gps200402.xml>.

BELLAMY, Alex. The responsibility to protect: A wide or narrow conception?. *Responsibility to protect (R2P): A new paradigm of international law?*. Boston: Brill Nijhoff, 2015, s. 38-59. ISBN 9789004229990.

BELLAMY Alex & Paul WILLIAMS. *Peace operations and global order*. London: Routledge, 2005. ISBN 9780714655956.

BERÁNEK, O. *Arabské revoluce: demokratické výzvy, politický islám a geopolitické dopady*. Vyd. 1. Praha: Academia, 2013. 301 s. ISBN 9788020022981.

BESHEER, Margaret. *UN Security Council Discusses Possible Libya Sanctions*. Washington: Federal Information & News Dispatch, Inc. Feb 26, 2011 ProQuest Central.

BLAŽEK, Tomáš, PŠEJA, Pavel, ed. *Přehled teorií mezinárodních vztahů*. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2005. ISBN 80-210-3837-3.

BOUCHARD, Caroline a John PETERSON. Conceptualising Multilateralism: Can We All Just Get Along? MERCURY. 2011, (1). ISSN 2079-9225.

BROCKMEIER, Sarah. Germany and the Intervention in Libya. DOI: 10.1080/00396338.2013.862937. ISBN 10.1080/00396338.2013.862937. ISSN 00396338. Dostupné z: <http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/00396338.2013.862937>.

BROCKMEIER, Sarah, Gerrit KURTZ a Julian JUNK. Emerging norm and rhetorical tool: Europe and a responsibility to protect. *Conflict, Security & Development* [online]. 2014, 14(4), 429-460 [cit. 2018-04-15]. DOI: 10.1080/14678802.2014.930587. ISSN 1467-8802. Dostupné z: <http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/14678802.2014.930587>.

BROSIG, Malte, ed. *The Responsibility to Protect – From Evasive to Reluctant Action?: The Role of Global Middle Powers*. Johannesburg: United Litho, 2012. ISBN 978-0-620-54497-9.

BRUMMER, Klaus. Germany's Participation in the Kosovo War: Bringing Agency Back in. *Acta Politica*, 07, 2012, vol. 47, no. 3. pp. 272-291 ProQuest Central. ISSN 00016810. DOI <http://dx.doi.org.zdroje.vse.cz/10.1057/ap.2011.1>.

CANTIR, Cristian a Juliet KAARBO. *Domestic role contestation, foreign policy, and international relations*. New York: Routledge, Taylor & Francis Group, 2016.

CAPORASO, James A. International relations theory and multilateralism: the search for foundations. *International Organization* [online]. 1992, **46**(03), 599- [cit. 2018-03-14]. DOI: 10.1017/S0020818300027843. ISSN 0020-8183. Dostupné z: http://www.journals.cambridge.org/abstract_S0020818300027843.

DALGAARD-NIELSEN, A. Gulf war: The German resistance. *Survival* [online]. 2003, **45**(1), 99 - 116 [cit. 2018-03-11]. DOI: 10.1093/survival/45.1.99. ISSN 00396338.

DAVIES, Sara Ellen. a Luke. GLANVILLE. *Protecting the displaced: deepening the responsibility to protect*. Boston: Martinus Nijhoff Publishers, 2010. ISBN 9789004184039.

DREZNER, Daniel W. *The sanctions paradox: economic statecraft and international relations*. New York: Cambridge University Press, 1999. ISBN 978-0521644150.

DRULÁK, Petr. *Jak zkoumat politiku: kvalitativní metodologie v politologii a mezinárodních vztazích*. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-385-7.

DRULÁK, Petr. *Teorie mezinárodních vztahů*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2003, 220 s. ISBN 80-717-8725-6.

DRULÁKOVÁ, Radka a Petr DRULÁK. *Tvorba a analýza zahraniční politiky*. Vyd. 3. Praha: Oeconomica, 2011. ISBN 978-80-245-1815-2.

EBERLE, Jakub. Německá zahraničně politická kultura jako normativní a ideový základ zahraniční politiky Spolkové republiky Německo. In: Handl, Vladimír (ed.). *Německo v čele Evropy? SRN jako civilní mocnost a hegemon eurozóny*, Praha: Ústav mezinárodních vztahů 2012.

EICHLER, Jan a Lukáš TICHÝ. *USA a Ruská federace: komparace z pohledu bezpečnostní a strategické kultury*. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2013. ISBN 978-80-87558-16-4.

EICHLER, Jan. *Bezpečnostní a strategická kultura USA, EU a ČR*. Praha: Karolinum, 2011. ISBN 978-80-246-1956-9.

EICHLER, Jan. Legitimní a nelegitimní války po roce 1990 (Perský záliv, Afghánistán a Balkán), *Vojenské rozhledy*, 2012, roč. 21 (53), č. 4, s. 12–24, ISSN 1210-3292.

EICHLER, Jan. *Mezinárodní bezpečnost na počátku 21. století*. Praha: Ministerstvo obrany České republiky - AVIS, 2006. ISBN 80-7278-326-2.

EICHLER, Jan. *Mezinárodní bezpečnost v době globalizace*. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-540-0.

EVANS, Gareth. *The Responsibility to Protect : Ending Mass Atrocity Crimes Once and For All*, Brookings Institution Press, 2009. ProQuest Ebook Central, <https://ebookcentral.proquest.com/lib/cuni/detail.action?docID=472717>.

EVANS, Gareth J. a Mohamed. SAHNOUN. *The responsibility to protect: report of the International Commission on Intervention and State Sovereignty*. Ottawa: International Development Research Centre, 2001. ISBN 0-88936-960-7

FABBRINI, Sergio. The European Union and the Libyan crisis. *International Politics*[online]. 2014, vol. 51, no. 2, s. 177-195. ISSN 13845748.

FRENKLER, Ulf, Hanns W. MAULL, Knut KIRSTE, Sebastian HARNISCH a Wolfram WALLRAF. *Deutsche, amerikanische und japanische Außenpolitikstrategien 1985–1995. Eine vergleichende Untersuchung zu Zivilisierungsprozessen in der Triade: Schlußbericht und Ergebnisse*. Universität Trier, 1997.

FRIEDRICH, Wolfgang-Uwe, Wolfgang ISCHINGER a Rudolf SCHARPING. *The legacy of Kosovo: German politics and policies in the Balkans*. Washington DC: American Inst. for Contemporary German Studies, Johns Hopkins Univ, 2000. ISBN 0941441512.

GÜL, Murat. The Culture of Restraint or the Quest for Normality: German Foreign and Security Policy. *Review of International Law* [online]. 2007, **3**(9), 139-157 [cit. 2018-03-10]. ISSN 13055208.

GRAY, Colin S. *Modern strategy*. Oxford: Oxford University Press, 1999. ISBN 978-0-19-878251-3.

GOMBÁR, Eduard. *Dramatický půlměsíc: Sýrie, Libye a Írán v procesu transformace*. Praha: Karolinum, 2001. ISBN 80-246-0370-5.

HANDL, Vladimír. German Multilateralism and Relations among the Visegrad group countries. *Mezinárodní vztahy [International Relations]*. 2003, vol. 38, no. 1, p. 5-27. Dostupné z: <https://mv.iir.cz/article/view/63>. ISSN 0323-1844.

HANDL, Vladimír, ed. *Německo v čele Evropy?: SRN jako civilní mocnost a hegemon eurozóny*. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2011. ISBN 978-80-87558-03-4.

HARNISCH, Sebastian. a Hanns W. MAULL. *Germany as a civilian power?: the foreign policy of the Berlin Republic*. New York: Distributed exclusively in the USA by Palgrave, 2001. ISBN 0719060427.

HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*. Praha: Portál, 2005. ISBN 80-7367-040-2.

HOFFMANN, Julia a André NOLLKAEMPER. *Responsibility to protect: From principle to practice*. Amsterdam: Pallas Publications, 2012. ISBN 978-908-5550-556.

HOLZER, Jan a Pavel MOLEK. *Demokratizace a lidská práva: středoevropské pohledy*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON) v koedici s Masarykovou univerzitou Brno, 2013. Studie (Sociologické nakladatelství). ISBN 978-80-7419-159-6.

HYDE-PRICE, Adrian. Germany and the Kosovo War: Still a Civilian Power?. *German Politics* [online]. 2001, **10**(1), 19-34 [cit. 2018-03-10]. ISSN 09644008.

HYDE-PRICE, Adrian a Charlie JEFFERY. Germany in the European Union: Constructing Normality. *JCMS: Journal of Common Market Studies*. 2001, vol. 39, no. 4, s. 689-717. ISSN 0021-9886.

CHAUVISTRE, Eric. *Wir Gutkrieger: warum die Bundeswehr im Ausland scheitern wird*. Frankfurt am Main: Campus, 2009. ISBN 3593387883.

KAIM, Markus. Germany, Afghanistan, and the Future of NATO. *International Journal*, Summer, 2008, vol. 63, no. 3. pp. 607-623 ProQuest Central. ISSN 00207020.

KATZENSTEIN, Peter J. *Tamed power: Germany in Europe*. Ithaca, N.Y.: Cornell University Press, 1997. ISBN 978-080-1484-490.

KIRSTE, Knut a Hanns W. MAULL. Zivilmacht und Rollentheorie. *Zeitschrift für Internationale Beziehungen*. 1996, **3**(2). ISSN 0946-7165.

KOLMAŠ, Michal. Národní identita v mezinárodních vztazích: Mezi konstruktivismem a poststrukturalismem. *Mezinárodní vztahy*. 2017, **52**(1). ISSN 2570-9429.

KOLMAŠ, Michal. *Spolupráce napříč tradicemi: multilateralismus v západním a japonském kontextu*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, nakladatelství Karolinum, 2016. ISBN 978-80-246-3206-3.

KOŘAN, Michal. Česká zahraniční politika v zrcadle sociálně-vědního výzkumu. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2009. ISBN 978-80-86506-81-4.

KRATOCHVÍL, Petr a Petr DRULÁK, ed. *Encyklopedie mezinárodních vztahů*. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-469-4.

KREJČÍ, Oskar. *Zahraněční politika USA: ideje, doktríny, strategie*. Praha: Professional Publishing, 2009. ISBN 978-80-86946689.

KŘÍŽ, Zdeněk. *Adaptace Severoatlantické aliance na nové mezinárodní bezpečnostní prostředí: aplikace přístupů konceptu kooperativní bezpečnosti*. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2006. ISBN 80-210-4218-4.

KŘÍŽ, Zdeněk a Jana URBANOVSKÁ. *Deutschlands Außen- und Sicherheitspolitik nach der Vereinigung: Zivilmacht, Handelsstaat oder Mittelmacht?*. Brno: Masarykova univerzita, 2014. ISBN 978-80-210-7061-5.

KŘÍŽ, Zdeněk a Jana URBANOVSKÁ, ed. *Examining armed conflict: theoretical reflections on selected aspects*. Brno: Masaryk University, 2014. ISBN 978-80-210-7035-6.

KŘÍŽ, Zdeněk. Teoretický koncept civilní moci a použití vojenské síly. *Mezinárodní vztahy*, Praha: ÚMV, 2007, roč. 2007, č. 2, s. 60-76. ISSN 0323-1844.

LOMBARDI, Ben. All Politics is Local: Germany, the Bundeswehr, and Afghanistan. *International Journal*, 09, 2008, vol. 63, no. 3. pp. 587-606 ProQuest Central. ISSN 00207020. DOI <http://dx.doi.org.zdroje.vse.cz/10.1177/002070200806300310>.

MAULL, Hanns W. Deutschland als Zivilmacht. *Handbuch zur deutschen Außenpolitik* [online]. Wiesbaden: VS Verlag für Sozialwissenschaften, 2007, s. 73-84 [cit. 2017-02-09]. DOI: 10.1007/978-3-531-90250-0_4. ISBN 978-3-531-13652-3. Dostupné z: http://link.springer.com/10.1007/978-3-531-90250-0_4.

MAULL, Hanns W. Europe and the New Balance of Global Order. *International Affairs* (Royal Institute of International Affairs 1944-), vol. 81, no. 4, 2005, pp. 775-799. Dostupné z: www.jstor.org/stable/3569674.

MAULL, Hanns W. German foreign policy, Post-Kosovo: Still a 'civilian power?'. *German Politics* [online]. 2000, **9**(2), 1-24 [cit. 2018-03-09]. DOI: 10.1080/09644000008404589. ISSN 0964-4008. Dostupné z: <http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/09644000008404589>.

MISKIMMON, Alister. German Foreign Policy and the Libya Crisis. *German Politics* [online]. 2012, **21**(4), 392-410 [cit. 2018-04-16]. DOI: 10.1080/09644008.2012.739610. ISSN 09644008.

NOETZEL, Timo a Thomas RID. Germany's Options in Afghanistan. *Survival* [online]. 2009, **51**(5), 71-90 [cit. 2018-03-10]. DOI: 10.1080/00396330903309865. ISSN 0039-6338. Dostupné z: <http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/00396330903309865>.

O'HARROW, R., Jr. *Treasury Increases Sanctions on Libya*. Washington, D.C.: , Mar 16, 2011 ProQuest Central. ISBN 01908286.

OPPERMANN, Kai. National Role Conceptions, Domestic Constraints and the New 'Normalcy' in German Foreign Policy: the Eurozone Crisis, Libya and Beyond. *German Politics* [online]. 2012, **21**(4), 502-519 [cit. 2018-04-16]. DOI: 10.1080/09644008.2012.748268. ISSN 09644008.

ORBIE, Jan. Civilian Power Europe. Cooperation and Conflict [online]. 2006, 41(1), 123-128 [cit. 2017-02-09]. DOI: 10.1177/0010836706063503. ISSN 0010-8367. Dostupné z: <http://journals.sagepub.com/doi/10.1177/0010836706063503>.

PRÁŠIL, Jan. *Zahraniční politika Německa na začátku 21. století*. Praha: Asociace pro mezinárodní otázky, 2011. ISBN 978-80-87092-15-6.

PŠEJA, Pavel, Petr SUCHÝ, Oldřich KRPEC a Zdeněk KŘÍŽ, ed. *Moc a zájmy v mezinárodním systému: procesy, aktéři a problémy v mezinárodních vztazích*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2015. ISBN 978-80-7325-409-4.

RUGGIE, John Gerard. Multilateralism: the anatomy of an institution. *International Organization* [online]. 1992, **46**(03), 561- [cit. 2018-03-09]. DOI: 10.1017/S0020818300027831. ISSN 0020-8183. Dostupné z: http://www.journals.cambridge.org/abstract_S0020818300027831.

SCHWEERS, Philipp. Still a "Civilian Power"?: the changing approach in German Security Policy after 1990. DIAS-Analyse, Nr. 27, 2008. Düsseldorf.

SNYDER, Jack L. *The Soviet strategic culture: Implications for Limited Nuclear Operations: a Project Air Force report prepared for the United States Air Force*. Santa Monica.: Rand, 1977.

SPASSOV, Philip. NATO, Russia and European Security: Lessons Learned from Conflicts in Kosovo and Libya. *Connections: The Quarterly Journal*. 2014, **13**(3), 21-40. ISSN 18121098.

TAN, Er-Win, Seung Jin KIM a Gi-Seung KIM. Norman Angell and the logic of economic interdependence revisited: 1914, 2014. *Asia Europe Journal* [online]. 2015, **13**(4), 479-500 [cit. 2018-03-14]. DOI: 10.1007/s10308-015-0428-8. ISSN 1610-2932. Dostupné z: <http://link.springer.com/10.1007/s10308-015-0428-8>.

THAKUR, Ramesh Chandra. *The people vs. the state [electronic resource]: reflections on UN authority, US power and the responsibility to protect / Ramesh Thakur*. 2011. ISBN 9789280812077.

VANDEWALLE, Dirk J. *A history of modern Libya*. 2nd ed. New York: Cambridge University Press, 2012. ISBN 978-1-107-01939-3.

VESELÁ, Barbora: Normativní a institucionální rámec tvorby německé zahraniční politiky. In: HANDL, Vladimír (ed.). *Německo v čele Evropy? SRN jako civilní mocnost a hegemon eurozóny*. Praha: Ústav mezinárodních vztahů 2012.

WEBBER, Douglas. *New Europe, new Germany, old foreign policy?: German foreign policy since unification*. Portland, OR: F. Cass, c2001. ISBN 0714681857.

WEISS, Thomas George a Ramesh Chandra THAKUR. *Global governance and the UN [electronic resource]: an unfinished journey / Thomas G. Weiss and Ramesh Thakur; foreword by John Gerard Ruggie*. 2010. ISBN 9780253354303.

WILLIAMS, Paul D. a Alex J. BELLAMY. *Principles, Politics, and Prudence: Libya, the Responsibility to Protect, and the Use of Military Force [notes]*. *Global Governance* [online]. 2012, **18**(3), 273 [cit. 2018-03-19]. ISSN 10752846.

WITTIG, Peter. *Das Leiden der Anderen: Das Prinzip der Schutzverantwortung im Widerstreit internationaler Interessen*. *Internationale Politik*. 2008, **63**(10), 96-99.

III. Elektronické zdroje

Al Arabiya News: *Gaddafi's son warns of "rivers of blood" in Libya*. [online]. [cit. 2018-03-11]. Dostupné z: <https://www.alarabiya.net/articles/2011/02/21/138515.html>.

ALESSI, Christopher. How Afghanistan Changed the German Military. *Spiegel* [online]. October 15, 2013 [cit. 2018-03-10]. Dostupné z: <http://www.spiegel.de/international/germany/how-afghanistan-has-changed-the-bundeswehr-german-military-a-927891.html>.

Außenpolitik: Schutz von Menschenrechten. *Tatsachen über Deutschland* [online]. [cit. 2018-03-14]. Dostupné z: <https://www.tatsachen-ueber-deutschland.de/de/rubriken/aussenpolitik/schutz-von-menschenrechten>.

BIRNBAUM, Robert a Hans MONATH. Thomas de Maizière: "Es gibt keinen Sonderweg mehr". *Der Tagesspiegel* [online]. 26.08.2011 [cit. 2018-03-19]. Dostupné z: <https://www.tagesspiegel.de/politik/thomas-de-maiziere-es-gibt-keinen-sonderweg-mehr/4540392.html>.

Boje v Libyi. *Lidovky* [online]. [cit. 2018-03-30]. Dostupné z: <https://www.lidovky.cz/online.aspx?online=1004372&strana=24>.

BROCKMEIER, Sarah. The future of Germany's support to the Responsibility to Protect. *Global Public Policy Institute* [online]. 21 November 2016 [cit. 2018-03-12]. Dostupné z: http://www.gppi.net/fileadmin/user_upload/media/pub/2016/Brockmeier_2016_Future_of_German_Support_to_R2P.pdf

BRYANT, Lisa. G8 Foreign Ministers to Discuss Japan Disaster, Libya Crisis [online]. Lanham: Federal Information & News Dispatch, Inc, Mar 14, 2011 ProQuest Central.

COLLON, Michel. Den Krieg in Libyen verstehen. *Hintergrund* [online]. 03.06.2011 [cit. 2018-03-20]. Dostupné z: <https://www.hintergrund.de/globales/kriege/den-krieg-in-libyen-verstehen/>.

Country Profile - Germany: Databank. *World Bank* [online]. [cit. 2018-04-13]. Dostupné z: http://databank.worldbank.org/data/views/reports/reportwidget.aspx?Report_Name=CountryProfile&Id=b450fd57&tbar=y&dd=y&inf=n&zm=n&country=DEU.

Das Deutsche Institut für Menschenrechte: Auftrag des Instituts [online]. [cit. 2018-03-14]. Dostupné z: <http://www.institut-fuer-menschenrechte.de/startseite>.

Deutsche Soldaten in Nato-Stäben: De Maizière verteidigt indirekte Beteiligung an Libyen-Einsatz. *Süddeutsche Zeitung* [online]. 19. August 2011 [cit. 2018-03-19]. Dostupné z: <http://www.sueddeutsche.de/politik/deutsche-soldaten-in-nato-staeben-de-maizire-verteidigt-indirekte-beteiligung-an-libyen-einsatz-1.1132642>.

Deutschland - Gestern, Heute, Morgen: die geschichtliche Ausgabe der Deutschen Demokratischen Republik und die Zukunft Deutschlands. S.l.: [s.n.], [s.a.].

DOKUMENT: Body rezoluce RB OSN na ochranu libyjských civilistů. *Idnes* [online]. 18.3.2011 [cit. 2018-03-13]. Dostupné z: https://zpravy.idnes.cz/dokument-body-rezoluce-rb-osn-na-ochranu-libyjskych-civilistu-p7d-/zahranicni.aspx?c=A110318_152340_zahranicni_btw.

DOLDERER, Winfried. The culture of military restraint is now more relevant than ever. *Auswärtiges Amt* [online]. 30 March 2012 [cit. 2018-03-11]. Dostupné z: <https://www.auswaertiges-amt.de/en/Newsroom/120330-bm-waz/249446>.

EBERLE, Jakub. Německo a libyjská krize: rozčarování, nejistota a schizofrenie. *Asociace pro mezinárodní otázky* [online]. 21.03.2011 [cit. 2018-03-20]. Dostupné z: <http://www.amo.cz/nemecko-a-libyjska-krize-rozcarovani-nejistota-a-schizofrenie/>.

Fact Sheet: U.N. Security Council Resolution on Libya Sanctions. Washington: Federal Information & News Dispatch, Inc. Feb 26, 2011 ProQuest Central.

FISCHER, Sebastian a Veit MEDICK. Bundeswehr in Afghanistan: Köhler entfacht neue Kriegsdebatte. *Spiegel Online*[online]. 27.05.2010 [cit. 2018-04-13]. Dostupné z: <http://www.spiegel.de/politik/deutschland/bundeswehr-in-afghanistan-koehler-entfacht-neue-kriegsdebatte-a-696982.html>

FRIED, Nico a Martin WINTER. De Maizière rechtfertigt Munitionslieferung für Libyen-Einsatz. *Süddeutsche Zeitung*[online]. 28. Juni 2011 [cit. 2018-03-19]. Dostupné z: <http://www.sueddeutsche.de/politik/waffenlieferung-an-nato-partner-de-maizire-rechtfertigt-munitionslieferung-fuer-libyen-einsatz-1.1113485>.

GEBAUER, Matthias. Deutsche Technik für Libyen-Krieg: Opposition empört sich über Waffen-Deal mit Nato. *Spiegel Online* [online]. 28.06.2011 [cit. 2018-03-19]. Dostupné z: <http://www.spiegel.de/politik/deutschland/deutsche-technik-fuer-libyen-krieg-opposition-empuert-sich-ueber-waffen-deal-mit-nato-a-771032.html>.

GEIS, Matthias. Regierungserklärung von Bundeskanzler Gerhard Schröder zur aktuellen Lage im Kosovo vor dem Deutschen Bundestag in Bonn. *Die Zeit* [online]. 19.3.2009 [cit. 2018-03-09]. Dostupné z: <http://www.zeit.de/2009/13/10-Jahre-Kosovo>.

Germans voice disquiet over absence from Libya military action. *The Guardian* [online]. 24 March 2011 [cit. 2018-04-14]. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/world/2011/mar/24/germans-disquiet-absence-libya-action>.

Germany lends Libyan rebels \$144 million as fighting rages. *CNN* [online]. July 24, 2011 [cit. 2018-03-19]. Dostupné z: <http://edition.cnn.com/2011/WORLD/africa/07/24/libya.germany/index.html>.

Germany's Libya policy reveals a nation in transition. *Deutsche Welle* [online]. 12.09.2011 [cit. 2018-03-20]. Dostupné z: <http://www.dw.com/en/germanys-libya-policy-reveals-a-nation-in-transition/a-15367751>.

GOTKOWSKA, Justyna. Germany's stance on the Libyan crisis as a function of German internal policy. *Ośrodek Studiów Wschodnich* [online]. 23.03.2011 [cit. 2018-04-14]. Dostupné z: <https://www.osw.waw.pl/en/publikacje/analyses/2011-03-23/germanys-stance-libyan-crisis-a-function-german-internal-policy>.

Guttenberg: Wirtschafts-Interessen militärisch absichern. *Die Presse* [online]. 09.11.2010 [cit. 2018-04-13]. Dostupné z: https://diepresse.com/home/politik/aussenpolitik/608953/Guttenberg_WirtschaftsInteressen-militaerisch-absichern?direct=609284&v1_backlink=/home/politik/aussenpolitik/609284/index.do&selChannel=.

Informační centrum o NATO: *Libye dva roky poté, část druhá: Role NATO a jeho kritika* [online]. [cit. 2018-03-12]. Dostupné z: http://www.natoaktual.cz/libye-dva-roky-pote-cast-druha-role-nato-a-jeho-kritika-pp1-na_analyzy.aspx?c=A130301_111542_na_analyzy_m02.

Initial Delight Turns to Despair. Newcastle-upon-Tyne (UK): , Feb 15, 2012 ProQuest Central.

Investitionsförderungs- und -schutzvertrag mit Libyen: Pressemitteilung: Investitionsförderungs- und -schutzvertrag mit Libyen. *Deutsche Botschaft Tripolis* [online]. [cit. 2018-03-20]. Dostupné z: <http://www.tripolis.diplo.de/Vertretung/tripolis/de/05/Wirtschaft.html>.

"Keine Beteiligung an Kampfeinsätzen". *Deutscher Bundestag* [online]. 2011 [cit. 2018-04-12]. Dostupné z: https://www.bundestag.de/dokumente/textarchiv/2011/33798136_kw11_de_lybien/204914.

Konference k Libyi: Bojovat se bude, dokud Kaddáfí nedá zpátečku. *Česká televize* [online]. 29.03.2011 [cit. 2018-04-15]. Dostupné

z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/svet/1276001-konference-k-libyi-bojovat-se-bude-dokud-kaddafi-neda-zpatecku>.

KONFERENZ IN LONDON : Sondergruppe für Libyen beschlossen. *Frankfurter Allgemeine* [online]. 30.03.2011 [cit. 2018-04-16]. Dostupné z: <http://www.faz.net/aktuell/politik/ausland/naher-osten/konferenz-in-london-sondergruppe-fuer-libyen-beschlossen-1604721.html>.

Letter from the President regarding Libya Sanctions. Washington: Federal Information & News Dispatch, Inc. Feb 25, 2011 ProQuest Central.

Libya says may give oil deals to friendly nations. *Reuters* [online]. March 19, 2011 [cit. 2018-03-30]. Dostupné z: <https://af.reuters.com/article/investingNews/idAFJOE72I0AD20110319>.

Libye byla zvolena do Rady OSN pro lidská práva. *Novinky* [online]. 14. května 2010 [cit. 2018-04-14]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/zahranicni/amerika/200246-libye-byla-zvolena-do-rady-osn-pro-lidska-prava.html>.

Libye nabízí svou ropu Číně a Indii, těžba v krizi klesla na čtvrtinu. *Idnes: Ekonomika* [online]. [cit. 2018-03-30]. Dostupné z: https://ekonomika.idnes.cz/libye-nabizi-svou-ropu-cine-a-indii-tezba-v-krizi-klesla-na-ctvrtinu-1pb-/eko-zahranicni.aspx?c=A110319_132325_eko-zahranicni_mad.

Libyen: Beziehungen zu Deutschland. *Auswärtiges Amt* [online]. Dezember 2017 [cit. 2018-03-20]. Dostupné z: <https://www.auswaertiges-amt.de/de/aussenpolitik/laender/libyen-node/bilateral/219634>.

Libyen: Wirtschaftsstruktur und aktuelle Wirtschaftslage. *Auswärtiges Amt* [online]. Dezember 2017 [cit. 2018-03-20]. Dostupné z: <https://www.auswaertiges-amt.de/de/aussenpolitik/laender/libyen-node/bilateral/219634>.

Libye zasedne v Radě pro lidská práva: Přes protesty humanitárních organizací. *IDnes* [online]. 14. května 2010 [cit. 2018-04-14]. Dostupné z: https://zpravy.idnes.cz/libye-zasedne-v-rade-pro-lidska-prava-pres-protesty-humanitarnich-organizaci-18m-/zahranicni.aspx?c=A100514_074312_zahranicni_ipl.

LOCATELLI, Niccolò. On Libya, Germans Side With Ms. Merkel: Conversation with David Bosold, Associate Fellow, Transatlantic Program, German Council of Foreign Relations. *Limes Online* [online]. 4/05/2011 [cit. 2018-03-20]. Dostupné z: http://www.limesonline.com/en/on-libya-germans-side-with-ms-merkel?refresh_ce.

MATUSSEK, Thomas. *Responsibility to Protect: General Assembly Debate on the report of the Secretary-General "Implementing the Responsibility to Protect"* [online]. 24 July 2009 [cit. 2018-03-11]. Dostupné z: [http://responsibilitytoprotect.org/Germany_ENG_24july\(1\).pdf](http://responsibilitytoprotect.org/Germany_ENG_24july(1).pdf).

MEDICK, Veit. Steinmeier verteidigt Libyen-Jein: Westerwelles roter Freund. *Spiegel Online* [online]. 24.03.2011 [cit. 2018-04-16]. Dostupné z: <http://www.spiegel.de/politik/deutschland/steinmeier-verteidigt-libyen-jein-westerwelles-roter-freund-a-753013.html>.

Ministr Schwarzenberg se zúčastní Londýnské konference o Libyi. *Ministerstvo zahraničních věcí České republiky* [online]. 28.03.2011 [cit. 2018-04-15]. Dostupné z: https://www.mzv.cz/jnp/cz/udalosti_a_media/archiv_zprav/rok_2011/x2011_03_29_ministr_schwarzenberg_se_zucastni_konference_o_libyi.html.

Ministr Schwarzenberg se zúčastnil konference o Libyi. *Ministerstvo zahraničních věcí České republiky* [online]. 30.03.2011 [cit. 2018-04-15]. Dostupné z: [https://www.mzv.cz/london/cz/aktuality/ministr_schwarzenberg_se_zucastnil\\$1325.html?action=setMonth&year=2018&month=3&day=1](https://www.mzv.cz/london/cz/aktuality/ministr_schwarzenberg_se_zucastnil$1325.html?action=setMonth&year=2018&month=3&day=1).

Nato-Einsatz in Libyen: Bundeswehr: De Maizière hält Einsatz in Libyen für möglich. *Spiegel Online* [online]. 22.08.2011 [cit. 2018-03-19]. Dostupné

z: <http://www.spiegel.de/politik/deutschland/bundeswehr-de-maiziere-haelt-einsatz-in-libyen-fuer-moeglich-a-781521.html>.

No agreement on Libya as G8 summit enters second day. *Trend News Agency* [online]. 15 March 2011 [cit. 2018-03-11]. Dostupné z: <https://en.trend.az/world/arab/1845443.html>.

Rada OSN pro lidská práva poprvé vyškrtla svého člena: Libye končí. *Lidovky* [online]. 2. března 2011 [cit. 2018-04-14]. Dostupné z: https://www.lidovky.cz/rada-osn-pro-lidska-prava-poprve-vyskrtla-sveho-clena-libye-konci-py8-/zpravy-svet.aspx?c=A110302_074444_in_zahranici_ter.

RADOS, Antonia. Interview mit Gaddafi: Machthaber bestreitet den Krieg und lobt Deutschland. *Bild* [online]. 15.03.2011 [cit. 2018-04-14]. Dostupné z: <https://www.bild.de/politik/2011/der-deutschen-reporterin-antonia-rados-16822474.bild.html>.

RIPPERT, Ulrich. German interests in Libya. *World Socialist Web Site* [online]. 4 March 2011 [cit. 2018-03-20]. Dostupné z: <https://www.wsws.org/en/articles/2011/03/germ-m04.html>.

ROUSSEAU, Richard. Why Germany Abstained on UN Resolution 1973 on Libya. *Foreign Policy Journal* [online]. 2011 [cit. 2018-03-12]. Dostupné z: <https://www.foreignpolicyjournal.com/2011/06/22/why-germany-abstained-on-un-resolution-1973-on-libya/>.

RUADHAN, Mac CORMAIC. France fails to get G8 accord on Libya intervention. *Irish Times* [online]. Mar 16, 2011, s. 11. ProQuest Central.

'Shame for the Failure of Our Government': Fischer Joins Criticism of German Security Council Abstention. *Spiegel Online* [online]. March 22, 2011 [cit. 2018-04-14]. Dostupné z: <http://www.spiegel.de/international/germany/bild-752542-193550.html>.

Schröder on Sept. 11 and Afghanistan: "I Remember My Own Tears". *Spiegel Online* [online]. October 25, 2006 [cit. 2018-03-10]. Dostupné z: <http://www.spiegel.de/international/schroeder-on-sept-11-and-afghanistan-i-remember-my-own-tears-a-444689.html>.

SIRLESCHTOV, Antje a Robert BIRNBAUM. Deutschland heiß erwischt. *Der Tagesspiegel* [online]. [cit. 2018-04-14]. Dostupné z: <https://www.tagesspiegel.de/politik/libyen-einsatz-deutschland-heiss-erwischt/3966622.html>.

SPRENGER, Sebastian. Germany moves to boost presence in Afghanistan, training in Iraq. *Defense News* [online]. [cit. 2018-03-10]. Dostupné z: <https://www.defensenews.com/global/europe/2018/03/07/germany-moves-to-boost-presence-in-afghanistan-training-in-iraq/>.

The Guardian: The chilling transformation of Saif al-Islam Gaddafi. [online]. [cit. 12.03.2018]. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/world/2011/feb/27/gaddafi-son-saif-al-islam-profile>.

The International Coalition for the Responsibility to Protect. *Responsibility to Protect* [online]. [cit. 2018-03-12]. Dostupné z: <http://responsibilitytoprotect.org/index.php/europe>.

The International Coalition for the Responsibility to Protect. *The Crisis in Libya* [online]. [cit. 2018-03-12]. Dostupné z: <http://responsibilitytoprotect.org/index.php/crises/crisis-in-libya>.

TISDALL, Simon. Germany blocks plans for Libya no-fly zone [online]. *The Guardian*. Mar 15, 2011 [cit. 2018-03-12]. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/world/2011/mar/15/germany-blocks-libya-no-fly-zone>.

VON RANDOW, Gero. Politik: Bundeswehr: Sterben fürs Öl?. *Zeit* [online]. 22. Dezember 2009 [cit. 2018-04-14]. Dostupné z: http://www.zeit.de/online/2006/20/Bundeswehr_Rohstoffversorgung/komplettansicht.

Wirtschaft mit Militär: Merkel deckt Guttenberg. *Die Presse* [online]. 10.11.2010 [cit. 2018-04-13]. Dostupné z: https://diepresse.com/home/politik/aussenpolitik/609284/Wirtschaft-mit-Militaer_Merkel-deckt-Guttenberg.

Institut politologických studií

Teze diplomové práce

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut politologických studií

Katedra mezinárodních vztahů

Bezpečnostní studia

Vztah Spolkové republiky Německa k intervenci v Libyi

Projekt diplomové práce

Autor práce: Bc. Karolína Janatková

Vedoucí práce: Mgr. et Mgr. Tomáš Kučera, Ph.D.

Úvod

Téma diplomové práce je Vztah Spolkové republiky Německa k intervenci v Libyi. Rozhodnutí Německa nepodpořit rezoluci OSN číslo 1973 se považuje za jedno z nejvíce kontroverzních rozhodnutí německé zahraniční politiky za poslední desetiletí, a proto téma vztahu SRN k intervenci v Libyi považuji za velice zajímavé a aktuální. Tomuto tématu se bohužel v českém prostředí mnoho odborníků na mezinárodní bezpečnost nevěnovalo.

Výzkumnou otázkou této práce bude: „Proč Německo nepodpořilo intervenci v Libyi?“. Tato diplomová práce bude zpracována formou jednopřípadové studie neboli metodou komplexního pohledu, která se nejvíce hodí pro zodpovězení výzkumné otázky této diplomové práce. Práce se pokusí co nejefektivněji zodpovědět výzkumnou otázku a podrobně prozkoumat jasně definovanou a ohraničenou problematiku, kterou je vztah Spolkové republiky Německa k intervenci v Libyi. Tento výzkum se váže na konkrétní vybranou zemi Evropy a jejímu vztahu k bezpečnostní problematice v Libyi.

Tato diplomová práce bude vycházet z dokumentů, odborné literatury a elektronických zdrojů vydaných v českém, anglickém a německém jazyce. Práce bude vycházet z anglicky a německy psaných zdrojů, které budou vždy doplněny ekvivalentními překlady. Práce se bude dále opírat o policy reports a oficiální prohlášení politiků. K analýze různých pohledů na rozhodnutí nepodpořit intervenci v Libyi využije autorka také akademické články. V úvodu také zahrnu zhodnocení dostupných zdrojů.

Výzkumná otázka a cíl práce:

Cílem této práce je přinést odpověď na otázku: „Proč Německo nepodpořilo intervenci v Libyi?“. Tato diplomová práce se nejprve zaměří na definici civilní mocnosti. Státy, které jsou označovány jako civilní mocnosti se dobrovolně vzdávají části své suverenity ve prospěch mezinárodních organizací. V zájmu civilizování mezinárodních vztahů upřednostňují tyto státy multilaterální rozhodování a vyhýbají se unilaterálním a autonomním rozhodnutím. Civilní mocnosti prosazují partnerství, jednání a kolektivní akce. S ohledem na traumatizaci svou vlastní historií se Německo i po více než 70 letech od ukončení druhé světové války stále drží principu civilní mocnosti, konceptu kultury zdrženlivosti, a i nadále se SRN velmi ofenzivně staví

za multilateralismus.³²³ Tyto tři zásady jsou silně zakořeněné v německé společnosti a ovlivňují tak rozhodování politiků.

Tato diplomová práce se proto nejprve zaměří na definici civilní moci a její role, dále principu multilateralismu a kultury zdrženlivosti. Od civilní moci se neočekává absolutní rezignace na užití ozbrojených sil. Ozbrojené síly mohou být použity k civilizování mezinárodních vztahů, ale pouze za určitých podmínek. Podmínky, za kterých je možné použít ozbrojené síly budou v této části práce definovány. Cílem této části práce bude odpovědět na podotázku, kdy je pro civilní mocnost přijatelné nasadit ozbrojené síly jako prostředek zahraniční a bezpečnostní politiky.

Pro Německo je také charakteristické, že klade velký důraz na dodržování lidských práv. Po druhé světové válce se rozvinul princip „*never again genocide*“, neboli nikdy více genocida. Na základě tohoto konceptu by mělo Německo spolu s mezinárodním společenstvím raději použít vojenské prostředky a zasáhnout než dopustit to, aby někde ve světě došlo znovu ke genocidě. Tento princip se dále rozvíjel a poté, co nevojenské prostředky nedokázaly zabránit genocidě v Srebrenici, byl vytvořen koncept Responsibility to Protect. Koncept R2P je zcela nový v tom, že státy v Závěrečném dokumentu Světového summitu z roku 2005 vyjádřily vůli předcházet genocidě, zločinům proti lidskosti, etnickým čistkám a válečným zločinům a že v boji s těmito zločiny mohou být použity stávající mezinárodněprávní nástroje, mezi které patří i nasazení ozbrojených sil.

Definování těchto teoretických přístupů je nutné pro praktickou část práce. Praktická část této práce se zaměří na analýzu vývoje situace v Libyi a reakci mezinárodního společenství na tento vývoj. V této diplomové práci budou identifikovány důvody, které vedly SRN k nepodpoření této intervence. Zdržení se hlasování způsobilo překvapení německých spojenců a vyvolalo v zemi obrovskou diskuzi. Odmítnutím intervence Němci potvrdili, že jsou stále velmi skeptičtí vůči zapojení svých vojenských prostředků v zahraničí.

Metodologie:

Tato diplomová práce bude zpracována formou jednopřípadové studie a pokusí se přinést podrobné a celostní prozkoumání jasně definované a ohraničené problematiky,

---

³²³ PRÁŠIL, Jan. Zahraniční politika Německa na začátku 21. století. Praha: Asociace pro mezinárodní otázky, 2011. ISBN 978-80-87092-15-6, p. 19.

kteřou je intervence mezinárodního společenství a nepodpoření této intervence ze strany Německa. V teoretické části práce bude věnována pozornost pojmům: civilní mocnost, multilateralismus, kultura zdrženlivosti a důraz na ochranu lidských práv. Pochopení těchto německých zásad je důležité pro následnou analýzu rozhodnutí nepodpořit intervenci v Libyi.

V praktické části práce bude analyzován vývoj situace v Libyi a reakce mezinárodního společenství v podobě dvou rezolucí. Závěrečná část práce se zaměří na relevantní faktory, které mohly hrát roli v rozhodování Německa. Mezi tyto faktory patří právě již zmiňovaná kultura zdrženlivosti, tendence upřednostňovat diplomatické řešení před vojenskou intervencí, vliv nadcházejících voleb a domácího veřejného mínění, rozhodnutí Bundestagu o nepodpoření intervence a dále pak ekonomické důvody.

Na jednu stranu klade SRN velký důraz na dodržování lidských práv a podporu multilateralismu, ale i přesto, že v Libyi docházelo k útokům na civilisty, se Německo rozhodlo zdržet hlasování v Radě bezpečnosti. Otázkou pro tuto diplomovou práci bude tedy i to, jaké důvody a hodnoty převážily a následně vedly k tomu, že se SRN zdržela hlasování v Radě bezpečnosti, když ostatní velmoci podporovaly zásah v Libyi z důvodu ochrany civilního obyvatelstva. V závěru se práce pokusí identifikovat, které faktory hrály při rozhodování Německa nejdůležitější roli.

Předpokládaná struktura práce:

Úvod

1. Německo jako civilní mocnost

1.1 Defínice civilní mocnosti

1.2 Multilateralismus

1.3 Kultura zdrženlivosti

1.3.1 Defínice kultury zdrženlivosti

1.3.2 Odklon od kultury zdrženlivosti

1.3.2.1 Kosovo

1.3.2.2 Afghánistán

1.3.3 Návrat ke kultuře zdrženlivosti

1.3.3.1 Vyčerpanost z války v Afghánistánu

1.4 Důraz na dodržování lidských práv

1.4.1 Koncept Responsibility to Protect

1.4.1.1 Defínice R2P

1.4.1.2 Tři pilíře R2P

2. Vývoj situace v Libyi

- 2.1 První rezoluce
- 2.2 Sankce vůči Libyi a jejich dopad
- 2.3 Druhá rezoluce
- 3. Německý postoj k intervenci v Libyi**
  - 3.1 Snaha o diplomatické řešení
  - 3.2 Kultura zdrženlivosti na případu Libye
  - 3.3 Politické důvody k nepodpoření intervence
    - 3.3.1 Nadcházející volby
    - 3.3.2 Vliv domácího veřejného mínění
    - 3.3.3 Rozhodnutí Bundestagu
  - 3.4 Ekonomické důvody k nepodpoření intervence

Závěr

1. Německo jako civilní mocnost

Od znovusjednocení Německa, ke kterému došlo 3. října 1990, se vedou rozsáhlé diskuze mezi bezpečnostními experty, politiky, ale i laickou veřejností jakou roli by Německo mělo hrát v dnešním světě.³²⁴ Odborná literatura nabízí mnoho teorií, které se zabývají rolí sjednoceného Německa v mezinárodní politice.

O Německu se hovoří jako o civilní mocnosti (Hanns W. Maull), o mocnosti středního řádu (Wilfried von Bredow), o regionální mocnosti (Arnulf Baring), o ústřední mocnosti v Evropě (Hans-Peter Schwarz), vedoucí mocnosti (Helga Haftendorn), o světové hospodářské mocnosti (Norbert Klöten), o evropském hegemonu (Reinhard Rode), o obchodním státě (Volker Rittberger), o velmoci (Peter Schlotter), o hegemonní mocnosti (Caroline Thomas a Klaus-Peter Wiener) nebo jako o světové velmoci (Christian Hacke).³²⁵

V době probíhajícího sjednocení se objevovaly obavy z Německa jako silného aktéra nebo velmoci prosazující své vlastní zájmy na úkor dosud uplatňovaného multilateralismu.³²⁶ S ohledem na traumatizaci svou vlastní historií se Německo i po více než 70 letech od ukončení druhé světové války stále drží principu civilní mocnosti

---

³²⁴ KRÍŽ, Zdeněk. Teoretický koncept civilní mocnosti a použití vojenské síly. *Mezinárodní vztahy*, Praha: ÚMV, 2007, roč. 2007, č. 2, s. 60-76. ISSN 0323-1844, s. 60.

³²⁵ KRÍŽ, Zdeněk a Jana URBANOVSKÁ. *Deutschlands Außen- und Sicherheitspolitik nach der Vereinigung: Zivilmacht, Handelsstaat oder Mittelmacht?*. Brno: Masarykova univerzita, 2014. ISBN 978-80-210-7061-5, s. 9-10.

³²⁶ HANDL, Vladimír. German Multilateralism and Relations among the Visegrad group countries. *Mezinárodní vztahy [International Relations]*. 2003, vol. 38, no. 1, p. 5-27. Dostupné z: <https://mv.iir.cz/article/view/63>. ISSN 0323-1844.

a konceptu kultury zdrženlivosti. I nadále se SRN velmi ofenzivně staví za multilateralismus.³²⁷ Od druhé světové války je pro Německo rovněž charakteristický důraz na ochranu lidských práv.

1.1 Civilní mocnost

Jako civilní mocnosti jsou označovány dva státy: Německo a Japonsko. Konstruktivisté tvrdí, že jak německá, tak japonská politika si udržovala výjimečný charakter po celou dobu druhé světové války. Německá zahraniční politika si dodnes zachovává prvky civilní mocnosti, charakterizované kulturou zdrženlivosti. Ačkoliv se SRN postupně stala exportérem mezinárodní bezpečnosti, stále si zachovává status civilní mocnosti. Německo preferuje civilně-vojenské a policejní aktivity než čistě vojenskou intervenci. Soustředí se raději na mírové mise, prevenci konfliktů a post-konfliktní rekonstrukci.

1.2 Multilateralismus

Ačkoliv je multilateralismus předmětem mnoha diskuzí a odborných článků, neexistuje jeho jednotná a ucelená definice. Nejjednodušší definici nabídl Robert O. Keohane, který definuje multilateralismus jako koordinaci národních politik ve skupinách tří nebo více států.³²⁸ U multilateralismu není důležitý jen počet stran, ale také jaký mají státy mezi sebou vztah a zda je jejich kooperace institucionalizovaná či nikoliv. Civilní mocnost na rozdíl od tradiční mocnosti nechápe multilateralismus jako nežádoucí omezení vlastní suverenity. Toto sebeomezení je totiž dobrovolné a kooperace s partnery je uskutečňována za účelem civilizování mezinárodních vztahů.

1.3 Kultura zdrženlivosti (Kultur der Zurückhaltung/Culture of Reticence)

Kultura zdrženlivosti vychází z německých obav před dalšími válkami. Tzv. koncept „*never again*“ neboli nikdy více je založený na myšlence zřeknutí se násilí

---

³²⁷ PRÁŠIL, Jan. Zahraniční politika Německa na začátku 21. století. Praha: Asociace pro mezinárodní otázky, 2011. ISBN 978-80-87092-15-6, p. 19.

³²⁸ KOŘAN, Michal. Česká zahraniční politika v zrcadle sociálně-vědního výzkumu. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2009. ISBN 978-80-86506-81-4, s. 57-58.

a použití síly jako prostředku politiky.³²⁹ Válka a násilí se již nikdy nesmí stát součástí německé politiky. Místo násilí a války má být vyžadováno dodržování mezinárodního práva. Německo dlouho odmítalo účast na vojenských operacích. SRN se bude vždy snažit o mírové řešení konfliktů, které má vést k porozumění a svobodě.³³⁰

Hanns Maull identifikoval čtyři navzájem propojené imperativy, na kterých je založená německá zahraniční politika a prvním z těchto imperativů je právě koncept „*never again*“. Druhým imperativem je „*never alone*“ neboli nikdy osamocení, tento koncept podporuje myšlenku multilateralismu, dále zapojení Německa do mezinárodních organizací a posílení jejich vlivu. Tento princip podporuje také potlačování vlastních národních zájmů na úkor zájmů mezinárodního společenství. Zapojení Německa do mezinárodních organizací má za cíl, aby se v budoucnu již nikdy neopakovala situace z první a druhé světové války, kdy Německo stálo osamoceno proti zbytku světa.

Dalším imperativem je „*politics, not force*“ neboli politika ne síla. Tento imperativ upřednostňuje politiku a diplomacii před vojenskou silou. Kořeny tohoto imperativu pocházejí z politiky Willyho Brandta a Ostpolitik politiků Helmuta Schmidta a Helmuta Kohla. Posledním imperativem je „*norms define interests*“ neboli normy definují zájmy. Tato zásada je nejobecnější ale také nejdůležitější. Podle tohoto imperativu jsou německé zájmy definovány normativně. Jde především o dodržování základních lidských práv a svobod, mezinárodního práva a humanitárního práva. Dále aby už nikdy více nedocházelo ke zneužití lidí jako prostředků pro politické účely.³³¹ Pod tento imperativ spadá také prevence genocidy, šíření demokracie, udržitelný rozvoj a ochrana životního prostředí. Tomuto imperativu bude dále věnovaná pozornost v podkapitole o důrazu na dodržování lidských práv.

1.3.2 Odklon od kultury zdrženlivosti

Tato část práce se bude věnovat odklonu od kultury zdrženlivosti. Odklon od kultury zdrženlivosti nastal až za vlády kancléře Schrödera. Schröder se snažil o navýšení německého vlivu a o to, aby bylo Německo vnímáno bez podtextu své historie. Navýšením vlivu v zahraničí se Schröder také snažil o navrácení statusu velké evropské

---

³²⁹ Deutschland - Gestern, Heute, Morgen: die geschichtliche Ausgabe der Deutschen Demokratischen Republik und die Zukunft Deutschlands. S.l.: [s.n.], [s.a.], s. 7.

³³⁰ WEBBER, Douglas. New Europe, new Germany, old foreign policy?: German foreign policy since unification. Portland, OR: F. Cass, c2001. ISBN 0714681857, s. 52.

³³¹ Tamtéž, s. 52.

mocnosti a získání většího globálního vlivu.³³² Tato podkapitola bude dále analyzovat vojenské a civilní operace v Kosovu a Afghánistánu, které jsou důležité pro pochopení odklonu od kultury zdrženlivosti.

1.3.3 Návrat ke kultuře zdrženlivosti

Tato podkapitola bude pojednávat o návratu ke kultuře zdrženlivosti. Za důležitý faktor návratu ke kultuře zdrženlivosti je považována únava z třináctiletého německého působení v Afghánistánu, které v podstatě nepřineslo žádný výsledek. Došlo k vyčerpání západních mocností a v Německu došlo k posílení nesouhlasného postoje německé společnosti se zapojením německých ozbrojených sil do zahraničních misí.

1.4 Důraz na dodržování lidských práv

Tato část práce se bude věnovat principu „*never again genocide*“, neboli nikdy více genocida. Na základě tohoto konceptu by mělo Německo spolu s mezinárodním společenstvím raději použít vojenské prostředky a zasáhnout než dopustit to, aby někde ve světě došlo znovu ke genocidě. Tento princip se rozvíjel po druhé světové válce a zejména poté, co nevojenské prostředky nedokázaly zabránit genocidě v Srebrenici. Státy a mezinárodní společenství se od té doby snažily přijít na možnost, jak do budoucna předcházet genocidě, a proto byl vytvořen koncept Responsibility to Protect. Cílem této části práce bude definovat, kdy je možné pro boj s genocidou, zločinům proti lidskosti a dalším výše zmíněným zločinům použít ozbrojené síly.

1.4.1 Koncept responsibility to protect

Tato podkapitola bude pojednávat o vzniku a vývoji konceptu Responsibility to protect a vysvětlení jeho tří pilířů. Responsibility to protect je koncept, který se objevil poměrně nedávno, a to až v roce 2001. Výraz odpovědnost za ochranu byl použit Mezinárodní komisí pro intervenci a státní suverenitu, která celý koncept vymyslela. Libye je prvním případem, kdy byl R2P aplikován v praxi. Nezbytnou součástí této kapitoly je definice principů, jejichž naplnění je nezbytné k aplikaci tohoto konceptu. V této části práce budou analyzovány tři povinnosti v rámci R2P: povinnost prevence

---

³³² PRÁŠIL, Jan. Zahraniční politika Německa na začátku 21. století. Praha: Asociace pro mezinárodní otázky, 2011. ISBN 978-80-87092-15-6, p. 20.

(responsibility to prevent), povinnost reakce (responsibility to react), povinnost obnovy (responsibility to rebuild).

2. Vývoj situace v Libyi

Pro pochopení důvodů, proč Německo nepodpořilo intervenci v Libyi je nejprve nutné detailně analyzovat a pochopit vývoj situace v Libyi a zda šlo skutečně o genocidu páchanou na civilním obyvatelstvu. Druhá kapitola bude analyzovat vývoj situace v Libyi od počátku arabského jara, které propuklo na konci roku 2010 ve většině arabských států. V Libyi došlo v lednu 2011 k rozsáhlým protestům proti režimu Muammara Kaddáfího. Protesty se Kaddáfí snažil potlačit vojensky, což vyústilo v občanskou válku mezi Kaddáfího stoupenci a povstalci. V únoru 2011 vznikla libyjská Národní přechodná rada, která zastupuje povstalce. Kaddáfího režim na protesty reagoval střelením do demonstrantů a nasazením armády včetně letadel.

Již 17. března 2011 byla schválena rezoluce Rady bezpečnosti OSN číslo 1973, kterou navrhly Francie, Libanon, Velká Británie a Spojené státy americké. Tato rezoluce navazuje na rezoluci 1970. Rezoluce byla přijata na ochranu civilního obyvatelstva před útoky Kaddáfího armády. Deset členů Rady bezpečnosti hlasovalo pro rezoluci, pět se zdrželo, nikdo nebyl proti.³³³ Rezoluce č. 1973 přinesla nejasný a poměrně široký mandát, jehož účelem byla primárně ochrana civilistů.

V souladu s kapitolou VII Charty OSN žádá rezoluce okamžité ukončení násilí a útoků na civilisty, zakazuje všechny lety v libyjském vzdušném prostoru a zpřísnuje sankce proti Kaddáfího režimu. Jednotlivé druhy sankcí budou v této části práce analyzovány. Rezoluce povoluje členským zemím, které oznámily svou účast v operaci, použít všechna nezbytná opatření k zajištění bezletové zóny a vyzývá členské státy k poskytnutí pomoci a udělení povolení pro nezbytné přelety nad Libyí.³³⁴

V odpoledních hodinách následujícího dne vyhlásil Muammar Kaddáfí pod tlakem rezoluce okamžité příměří a zastavení vojenských operací na území Libye. Kaddáfího vojáci ale nadále postupují k Bengházi, a i na dalších místech v Libyi dochází k porušování rezoluce Rady bezpečnosti OSN a dalšímu ostřelování a zabíjení. Rezoluce dala povolení k nasazení vojenské síly Libyi, za účelem ukončení násilí a útoků

---

³³³ United Nations Security Council. *Resolution 1973*. [online]. [cit. 2016-03-13]. Dostupné z: <http://www.un.org/press/en/2011/sc10200.doc.htm#Resolution>.

³³⁴ Tamtéž.

na civilisty. Spojenecké síly NATO převzaly všechny vojenské operace pod mandátem OSN týkající se Libye. S odůvodněním, že vyhlášené příměří nebylo dodržováno, přistoupili spojenci k vynucování embarga na zbraně, bezletové zóny a začali podnikat další opatření na ochranu civilního obyvatelstva.³³⁵

Vojenská intervence probíhala od 23. března 2011 a týkala se pouze libyjského vzdušného a námořního prostoru, pozemní jednotky se této operace neúčastnily.³³⁶ O sedm měsíců později, v říjnu 2011, po dlouhém vojenském tažení s podporou Západu, dobyly povstalecké síly zemi a zabily Kaddáfího. Smrtí diktátora byla občanská válka ukončena. Po svržení režimu dlouholetého diktátora Muammara Kaddáfího a následných demokratických volbách v červenci 2012 se k moci dostala umírněná, sekulární koaliční vláda. Bohužel se Libye postupně propadla do absolutního chaosu. Neshody mezi milicemi a kmeny vedou samozřejmě k nižší životní úrovni uvnitř společnosti, vytváření dalších problémů a celkové radikalizaci společnosti.

3. Německý postoj k intervenci

Poslední kapitola se zaměří na relevantní faktory, které mohly hrát roli v rozhodování Německa. Vzhledem k tomu, že je kultura zdrženlivosti v Němcích silně zakořeněná považuje ji autorka za jeden z nejdůležitějších faktorů, proč SRN intervenci v Libyi nepodpořilo. Kultura zdrženlivosti vypluje na povrch vždy, když se jedná o ozbrojenou intervenci. Co se týká Libye bylo Německo ještě mnohem zdrženlivější. Mezi další faktory, které ovlivnily toto rozhodnutí patří upřednostnění diplomatického řešení před vojenskou intervencí, nadcházející volby a vliv domácího veřejného mínění, rozhodnutí Bundestagu o nepodpoření intervence, dále pak ekonomické důvody.

Německo bylo poté, co se zdrželo hlasování o rezoluci č. 1973, kritizováno za nepokračování v trendu ochrany lidských práv, neboť ostatní velmoci podporovaly zásah v Libyi zejména za účelem ochrany civilního obyvatelstva. Odmítnutím intervence Německo potvrdilo, že je stále velmi skeptické vůči zapojení svých vojenských prostředků. Částečně se také jedná o odklon od multilateralismu, neboť se Německo odmítlo podílet na této intervenci spolu s mezinárodním společenstvím. SRN mělo také

---

³³⁵ United Nations Security Council. *Resolution 1973*. [online]. [cit. 2016-03-13]. Dostupné z: <http://www.un.org/press/en/2011/sc10200.doc.htm#Resolution>.

³³⁶ Informační centrum o NATO: *Libye dva roky poté, část druhá: Role NATO a jeho kritika* [online]. [cit. 2016-03-13]. Dostupné z: http://www.natoaktual.cz/libye-dva-roky-pote-cast-druha-role-nato-a-jeho-kritika-pp1-/na_analyzy.aspx?c=A130301_111542_na_analyzy_m02.

obavy, že by intervence v Libyi na základě R2P vytvořila precedens pro další africké státy. V závěru se diplomová práce pokusí identifikovat, jaké faktory hrály při rozhodování Německa nejdůležitější roli.

Zdroje:

I. Dokumenty

Ministerstvo zahraničních věcí České republiky: Odpovědnost chránit. [online]. [cit. 2016-08-03]. Dostupné

z: https://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/multilateralni_spoluprace/osn/osn_tematicky/index_3.html.

United Nations Security Council. *Resolution 1970*. [online]. [cit. 2016-08-03]. Dostupné z: [http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/1970\(2011\)](http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/1970(2011)).

United Nations Security Council. *Resolution 1973*. [online]. [cit. 2016-08-03]. Dostupné z: [http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/1973\(2011\)](http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/1973(2011)).

Zpráva Mezinárodní komise pro intervenci a státní suverenitu (ICISS): Odpovědnost za ochranu 2001. [online]. [cit. 2016-08-03]. Dostupné z: <http://responsibilitytoprotect.org/ICISS%20Report.pdf>.

Závěrečný dokument Světového summitu 2005 (Outcome Document): UN Doc. A/RES/60/1. [online]. [cit. 2016-08-03]. Dostupné z: <http://www.un.org/womenwatch/ods/A-RES-60-1-E.pdf>.

II. Literatura

BELLAMY, Alex J. *Responsibility to Protect. The Global Effort to End Mass Atrocities*. Polity Press, 2009.

BERMAN, David a Christopher MICHAELSEN. *Intervention in Libya: Another Nail in the Coffin for the Responsibility-to-Protect?* *International Community Law Review* [online]. 2012, 14(4), 337-358 [cit. 2016-08-03]. DOI: 10.1163/18719732-12341235. ISSN 1871-9740. Dostupné

z: <http://booksandjournals.brillonline.com/content/journals/10.1163/18719732-12341235>.

BÍLKOVÁ, Veronika. Odpovědnost za ochranu (R2P): Nová naděje nebo staré pokrytectví? Praha: Univerzita Karlova, 2010.

BRIEF: REFILE (eca103): EXTRA: Germany Fears Libya Intervention would fan extremism Eds: Refiling to Correct Slug. Washington [online]. Mar 15, 2011 ProQuest Central.

BROCKMEIER, Sarah. Germany and the Intervention in Libya. DOI: 10.1080/00396338.2013.862937. ISBN 10.1080/00396338.2013.862937. ISSN 00396338. Dostupné z: <http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/00396338.2013.862937>.

CLEMENTS, Ben. Public Opinion and Military Intervention: Afghanistan, Iraq and Libya. DOI: 10.1111/j.1467-923X.2013.02427.x. ISBN 10.1111/j.1467-923X.2013.02427.x. Dostupné z: <http://doi.wiley.com/10.1111/j.1467-923X.2013.02427.x>.

Deutschland - Gestern, Heute, Morgen: die geschichtliche Ausgabe der Deutschen Demokratischen Republik und die Zukunft Deutschlands. S.l.: [s.n.], [s.a.].

EICHLER, Jan. Terorismus a války v době globalizace. 2., dopl. vyd. Praha: Karolinum, 2010. ISBN 978-80-246-1790-9.

EVANS, Gareth. The Responsibility to Protect, Ending Mass Atrocity Crimes Once and For All. Washington: Brookings Institution Press, 2008.

GLANVILLE, Luke. Intervention in Libya: From Sovereign Consent to Regional Consent. International Studies Perspectives [online]. 2013, 14(3), 325-342 [cit. 2016-08-03]. DOI: 10.1111/j.1528-3585.2012.00497.x. ISSN 15283577. Dostupné z: <http://isp.oxfordjournals.org/cgi/doi/10.1111/j.1528-3585.2012.00497.x>.

HANDL, Vladimír. German Multilateralism and Relations among the Visegrad group countries. *Mezinárodní vztahy [International Relations]*. 2003, vol. 38, no. 1, p. 5-27. Dostupné z: <https://mv.iir.cz/article/view/63>. ISSN 0323-1844.

HANDL, Vladimír (ed.). Německo v čele Evropy?: SRN jako civilní mocnost a hegemon eurozóny. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2011. ISBN 978-80-87558-03-4.

KATZENSTEIN, Peter J. *Tamed power: Germany in Europe*. Ithaca, N.Y.: Cornell University Press, 1997. ISBN 978-080-1484-490.

KŘÍŽ, Zdeněk a Jana URBANOVSKÁ. Deutschlands Außen- und Sicherheitspolitik nach der Vereinigung: Zivilmacht, Handelsstaat oder Mittelmacht?. Brno: Masarykova univerzita, 2014. ISBN 978-80-210-7061-5.

LUPTÁK, Milan a Vladimír PROROK. *Politické ideologie a teorie: od starověku po rok 1848*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2011, 414 p. ISBN 978-807-3802-646.

MORAVCSIK Andrew. *Taking preferences seriously: A liberal theory of international politics*. *International Organization* 51(4): 513–553.

NIEMELA, Pekka. The Politics of Responsibility to Protect: Problems and Prospects. Erik Castrén Research Reports 25/2008, Helsinki, 2008.

NOVOTNÝ, Lukáš. Spolková republika Německo. Praha: Libri, 2014. Stručná historie států. ISBN 978-80-7277-520-0.

ORFORD, Anne. *International Authority and the Responsibility to Protect*. Cambridge: Cambridge University Press, 2011.

PATTINSON, James. *Humanitarian Intervention and the Responsibility to Protect: Who Should Intervene?* Oxford University Press, 2010.

PRÁŠIL, Jan. *Zahraniční politika Německa na začátku 21. století*. Praha: Asociace pro mezinárodní otázky, 2011. ISBN 978-80-87092-15-6.

SERBAN Ionuț. *Theories and Concepts in International Relations - from Idealism to Realism*. Revista de Stiinte Politice, no. 40.

PIDD, Helen. Libya: Germany: Abstention a 'scandalous mistake'. The Guardian [online]. Mar 25, 2011, s. 26. ProQuest Central. ISSN 02613077.

THAKUR, Ramesh. *The Responsibility to Protect: Norms, Laws and the Use of Force in International Politics*. Routledge, 2011.

WILLIAMS, Paul D. a Alex J. BELLAMY. Principles, Politics, and Prudence: Libya, the Responsibility to Protect, and the Use of Military Force [notes]. *Global Governance* [online]. 2012, **18**(3), 273 [cit. 2018-03-19]. ISSN 10752846.

WILLIAMS, Paul (ed.). *Security studies: an introduction*. 2nd ed. London: Routledge, c2013. ISBN 978-0-415-78281-4.

WEBBER, Douglas. *New Europe, new Germany, old foreign policy?: German foreign policy since unification*. Portland, OR: F. Cass, c2001. ISBN 0714681857.

ZIMMERMANN, Michal Arturovič. *Společnost národů: idea míru a právní organizace lidstva v minulosti, přítomnosti a budoucnosti*. V Praze: Orbis, 1931, [11], 3, 386 - [21] p. Politická knihovna (Orbis).

III. Elektronické zdroje

Die Tageszeitung: *Libyen: Was Wann Geschah* [online]. 2011 [cit. 2016-08-03]. Dostupné

z: <http://search.proquest.com.zdroje.vse.cz/docview/856213090?accountid=17203>.

Former Top Officials Criticize Germany's Libya Policy. London, Mar 28, 2011 ProQuest Central. [cit. 2016-08-03]. Dostupné z: <http://search.proquest.com.zdroje.vse.cz/docview/858752347?pq-origsite=summon>.

Kuwait News Agency: *Russia, Germany cautious on Libya intervention.* [online]. Mar 11, 2011 [cit. 2016-08-03]. Dostupné z: <http://search.proquest.com.zdroje.vse.cz/docview/856730382?pq-origsite=summon>.

Spiegel: *SPIEGEL-GESPRÄCH: „Gaddafi muss weg - ohne Frage“.* [online]. 2011 [cit. 2016-08-03]. Dostupné z: <http://www.spiegel.de/spiegel/print/d-77531597.html>.

Spiegel: *Chronologie des Kriegs: Wie sich Libyen von Gaddafi befreite.* [online]. 2011 [cit. 2016-08-03]. Dostupné z: <http://www.spiegel.de/politik/ausland/chronologie-des-kriegs-wie-sich-libyen-von-gaddafi-befreite-a-792996.html>.

Spiegel: *Kritik an deutscher Libyen-Politik: „Schwerer Fehler von historischer Dimension“.* [online]. 2011 [cit. 2016-08-03]. Dostupné z: <http://www.spiegel.de/politik/deutschland/kritik-an-deutscher-libyen-politik-schwerer-fehler-von-historischer-dimension-a-753271.html>.

Spiegel: *Kritik an deutscher Libyen-Politik: „Westerwelle ist ein Desaster“.* [online]. 2011 [cit. 2016-08-03]. Dostupné z: <http://www.spiegel.de/politik/ausland/kritik-an-deutscher-libyen-politik-westerwelle-ist-ein-desaster-a-753404.html>.

Woodside: *Germany Against Military Intervention in Libya.* [online]. Mar 03, 2011 ProQuest Central. [cit. 2016-08-03]. Dostupné z: <http://search.proquest.com.zdroje.vse.cz/docview/854919254?accountid=17203>.